

Πλ. Καρύτση 5
Αθήνα ΤΤ 124
Τηλέφωνο: 3233587

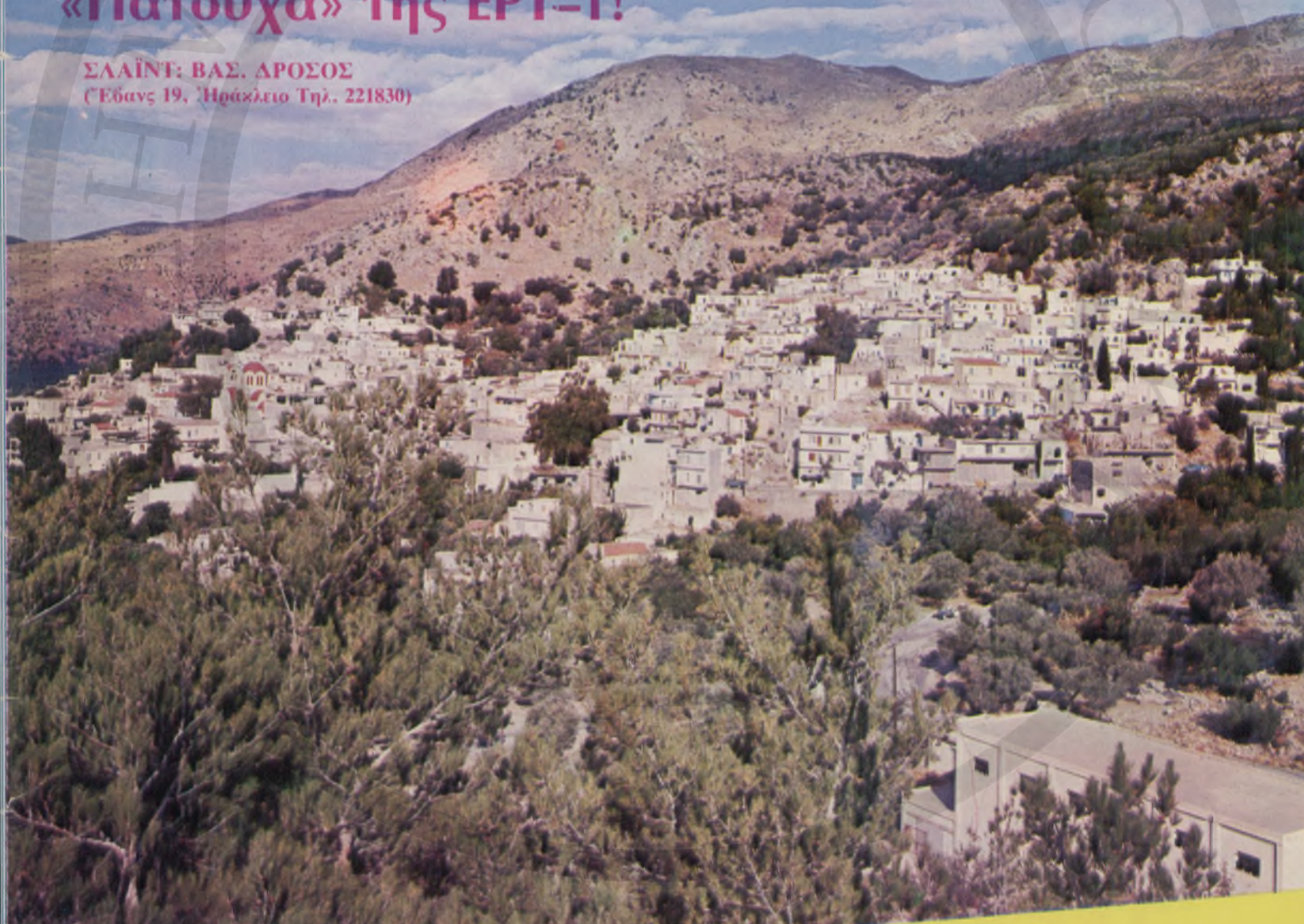
ΚΡΗΤΗ

ΣΤΙΣ 4 ΓΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

«Τρίζουν τὰ κόκκαλα»
τοῦ Κονδυλάκη, γιά τόν
«Πατούχα» τῆς ΕΡΤ-1!

ΣΥΛΛΙΤ: ΒΑΣ. ΔΡΟΣΟΣ
(Έδανς 19, Ηράκλειο Τηλ. 221830)

Ὁ Νίκος Καζαντζάκης «διώκεται» καί σήμερα στήν Ἀμερική!

ΕΤΟΣ 11^ο-ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 123
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1984 - ΔΡΑΧΜΕΣ 70

Ένα
μεγάλο
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ
έπικαιρο
περιοδικό

ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΣΑΣ!

ΚΡΗΤΗ

ΖΩΝΤΑΝΟ - ΜΑΧΗΤΙΚΟ - ΥΠΕΥΘΥΝΟ

Το περιοδικό άχώριστος
σύντροφος κάθε Κρητικού.

Όλη η κοινωνική - οικονομική - καλλιτεχνική κίνηση του
μηνός δοσμένη αντικειμενικά και υπεύθυνα από ένα επι-
λεγμένο έπιτελείο συντακτών.

ΚΡΗΤΗ

Ένα περιοδικό γραμμένο από Κρητικούς
αφιερωμένο στους Κρητικούς.

**Γράψετε τους φίλους σας
συνδρομητές στην «ΚΡΗΤΗ»**

‘Ο «Πατούχας»
έγινε...
‘Ινδιάνος!

Θλίψη και αγανάκτηση έχει προκαλέσει στους Κρητικούς ή προβολή του «Πατούχα» -όπως αυτός κακοποιήθηκε στην τηλεοπτική μεταφορά του- από την ΕΡΤ 1. Τη στιγμή που διαβάζονται οι γραμμές αυτές (όπως έχουμε ξαναγράψει, χρειάζεται ένα δεκαπενθήμερο τεχνικής διαδικασίας, από τότε που γράφεται το τελευταίο κείμενο ώσπου να κυκλοφορήσει το περιοδικό μας) ή περιβόητη σειρά θά βρίσκεται στο τέλος της. Έτσι, η ΕΡΤ-1 θά πάψει (πρός το παρόν;) να εξοργίζει τους Κρητικούς με τις άλλοπαλληλες προ(σ)βολές της.

Όμως, όλοι οι Κρητικοί θά θυμούνται ακόμη (και για πολύ καιρό) πώς είδαν τον Πατούχα νά γίνεται ..‘Ινδιάνος, πώς είδαν νά κακοποιείται ή άριστουργηματική ήθογραφία του Κονδυλάκη, πώς είδαν νά προσβάλλεται ακόμα μία φορά ή Κρήτη και ή λαός της. Και καθώς θά συνδυάζουν τή νέα αυτή πρόκληση με άλλες προηγούμενες, δέν μπορούν παρά νά χρεώσουν προσωπικά στον άρμόδιο ύπουργό τής ραδιοηλεκτόρασης (πού τυχαίει νά είναι -τουλάχιστο κατά τό ήμισυ- Κρητικός) μία ένδεχόμενη επανάληψη αυτής τής - για πολλούς, κατευθυνόμενης από συγκριμένες σκοπιμότητες συκοφάντησης τής Κρήτης.

‘Ο εκδότης

ΚΡΗΤΗ

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ 11^ο-ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 123 - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1984 - ΔΡ 70

Γραφεία Ἀθηνών: Πλατεία Καρύτση 5, Τ.Κ. 105 61. Τηλ.: 3233587

Γραφεία Κρήτης: Δικαιοσύνης 11, Ἡράκλειο. Τηλέφωνα: 221965-232709.

1η πάροδος Κ. Μάνου 80α καί Ἀποκορώνου 51, Χανιά. Τηλ. 56486.

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
CRETA PRESS
Μ. ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ
καί ΣΙΑ ΟΕ

Ἔδρα: Ἡράκλειο
Δικαιοσύνης 11
Τηλ. 221965-234207

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:
ΜΑΝΟΣ ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ
Κράτητος 34, Νέα Σμύρνη

Χρονογράφημα:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΡΙΜΙΖΑΚΗΣ

ΦΩΤΟΡΕΠΟΡΤΑΖ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΡΟΣΟΣ
Τηλ. 221830

Κέντρα Διασκεδάσεως:
ΝΙΚ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ
Τηλ.: 9827383

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ:
ΦΩΤΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕ
Σόλωνος 130
Τηλέφωνο: 3637283

Ζωγραφική Ἐξωφύλλου:
Βασ. ΖΕΝΕΤΖΗΣ
Τηλ. 5238100

Ξεχωρίζουμε σ' αυτό τό τεύχος:

Προβλήματα ἐμπορίας
γιά τή σουλτανίνα

Σημαντικά προβλήματα
άντιμετωπίζει τά
τελευταία χρόνια
ή ἐμπορία τής σταφίδας

Τό Ἀκρωτήρι καί ὁ Βενιζέλος

Μία ἀναφορά στά
γεγονότα τοῦ Φεβρουαρίου
1897, μέ τόν βομβαρδισμό τῶν
ἐπαναστατῶν στό Ἀκρωτήρι

Κι ἀκόμη, μπορείτε νά διαβάσετε:

Τόποι καί ἄνθρωποι .....
Ἄπό μήνα σέ μήνα .....
Γιά γέλια καί γιά κλάμματα .....
Ἡ Κρήτη τοῦ χτές καί τοῦ σήμερα .....
Γράμματα στήν ΚΡΗΤΗ .....
Ἡ Μονή Ἐπανωσήφη .....
Ἐπαγγέλματα πού σβύνουν .....
Κείμενα Κρητικῆς λαογραφίας .....
Συνεργασίες .....

Ἡ «ΚΡΗΤΗ» εἶναι ἕνα ἀνεξάρτητο παγκρήτιο εἰδησογραφικό περιοδικό, πού ἐκδίδεται τό 3ο 10ήμερο κάθε μήνα, μέ ἐπίκαιρη ποικιλία ὅλη κρητικῶ ἐνδιαφέροντος. Κυκλοφορεῖ στό περίπερα τῆς Κρήτης καί ἀποστέλλεται σέ συνδρομητές στήν Ἑλλάδα καί τό ἐξωτερικό. ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΙΔΙΩΤΩΝ ΔΡΧ. 800 ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ - ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΔΡΧ. 2.000 ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΔΡΧ. 500. ΕΤΗΣΙΑ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ 20 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑ - Ν. ΑΦΡΙΚΗΣ 30 δολ., ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 36 δολ., ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ 30 δολ. Οι ἐνδιαφερόμενοι γιά τήν ἐγγραφή τους ὡς συνδρομητῶν μπορούν νά στείλουν μέ ταχυδρομική ἐπίταγή τή συνδρομή τους στή διεύθυνση: ΜΑΝΟΣ ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΚΡΗΤΗ», Πλατεία Καρύτση 5, 105 61 Ἀθήνα. Οι κάτοικοι ἐξωτερικοῦ πρέπει νά στέλνουν τό ἀντίστοιχο ποσό σέ δολάρια, στήν ἴδια διεύθυνση. Τά ἐπώνυμα ἄρθρα ἐκφράζουν τῆς ἀπόψεις τῶν ἀρθρογράφων καί δέν ἀπηχοῦν - ὅποιοδήποτε - τῆς ἀπόψεις τοῦ περιοδικοῦ. Χειρογραφα, δημοσιευμένα ἢ μή, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀπαγορεύεται ἡ ἀνοδημοσίευση καμμένου ἢ φωτογραφίων τοῦ περιοδικοῦ, χωρίς τήν ἐγγραφή ἀδείας τοῦ ἐκδότη.

Οἱ ἀνταποκριτές τῆς «ΚΡΗΤΗΣ»:

Ἡράκλειο: Μίνως Παπουτσάκης (τηλέφωνο γιά συνεννόηση: 223.836). Χανιά: Δημ. Δασκαλάκης (τηλ. 26131). Ρέθυμνο: Μανώλης Παντινάκης (τηλ. 29292). Ἅγιος Νικόλαος: Μανώλης Σφυράκης (τηλ. 22090). Ιερσπέτρα: Ἐλένη Γαρυφαλλάκη (τηλ. 28316). Σητεία: Μαρία Γαρυφαλλάκη (τηλ.: 23245-28264). Καστέλι Κισσάμου: Ἀθ. Δεικτάκης. Τηλ. 22203
SUDNEY ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ: Γ. ΣΠΑΝΑΚΑΚΗΣ, ΤΗΛ. 5603757.

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

STEREO

DOLBY SYSTEM

‘Η CRETAPHON σᾶς ἐνημερώνει
γιὰ τὰ νέα της νούμερα, πού ἤδη κυκλοφοροῦν

«ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ». Ὀδός 1821, ἀρ. 6, ΗΡΑΚΛΕΙΟ. Τηλ. 288758
Διάθεση Ἀθηνῶν: Π. Πετράκης. Γερανίου 44. Τηλ. 5240674

ΚΡΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΩΣ

«ΑΓΡΙΜΙΑ»

Μάγερ και Βασταξή 4, Πλ. Βάθης. Τηλ. 5245734

Φέτος, στο κέντρο «ΑΓΡΙΜΙΑ» (πού λειτουργεί με ΝΕΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ) θάχετε την ευκαιρία νά απολαύσετε τό κάτι άλλο στό χώρο τής Κρητικής Μουσικής.

Το καταξιωμένο συγκρότημα του Κέντρου μας, που αποτελείται από τους:

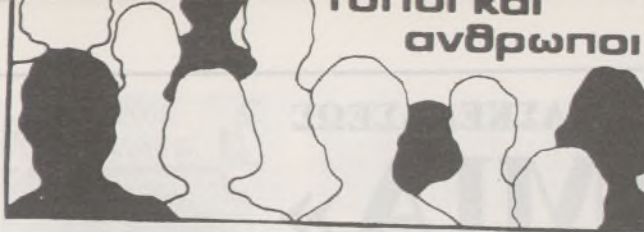
★	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟ ΓΑΡΓΑΝΟΥΡΑΚΗ	ΝΙΚΟ ΚΑΔΙΑΝΟ
★	λύρα - τραγούδι	λαούτο
★	ΕΥΑ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ	ΝΙΚΟ ΣΑΜΠΑΖΙΩΤΗ
★	τραγούδι	κιθάρα
★	ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΤΣΑΜΑ	ΘΥΜΙΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ
★	λαούτο - τραγούδι	κλαρίνο - φλάουτο

υπόσχεται να χαρίσει ανεπανάληπτες μουσικές βραδιές στους πελάτες μας.

Το πλούσιο μουσικό μας πρόγραμμα, η ζεστή αίθουσά μας, η άριστη κουζίνα και το ειδικευμένο προσωπικό μας κατατάσσουν το Κέντρο μας μεταξύ των πρώτων της Αθήνας.

Και μην ξεχνάτε πως το Κέντρο «ΑΓΡΙΜΙΑ» είναι το δικό σας Κέντρο.

Δ/ση: Χαρ. Γαργανουράκης - Ν. Καδιανός - Ν. Σαμπαζιώτης

Η ΚΡΗΤΗ, Ο ΚΟΣΜΟΣ...

Νέες πιστώσεις από τό πρόγραμμα του νομού 'Ηρακλείου

Συμπληρωματικές πιστώσεις (πέρα από τό 1.625.000.000 δραχμές πού έχει ήδη ανακοινωθεί) θά διατεθούν τό 1984 για έργα στο νομό 'Ηρακλείου. Συγκεκριμένα, τό Νομαρχιακό συμβούλιο, πού συνεδρίασε στις αρχές Φεβρουαρίου υπό την προεδρία του νομάρχη Κυριάκου Γεωργιάδη, ένεκρινε νά δοθούν ακόμα 110.000.000 δραχμές για τά κέν-

τρα 'Υγείας, 263.000.000 για την παιδεία και 60.000.000 δραχμές για την πρόνοια (άνέγερση παιδικών σταθμών).

Στις αρχές Φεβρουαρίου, έξ άλλου,

δημοπρατήθηκε ή κατασκευή των τριών κέντρων 'Υγείας στο 'Αρκαλοχώρι, την 'Αγία Βαρβάρα και τις Μοίρες (προϋπολογισμού 130.000.000 δραχμών).

Στή διάθεση του Νομαρχιακού Ταμείου παραμένει ακόμα

ποσό 90.000.000 δραχμών, ως αποθεματικό, πού θά καταμετρηθεί ανάλογα μέ τά αίτήματα και τίς ανάγκες των κοινοτήτων του νομού, σέ επόμενες συνεδριάσεις του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

Ο ύπουργός Παιδείας εγκαινιάζει διδακτήριο στο 'Ηράκλειο, κατά την πρόσφατη επίσκεψη του στο νομό.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

(Μέ δυό λόγια)

- Σύσκεψη (εισηγήσεις-συζήτηση) έγινε στο Ε.Β.Ε.Η για τον πολεοδομικό σχεδιασμό των

πόλεων και οικισμών της Κρήτης.

- Ο Υπουργός Ενέργειας Ευάγγελος Κουλουμπής μίλησε στο Ε.Β.Ε.Η με θέμα «η ενεργειακή πολιτική της Κυβέρνησης».

Ο ύπουργός ανακοίνωσε ότι θα εγκατασταθούν νέες μονάδες στα Λινοπεράματα Ηρακλείου και σταθμός άνθρακα στην Κίσαμο (τα έργα θα κοστίζουν 8 δισεκατομμύρια δραχμές).

- Άγαλμα ρωμαϊκής εποχής βρέθηκε στο λιμάνι της Χερσονήσου, σε καλή κατάσταση, ύψους 1,80 μέτρων.

- Εγκρίθηκε πρόγραμ-

μα έργων - προμηθειών και μελετών, στο λιμάνι Ηρακλείου και για τα έτη 84, 85, 86, συνολικού προϋπολογισμού 1.060.000.000 δρχ.

- Εξελέγησαν 15 καθηγητές για το Βιολογικό τμήμα του Πανεπιστημίου Κρήτης.

- Τιμήθηκε και ο μέγας δάσκαλος της Κρητικής μουσικής Θανάσης Σκορδαλός (μετά τον Κώστα Μουντάκη) για την προσφορά του στην μουσική μας παράδοση, από το Δήμο Ηρακλείου, το Πανεπιστήμιο και το Σύλλογο φίλων κρητικής μουσικής. Στον 'Αγιο Μάρκο για τον

Σκορδαλό μίλησε ο κ. Ατσαλάκης, ο Δήμαρχος, ο Καλομοίρης, ο Πρόεδρος Σπηλίου.

- Τα νέα πολεοδομικά Γραφεία στις Μοίρες και στο Καστέλι άρχισαν τη λειτουργία τους.

- Ο Υπουργός Παιδείας Απόστολος Κακλαμάνης μίλησε στον 'Αγιο Μάρκο και εγκαινιάσε νέα διδακτήρια στο Ζαρό, Καστέλι, 'Αγιο Μύρωνα.

- Πανελλήνιο επιμορφωτικό σεμινάριο ξεναγών υπό την αιγίδα του ΕΟΤ πραγματοποιήθηκε στο Ηράκλειο από 13-18 του Φλεβάρη, με ομιλίες και εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν βραβεύει τοὺς ἀγῶνες τῆς Κρήτης

Τό χρυσό μετάλλιο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν θά ἀπονεμηθεῖ στὴν Κρήτη γιὰ τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς θυσίες τῆς ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας. Τό μετάλλιο θά ἀπονεμηθεῖ ὕστερα ἀπὸ πρόταση τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Παντελῆ Πρεβελάκη, κατὰ τὴν πανηγυρική συνεδρίαση τῆς 25ης Μαρτίου.

Στὴ συζήτηση πού ἐγίνε μετὰ τὴν πρόταση τοῦ κ. Πρεβελάκη πήραν μέρος οἱ ἀκαδημαϊκοὶ Κωνσταντῖνος Τσατσος, τέως Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας (ὁ ὁποῖος τόνισε πῶς ἡ Κρήτη ἔχει προσφέρει «δυσαναλόγως» πολλὰ σέ ἀνθρώπινες θυσίες κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς) ὁ Γ. Μιχαηλίδης – Νουάρος, Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, καὶ οἱ κύριοι Ζακυνθινός, Παπάς, Τρυπάνης καὶ Παλάντιος, μέ πρόταση τοῦ ὁποῖου τηρήθηκε σιγὴ ἑνὸς λεπτοῦ στὴ μνήμη τῶν θυμάτων τῆς Κρήτης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς. Οἱ ὑπόλοιποι Ἀκαδημαϊκοὶ δέχθηκαν εὐχαρίστως τὴν πρόταση τοῦ κ. Πρεβελάκη γιὰ τὴν ἀπονομὴ τοῦ μεταλλίου στὴν Κρήτη.

Τὸν συγγραφέα κ. Βαλέτα τίμησε πρόσφατα ὁ Δήμος Ἡρακλείου, μέ κύριο ὁμιλητὴ τὸ φιλόλογο κ. Πλάκα. Στὴ φωτογραφία ὁ Νομάρχης Ἡρακλείου Κυριάκος Γεωργιάδης, ὁ Δήμαρχος Μανώλης Καρέλλης καὶ ὁμάδα δημοσιογράφων πού παρακολούθησε τὴν ἐκδήλωση.

Ἡ Κρήτη ἀνυψώνεται καὶ πάει.. πρὸς τὴν Ἀφρική!

Μέσα στὰ τελευταῖα 3.000.000 χρόνια, ἡ Κρήτη ἔχει ἀνυψωθεῖ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα

κατὰ 800 μέτρα περίπου! Αὐτό τόνισε πρόσφατα ὁ ἐπίκουρος καθηγητὴς τοῦ

ΧΑΝΙΑ
(Με δύο λόγια)

• Εκλέγονται οἱ πρῶτοι

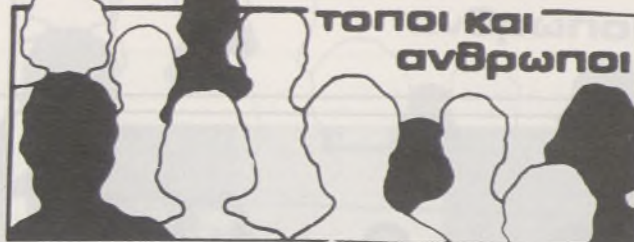
Ε.Μ.Π. Νίκος Φυτρολάκης, κατὰ τὴ διάρκεια σεμιναρίου γεωτεχνικῆς μηχανικῆς πού ὀργάνωσε στὰ Χανιά τὸ Τεχνικὸ Ἐπιμελητήριο Ἑλλάδας – Τμήμα Δυτικῆς Κρήτης, σέ συνεργασία μέ τὴ Ν.Ε.Λ.Ε.

καθηγητὲς στο Πολυτεχνεῖο Κρήτης, ἐνῶ προχωροῦν οἱ ἐργασίες τῆς ἀνακαίνισης τῶν παλιῶν φυλακῶν πού θα καλύψουν προσωρινὰ τὶς στεγαστικὲς ἀνάγκες, καθὼς καὶ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς. Ἐλπίζουμε ὅτι τὰ πρῶτα τμήματα (Διοίκησης καὶ μηχανικῶν ορυκτῶν πόρων) θα λειτουργήσουν τὸ νέο ἀκαδημαϊκὸ ἔτος. • Καθυστερεῖ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ κατάλληλου χώρου γιὰ τὴν βιομηχανικὴ περιοχὴ Χανίων. Οἱ περιοχὲς Μεγάλα χωράφια καὶ Βάμος κρίθηκαν ἀκατάλληλες ἀπὸ τὴν

Τράπεζα βιομηχανικῆς Ἀνάπτυξης.

Τὸ Νομαρχιακὸ Συμβούλιο καλεῖται νὰ παρὲι θέση, γιὰτὶ κάθε καθυστέρηση θάχει ἐπιπτώσεις στὴ βιομηχανικὴ-οικονομικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Νομοῦ.

• Με τὸ ἔργο τοῦ Καζαντζάκη «Νικηφόρος Φωκάς» θαρχίσει τὶς παραστάσεις τοῦ Περιφερειακοῦ Δημοτικοῦ θεάτρο Κρήτης, μέ ἐδρα τὰ Χανιά. Τὸ θέατρο θα συγκροτηθεῖ σὲ Ν.Π.Ι.Δ. καὶ θα γίνῃ ἐκλογή καλλιτεχνικοῦ Διευθυντῆ.

Η ΚΡΗΤΗ, Ο ΚΟΣΜΟΣ...

Ἡ Κρήτη, τόνισε ὁ κ. Φυτρολάκης, ἦταν πράγματι, πρὶν ἀπὸ 3.000.000 χρόνια, βυθισμένη σὲ ἄλλα σημεία, τὰ ὅποια σήμερα βρίσκονται πάνω ἀπὸ τὸ ὑψόμετρο τῶν 700 μέτρων.

Τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη εἶχαμε μάλιστα διάφορες διακυμάνσεις τῆς στάθμης τῆς θάλασσας πού ἔχουν ἀφήσει τὰ σημάδια τους πάνω στὶς παράκτιες περιοχές σὰν ἐκτεταμένα πλατώματα ἢ σὰν ἀπλὲς πλάκες μεγάλης ἐκτάσεως καὶ αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ πλάκες καὶ τὰ πλατώματα μᾶς δείχνουν πόσο ἀνυψώθηκε ἡ Κρήτη.

Μποροῦμε δηλαδή, νὰ βεβαιώσουμε ὅτι τὰ τελευταία 70 χιλιάδες χρόνια ἡ Κρήτη ἀνυψώθηκε τουλάχιστον 125-400 μέτρα.

Μετά ὅμως παρατηροῦνται κατὰ τοὺς ἱστορικούς χρόνους καὶ κινήσεις. Ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο τῶν διαφόρων ἀπόψεων τῶν ἐπιστημόνων μπορεῖ νὰ πει κανεὶς ὅτι ἡ Δυτικὴ Κρήτη μαζί μὲ τὰ Ἀντικύθηρα ὑπέστη 10 καταβυθίσεις ἀπὸ τὸ διάστημα μεταξύ 4 χιλιάδων ἕως 200 χρόνων καὶ 1.700 χρόνια ἀπὸ σήμερα.

Πανευχῆς ὁ συμπατριώτης τῆς φωτογραφίας μας, μαζί μὲ τὴ γυναίκα του καὶ τὴν ἐγγονή του, καμαρώνει γιὰ τὴν κατοικία του: Γέννησε ἕξι κατοικῆς!

Ἡ πρώτη καταβυθισὴ ἦταν τῆς τάξης τῶν 25 ἑκατοστῶν, δηλαδή συνολικὰ 2,5 μέτρα.

1.550 χρόνια ἀπὸ σήμερα ἄρχισε ἡ Κρήτη νὰ ἀνυψώνεται σταδιακά. Ἡ ἀνύψωση αὐτὴ

φαίνεται στὴ Δυτικὴ Κρήτη περισσότερο. Τότε κατὰ πάσα πιθανότητα ἄρχισε ἀντί-

ΡΕΘΥΜΝΟ

(Μὲ δύο λόγια)

- Επίτιμος διδάκτορας θα αναγορεύσει ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης τοὺς συγγραφεῖς Παντελὴ Πρεβελάκη καὶ Χόρσε Λουὶς Μπόρχες.
- Ὁ δραστήριος τουριστικός παράγοντας Πανίκος Χατζηκακού ἴδρυσε στὸ Ρέθυμνο ὀργανισμό Συνεδρίων καὶ τουρισμοῦ, πού ασχολεῖται μὲ ὅλους τοὺς τομείς

τοῦ τουριστικοῦ κυκλώματος, γιὰ τουριστικὴ ἀνάπτυξη καὶ πρόοδο.

- Κρούσματα τύφου παρουσιάστηκαν στο χωριὸ Βενί, μὲ αἰτία τὸ μολυσμένο νερό. Ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς «κτύπησε» 4 παιδιά. (Παλιὰ ἀπὸ τὴ μία πηγὴ πέθαναν ἄνθρωποι). Πάρθηκαν τὰ κατάλληλα μέτρα.

- Ἡ τρίτη παγκρήτια ἐκθεση εἰδῶν χειροτεχνίας ἐγίνε στὴν αἴθουσα EOMMEX Ἀθῆνας καὶ ὀργανώθηκε ἀπὸ τὸ Παγκρήτιο συντονιστικὸ ὄργανο τῶν σωματείων τῶν παραγωγῶν εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης μὲ τὴν συμπάρασταση τοῦ EOMMEX, σημειώνοντας μεγάλη ἐπιτυχία.

- Γιορτὴ ρακῆς (μὲ μεγάλη ἐπιτυχία) ἐγίνε στὶς Μέλαμπες, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν καὶ ἄλλες πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις.

- Μεγάλες καταστροφές (ζημιές 200 ἑκατομμυρίων) προκάλεσαν οἱ καταρακτώδεις βροχές καὶ τὸ «μπουρίνι» πού ἐπληξε ἀρχές τοῦ Φλεβάρη τὴ πόλη τοῦ Ρεθύμνου. Οἱ πληγέντες ἐνισχύθηκαν ἀπὸ τὴ Νομαρχία.

- Ἐνα αξιόλογο κτίριο στο Ρέθυμνο θα στεγάσει τὸ Λαογραφικὸ Μουσεῖο. Γενικὰ χορηγοῦνται τῶρα 200 ἑκατομμύρια γιὰ τὴ διατήρηση τῆς πόλης.

στοιχα ή 'Ανατολική Κρήτη νά βυθίζεται.

Βέβαια, τήν άνύψωση τής Δυτικής Κρήτης πρέπει νά τήν ύπολογίσομε άκριβώς γιατί βλέπομε τά σημάδια πού άφηνε ή στάθμη τής θάλασσας κάθε φορά πάνω στά βράχια. Καί έτσι εχομε μιά μέγιστη άνύψωση τής Δυτικής Κρήτης στόν Κάβο Κριό, στή νοτιοδυτική δηλαδή γωνιά τής Κρήτης, τής τάξεως τών 8,5 μέτρων περίπου.

Γιά τήν 'Ανατολική Κρήτη δέν ξερομε άκριβώς πόσα μέτρα πάνω από τήν θάλασσα θά βρισκόταν πρίν καταποντιστεί, πρίν καλυφθει δηλαδή από τήν θάλασσα.

'Η περιστροφική κίνηση γίνεται πάνω σέ ένα άξονα μηδενισμού, πού έχει τήν διεύθυνση Τυμπάκι - 'Ηράκλειο.

Βέβαια, όσο φεύγομε από τόν άξονα προς τά δυτικά, ή άνύψωση αυξάνει καί όσο πάμε προς τά ανατολικά τό κέντρο τής καταβύθισης επίσης ανεβαίνει.

'Η Κρήτη παράλληλα κάνει καί μιά κίνηση προς τά έξω. Δηλαδή σιγά σιγά άπομακρύνεται από τήν ύπόλοιπη ήπειρωτική θάλασσα.

Μπορεί νά πεί κανείς μέ βεβαιότητα ότι ή Κρήτη μετατοπίζεται νότια προς τήν 'Αφρική καί νοτιοανατολικά.

Εκδηλώσεις στην Αθήνα

όμιλία, από τήν διακεκριμένη εκπαιδευτικό-συγγραφέα κα Γεωργία-Παντελάκη-Τσιροπούλου, μέ θέμα: «'Η Νεοελληνική-λογοτεχνία καί ποίηση τού 16ου 17ου αιώνα στήν Κρήτη».

'Η όμιλήτρια, μέ τό χαρακτηριστικό χάρισμα τού λόγου καί τή προβολή σέ διαφάνειες, μνημείων καί ότι ωραίου στεφανώνει τήν ήρωική Μεγαλόνησο, μας εφερε σέ συνδυασμό πνεύματος καί όράματος.

Μας καθήλωσε μέ τή δύναμη τού λόγου της καί τή γαλήνη πού τή διακρίνει.

Μας μετέφερε στήν εποχή τού 16ου-17ου

αίωνα, στό έπικό ποίημα τού Βιτζέντζου Κορνάρου «ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ», πού γράφτηκε σέ γλώσσα λαϊκή τής Κρήτης.

Κατάφερε, ή Κρητικοπούλα όμιλήτρια, ξεκινώντας από τίς ρίζες της, νά μās φέρι στήν εποχή τής 'Ιστορίας μας καί νά καταλαγιάσομε αναζητώντας κάποια μεταφυσική θεώρηση τήν ώρα τού όραματισμού μας.

'Εκεί νοιώθεις ποιός είσαι... 'Από που ερχεσαι καί τί θέλεις σ' αυτόν τόν κόσμο!!.....

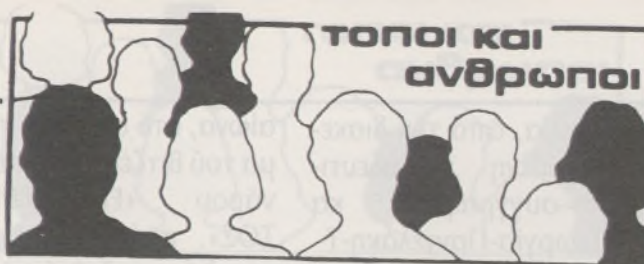
'Ετσι μās εφερε στίς ρίζες μας, σέ μιά άπέριτη ατμόσφαιρα πνευματικής καί φιλολογικής εκδήλωσης.

Διάλεξη τής Γ. Παντελάκη

Στό Λύκειο 'Ελληνίδων ώργανώθηκε στίς 21 Φεβρουαρίου από τό Φιλολογικό τμήμα,

Μιά από τίς ελάχιστες -πολύ ελάχιστες, πράγματι- εξαιρέσεις καλών Γερμανών κατά τό διάστημα τής κατοχής άποτελει ό άξιωματικός τής φωτογραφίας μας. 'Όποιος γνωρίζει ποιός είναι, ή τό χωριό όπου έχει θγει ή φωτογραφία, παρακαλούμε θερμά νά μās γράψει ό,τι ξέρει σχετικά. Θά βοηθήσει έτσι σημαντικά τήν 'Ιστορική έρευνα πού κάνει ό συνεργάτης μας καθηγητής 'Αντώνης Σανουδάκης.

Η ΚΡΗΤΗ, Ο ΚΟΣΜΟΣ...

Γιά τό άξιόλογο όλο έργο της, πού τιμά τήν Έλληνίδα συγγραφέα καί άνυψώνει τήν Νεοελληνική λογοτεχνία, τής σφίγγουμε θερμά τό χέρι καί τής βροντοφωνάζουμε... Εύγε!!...

Δανάη Βογιατζόγλου
λογοτέχνιδα ποιήτρια.
Γεν. Γραμματέας Συλλόγου
Έλλήνων Λογοτεχνών

φορία άλλων Κρητικῶν νά θέσουν επίσης ύποψηφιότητα.

• Τό νέο συμβούλιο θά καλέσει όλους τούς Κρητικούς τής Αθήνας νά συμπαρασταθοῦν στήν προσπάθειά του, γιατί ἡ Παγκρήτιος δέν είναι ύπόθεση πού άφορά μόνο τή διοίκησή της.

• Θά προχωρήσει σέ έκκαθάριση τοῦ μη-

τρώου καί σέ τροποποίηση τοῦ καταστατικού, έφ' ὅσον αυτό άποδειχτεί άναγκαίο στήν πράξη.

• Θά καλέσει όλα τά κρητικά σωματεία τής Αττικής, ὥστε, ισότιμα μέ τήν Παγκρήτιο, νά συνεργαστοῦν γιά τήν προώθηση τῶν θεμάτων πού άπασχολοῦν τούς Κρητικούς καθώς καί γιά τή σύσφιξη τῶν

18 Μαρτίου οί έκλογές στήν «Παγκρήτιο»

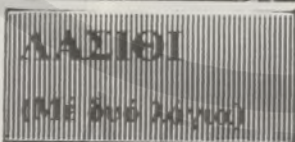
Τή διαβεβαίωση ὅτι ὁ ἴδιος καί οί ύποψήφιοι σύμβουλοί του κατεβαίνουν στίς έκλογές ὡς άτομα, ὡς Κρητικοί καί μόνο, μέ φιλοδοξία νά ξαναδώσουν τήν παλιά της αἴγλη στήν Παγκρήτιο Ένωση, έδωσε ὁ ύποψήφιος πρόεδρος στίς έκλογές τής 18ης Μαρτίου Γιώργος Πρασιανάκης, σέ συνάντηση πού εἶχε μέ τούς εκπροσώπους τοῦ Κρητικοῦ Τύπου τής Αθήνας, στοῦς ὁποίους παρουσίασε τό πρόγραμμά του.

Ο κ. Πρασιανάκης τόνισε, μεταξύ άλλων:

• Είναι γενικό τό φαινόμενο τής άδιαφορίας γιά τούς Συλλόγους καί ὅπωςδήποτε δέν βαρύνει τόν ἴδιο ἢ τούς συνεργάτες του ἡ άδια-

Ἡ μητέρα τοῦ Νίκου

Πολλή συγκίνηση δώσαμε -χωρίς νά τό ξέρουμε...- στήν οικογένεια τοῦ Νίκου Ξυλούρη, μέ τό έξώφυλλο τοῦ προηγούμενου τεύχους μας (σολάντ τοῦ συνεργάτη μας Βασίλη Δρόσου). Στό έξώφυλλο ἦταν ἡ μητέρα τοῦ ἀλησμόνητου Νίκου, πού δέν άντεξε τελικά τό χαμό του καί πέθανε πέρυσι, χωρίς νά πιστεύει ὡς τήν τελευταία της στιγμή πώς ὁ Νίκος τής τήν εἶχε άφήσει. Τελικά, μάνα καί γιός πέθαναν τόν ἴδιο μήνα -μέ διαφορά τριῶν ἐτῶν- καί σίγουρα τώρα θά βρίσκονται μαζί στόν Παράδεισο.

• Καταρτίστηκε καί ἡ δεύτερη φάση του προγράμματος έργων 1984 στο Νομό Λασιθίου. Στήν πρώτη φάση κατανεμήθηκαν 978 εκατομμύρια καί στή δεύτερη 179 εκατομμύρια δραχμές (σε έργα καί με-

λέτες).

• Τα προβλήματα της αλιείας στο Νομό Λασιθίου εξετάστηκαν σε σύσκεψη αρμοδίων παραγόντων στη Νομαρχία. (Σύσταση συνεταιριστικής οργάνωσης, προστασία ιχθυοπαραγωγής, πάταξη παράνομης αλιείας, βελτίωση λιμανιών, Ιεράπετρας - Αγίου Νικολάου, κατασκευή ιχθυόσκαλας καί προστατευτικού λιμανιού για τους ψαράδες του Παλαιόκαστρου Σητείας.

• Τοπικός Σύνδεσμος Κοινοτήτων ιδρύεται στο Οροπέδιο Λασιθίου,

με στόχο την επίλυση των προβλημάτων καί ολοκληρωμένη παρουσίαση δραστηριοτήτων σόλους τους τομείς του Οροπέδιου.

• Εργατικές κατοικίες θα γίνουν στη Νεάπολη.
• Στην Κριτσά θα δημιουργηθεί κοινοτική επιχείρηση για λατομικά προϊόντα.

• Μινωικά ευρήματα (100 κρανία καί σπουδαία κτερίσματα, ὅπως αγγεία, περιδέριαι, σφραγίδες, δαχτυλίδια κλπ.) βρέθηκαν στο σπήλαιο Αγίου Χαράλάμπου, στο οροπέδιο Λασιθίου.

δεσμών μεταξύ τους. Τέλος, ο κ. Πρασιανάκης απάντησε σε έρωτήσεις που υποβλήθηκαν από τους εκπροσώπους του Κρητικού Τύπου.

Ο χορός της Παγκρητίου Αδελφότητας Μακεδονίας

Εξαιρετική επιτυχία –όπως μάς πληροφορούν από τη Θεσσαλονίκη– σημείωσε ο καθιερωμένος αποκριάτικος χορός της Παγκρητίου Αδελφότητας Μακεδονίας, στις 18 Φεβρουαρίου.

Στό χορό παραβρέθηκαν ο ύπουργός Βορείου Ελλάδος Βασίλης Ιντζές, ο ύφυπουργός Παιδείας Στέλιος Παπαθεμελής, ο διευθυντής Αστυνομίας Θεσσαλονίκης ταξίαρχος Ηλίας Θεοδωράκης, βουλευτές, άλλοι επίσημοι και εκατοντάδες Κρητικοί και φίλοι της Κρήτης, που διασκέδασαν ως τής πρωινές ώρες.

• Η Παγκρήτιος Αδελφότητα Μακεδονίας βραβεύτηκε πρόσφατα από τη Μακεδονική Έταιρεία Βορείου Ελλάδος, για την προσφορά της, στα 65 χρόνια της ζωής της, στον τομέα της προβολής των Κρητικών παραδοσιακών στοιχείων (έθι-

μα, χορός, τραγούδι κλπ) στη Βόρεια Ελλάδα.

Έξ άλλου, στον πρόεδρο της Παγκρητίου Αδελφότητας Δημήτρη Λεβάκη, στον υποστράτηγο Γριλάκη

(διοικητή της 20ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας) και στον ταξίαρχο Χωροφυλακής Ηλία Θεοδωράκη (Διευθυντή της Αστυνομίας Θεσσαλονίκης) άπονεμήθηκε από τον

Μητροπολίτη Παντελήμονα τό χρυσό μετάλλιο Δ' τάξεως του Μεγαλομάρτυρα Αγίου Δημητρίου του Μυροβλήτου.

Ειρηνική συνύπαρξη...

Τί νά «συζητάνε» άραγε ή γάτα και ο σκύλος της φωτογραφίας μας (στό έργαστήρι του Σπ. Μπανάτου, στα Χανιά); Σίγουρα, πάντως, τό θέμα είναι σοβαρό, αν κρίνουμε και από τό ύφος που έχουν οι άλλες δύο γάτες πάνω στό ξύλινο τραπέζι...

Ένα νέο κατάστημα, με την έπωνυμία «MARKET ΚΡΕΑΤΩΝ», έγκαινιάστηκε πρόσφατα στό Ρέθυμνο.

Οι Βιαννίτες χορεύουν...

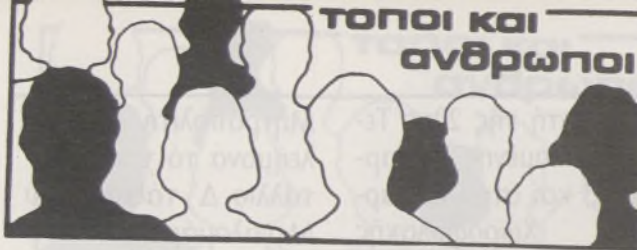
Αποκριάτικο χορό

οργανώνει την 1η Μαρτίου, στό ξενοδοχείο «TITANIA», ο Σύλλογος

Βιαννιτών της Αθήνας «Διαβάτης». Η έκδήλωση αυτή είναι άφιερωμένη στους Μίκη Θεοδωράκη και Νίκο Ξυλούρη, στους όποιους θά άποδοθει φόρος τιμής και θά τούς άπονεμηθούν άναμνηστικές πλακέτες.

Δραστηριότητες της Κρητικής Αδελφότητας στην Καβάλα

Πλούσια δραστηριότητα άναπτύσει ή Κρη-

Η ΚΡΗΤΗ, Ο ΚΟΣΜΟΣ...

τική 'Αδελφότητα Νομού Καβάλας, ένας από τους πιο δραστήριους Κρητικούς Συλλόγους στη Βόρεια Ελλάδα.

Η 'Αδελφότητα βρίσκεται σε μία διαρκή κίνηση αναζήτησης και προσπάθειας για τη διάσωση και διάδοση της κρητικής λαογραφίας και της πολιτιστικής μας φυσιογνωμίας. Στα πλαίσια αυτά προσπαθεί να κάνει γνωστό τό τραγούδι, τή μουσική και τους χορούς τής Κρήτης σ' όλο τό νομό. Επίσης, έχει ιδρύσει σχολή χορού, όπου 150 παιδιά μαθαίνουν Κρητικούς, καθώς και όλους τους άλλους δημοτικούς χορούς τής πατρίδας μας. Χορευτικό συγκρότημα τής 'Αδελφότητας θά πάρει μέρος σε διεθνές φολκλορικό φεστιβάλ στη Δυτική Γερμανία.

Τέλος, τό διοικητικό συμβούλιο προσπαθεί να ανεβάσει κρητικό θεατρικό έργο, ενώ είναι πρόθυμο να στείλει τις χορευτικές ομάδες τής 'Αδελφότητας να έμφανιστούν σε έκδηλώσεις που θά ζητηθεί από άλλους συλλόγους ή φορείς.

Μία φωτογραφία από τό πανελλήνιο σεμινάριο Ξεναγών, που οργανώθηκε στο 'Ηράκλειο (πάνω). 'Αριστερά, ο Γενικός Γραμματέας του ΕΟΤ Νίκος Σκουλάς και δεξιά ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ξεναγών Κρήτης 'Οδυσσεάς Χρυσουλάκης.

Τά παιδιά αποφασίζουν στο Ηράκλειο

Μια ωραία ιδέα ξεκινά από το Δήμο Ηρακλείου και απευθύνεται στους μικρούς δημότες.

Μόνοι τους θ' αποφασίσουν για την τύχη ενός χώρου που θα τους ανήκει αποκλειστικά.

Πρόκειται για την

έκταση περίπου 25 στρεμμάτων της Ενετικής τάφρου, πιο συγκεκριμένα το τμήμα που περιλαμβάνει το δημοτικό φυτώριο στην ΟΑΣΗ και ως το ρήγμα του Αγίου Ανδρέα, το κομμένο Μπεντένι, όπως επικρατεί η ονομασία του σήμερα.

Ο Δήμος θα μοιράσει μακέτες και σχέδια στα Σχολεία και θα περιμένει από τους μαθητές είτε με σκίτσα είτε με

επεξηγηματικές εκθέσεις να προτείνουν ότι θέλουν για το χώρο αυτό.

Μια επιτροπή από δασκάλους, καθηγητές, εκπροσώπους μαθητικών κοινοτήτων, καθώς και ζωγράφων, αρχιτεκτόνων και δημοτικών παραγόντων, θα επιλέξει και θα βραβεύσει τις καλύτερες ιδέες από την έκθεση που θα πραγματοποιηθεί.

Δώρα προβλέπονται πλούσια, όπως ταξίδια στην Ελλάδα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, βιβλία, είδη ζωγραφικής και άλλα.

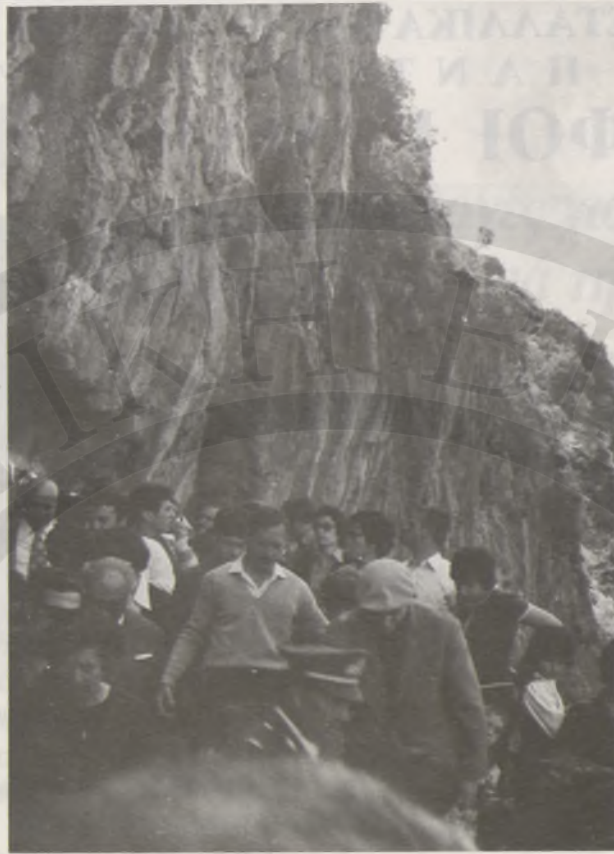
Οι καλύτερες ιδέες θα υιοθετηθούν από το Δήμο και με βάση αυτές θα προχωρήσει στη διαμόρφωση του συγκεκριμένου τμήματος, όπως ακριβώς το επιθυμούν οι μικροί δημότες.

Τά 50χρονα τῆς Ἐνώσης Π.Σ. Πεζῶν

Πενήντα χρόνια προόδου και προσφοράς στον τόπο ἔκλεισε ἡ Ε.Π.Σ.Πεζῶν.

Το 1933 ξεκίνησαν λίγοι αγρότες, με επνευστή τον οικονομολόγο Κ. Καλεμικεράκη και το δάσκαλο Μιχάλη Οικονομίδη, ιδρύοντας την Ἐνωση που σήμερα αποτελεί μια από τις πιο δυναμικές και ξακουστές οργανώσεις στη χώρα μας.

Οι σύγχρονες εγκαταστάσεις, με τέλειο εξοπλισμό, ἡ παραγωγή, συσκευασία-μεταποίηση υποδειγματικών-αγνών προϊόντων (κρασί, λάδι, σαπουνί, ροζακί σταφύλι), ἡ εξυπηρέτηση των μελών, τα καλλιεργητικά δάνεια,

Δυό ἱστορικές ἐπέτειοι

Δυό ἱστορικές ἐπέτειοι, πού συνδέονται μέ τόν ἀγῶνα τῶν προγόνων μας νά ἀποκτήσουν τήν ἀνεξαρτησία τους ἀπό τόν τουρκικό ζυγό, τήμησε αὐτές τίς μέρες ὁ Κρητικός λαός: Τήν ἐπέτειο τῆς σφαγῆς στό σπήλαιο τῆς Μιλάτου, στό Μεραμπέλλο τοῦ Λασιθίου, τό Φεβρουάριο τοῦ 1823, ἀπό τό θηριώδη Χασάν πασά καί τοῦ ὀλοκαυτώματος στό σπήλαιο τοῦ Μελιδονιοῦ, τό Γενάρη τοῦ 1824.

Περίπου 2.000 ἄτομα, κυρίως γυναικόπαιδα, ἔτρεξαν τότε νά θροῦν καταφύγιο στό σπήλαιο τῆς Μιλάτου, ὅπου γιά 15 μέρες ἀντιμετώπισαν τούς κανονιοβολισμούς τῶν πολιορκεῶν Τούρκων, τήν πείνα καί τή δίψα. Σαράντα ἐγκυες γυναίκες γέννησαν στό διάστημα αὐτό καί ἔθαψαν τά νεογέννητά τους μέσα στή σπηλιά-τάφο καί γιά τίς ἴδιες. Στίς 14 Φεβρουαρίου 1823, ὅσοι εἶχαν γλυτώσει ἀπό τήν πείνα καί τίς κακουχίες, γνώρισαν τόν ἐξευτελισμό τῶν θασανιστηρίων καί τελικά τό μαχαίρι τοῦ θάρραρου κατακτητή.

Στό σπήλαιο τοῦ Μελιδονιοῦ, στό Μυλοπόταμο Ρεθύμνου, ἕνα χρόνο ἀργότερα, 370 γυναικόπαιδα καί 30 πολεμιστές προσπαθοῦν νά γλυτώσουν τή ζωή τους. Ἰσχυρές δυνάμεις τοῦ Χουσεῖν μπέη πολιορκοῦν τούς ὑπερασπιστές τοῦ σπηλαίου. Τρεῖς μήνες κράτησε ἡ πολιορκία, ὥσπου οἱ Τούρκοι ἀνοίξαν τρύπα στό πάνω μέρος τῆς σπηλιάς ἀπό ὅπου ἔριξαν ἐμπρηστικές καί ἄλλες βρωμερές ὕλες, ἔβαλαν φωτιά καί οἱ ἐλεύθεροι πολιορκημένοι πέθαναν ἀπό τήν ἀσφυξία.

Στή φωτογραφία μας, πληθῶς κόσμος ἔξω ἀπό τό σπήλαιο τῆς Μιλάτου τμηᾷ τούς νεκρούς τοῦ Φεβρουαρίου 1823.

ἡ αγροτική πίστη, οἱ εξαγωγές που ξεπέρασαν τα 2,2 δισεκατομμύρια δραχμές το 83, ἡ ἀνάπτυξη τῆς οικονομίας τῆς περιοχῆς, αποτελοῦν τήν μεγάλη προσφορά στον Κρητικό αγρότη (29.000 εἶναι μέλη τῆς Ε.Π.Σ.Π) καί στην εθνική οικονομία γενικότερα.

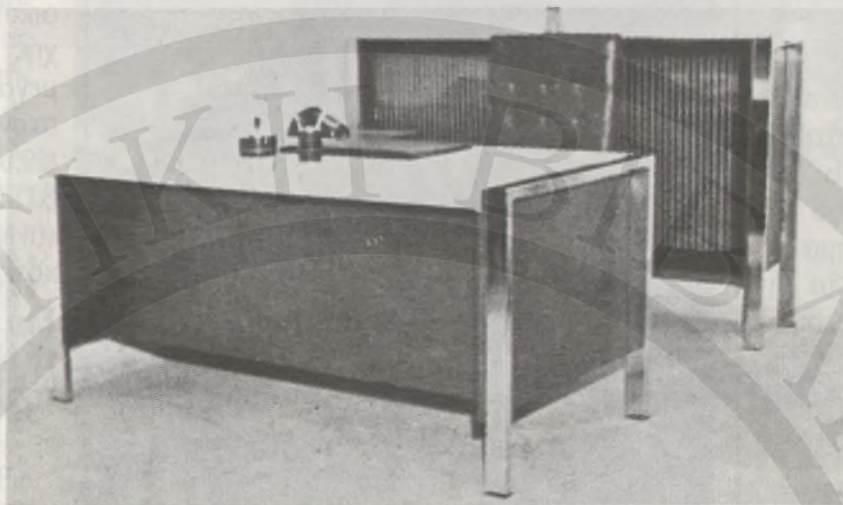
Στό πενταετές τό Νοσοκομεῖο τῆς Σητείας

Στό πενταετές πρόγραμμα 1984-1987, ἐντάχθηκε -μαζί μέ ἄλλα 16 - τό νοσοκομεῖο Σητείας, δυναμικότητας 60 κλινῶν, ὅπως ἀνακοινώθηκε ἀπό τό ὑπουργεῖο Ὑγείας καί Πρόνοιας. Παράλληλα, ἀνακοινώθηκε πῶς ἡ σχετική μελέτη βρίσκεται στό τελικό τῆς στάδιο.

Διαλέξεις

- Ἡ ἐκπαιδευτικός Εὐαγγελία Καλλιατάκη θά δώσει τή Δευτέρα, 12 Μαρτίου, στίς 6.30 μμ., διάλεξη στήν αἴθουσα Ἀντιγόνης Ζουρούδη (Ἀετιδέων 64, Χολαργός) μέ θέμα «Στόν ἄνθρωπο, ἡ σωστή ἀξία εἶναι ἡ πίστη».
- Ὁ δικηγόρος Ἀλέξανδρος Ξανθάκης μίλησε στίς 17 Φεβρουαρίου στήν αἴθουσα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός», μέ θέμα «Ἡ εὐρωπαϊκή ἐνοποίηση».

ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΚΑΙ ΞΥΛΙΝΑ ΕΠΙΠΛΑ ΠΑΝΤΟΣ ΤΥΠΟΥ ΑΦΟΙ Γ. ΜΑΡΤΣΑΚΗ

Σαλόνια, Πολυθρόνες, Σκαμπί περιστρεφόμενα, Γραφεία,
Κλασέρ, Βιβλιοθήκες Τραπεζαρίες, Κρεββατοκάμαρες,
Σύνθετα, Σκρίνια, Είδη έξοχης

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ: Γραφείων, Ιατρείων, Ξενοδοχείων, Εστιατο-
ρίων

Αναλαμβάνομεν πασης φυσεως ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ Μεταλλικών
και Ξύλινων Έπιπλων

Εργοστάσιο: Τοπόλια Κισάμου

Τηλ. 0822 51253 - 51364

Έκθεση: Κυδωνίας 146, Χ α ν ι ά - τηλ. 55553

”Αν έχετε κάποιο πρόβλημα έκδόσεως, έλãτε νã τό συζητήσουμε μαζί.

Οι έκδόσεις είναι ή δουλειã μας. Μãς άπασχολούν επαγγελματικά 15 χρόνια τώρα. Άπό αυτά, τã τελευ-
ταία 10 χρόνια, δίνουμε κάθε μήνα δείγματα τής δουλειãς μας, με τήν έκδοση τής «ΚΡΗΤΗΣ», ενός περιοδι-
κού μοναδικού στα χρονικά του έλληνικού επαρχιακού Τύπου. (Δέν χρειãζεται βέβαια νã «παινεύουμε»
έμεις τό έργο μας. Μπορεί νã «μιλήσει» μόνο του).

”Αν γιã σãς μιã έκδοτική δουλειã είναι πρόβλημα, έλãτε νã τό συζητήσουμε. Είτε σκέφτεστε νã εκδώσετε
ένα βιβλίο, ή μιã ποιητική συλλογή, είτε νã τυπώσετε ένα λεύκωμα, ή τό ήμερολόγιο του συλλόγου σας, εί-
τε, άκόμα, ένα προσπέκτους γιã τό ξενοδοχείο σας ή τήν επιχείρησή σας, αφήστε νã αναλάβουμε έμεις αυ-
τόν τόν «μπελά».

(Σίγουρα, γιã μãς δέν είναι...).

Μã κι αν άκόμα ή συνεργασία μας δέν μπει σε οικονομικά «κανάλια», πιστεύουμε πώς απλώς ή γνώμη
μας, ή συμβουλή μας, θã σãς είναι χρήσιμη. Θã σãς τή δώσουμε, με ευχαρίστηση. Γιãτί, ή ένασχόληση με
τά «έκδοτικά» είναι ή δουλειã μας.

**CRETA PRESS - Περιοδικό «ΚΡΗΤΗ». Πλ. Καρύτση 5, Άθήνα.
Τηλ. 3233.587**

Ό Μάνος
Χουρδάκης
σχολιάζει....

Έκλογές χωρίς άγωνία... (καί άγωνία για την Παγκρήτιο)

Έκλογές σε λίγες μέρες στην «Παγκρήτιο Ένωση Αθηνών-Πειραιώς. Σε μία άλλη εποχή, αυτό βέβαια θα σήμαινε γενικό συναγερμό του Κρητικού στοιχείου της πρωτεύουσας. Πολλές υποψηφιότητες, παρουσίαση «προεκλογικών προγραμμάτων» και διαφημιστικές καμπάνιες στον Κρητικό Τύπο, συνεντεύξεις, κινητοποίηση για τη συγκέντρωση ψήφων, ίσως και φανατισμό και όπωσδήποτε άγωνία για την έκβαση του αποτελέσματος.

Φέτος, τίποτε απ' όλα αυτά. Ένας υποψήφιος πρόεδρος και 28 υποψήφιοι σύμβουλοι (έκλέγονται έξι από κάθε νομό, σύν τρεις της εξελεγκτικής επιτροπής), άρα κανείς δέν άγωνιά για την εκλογή του. Απομένει ή τυπική διαδικασία. Τίποτε άλλο...

Τό θέμα είναι σοβαρό και άσφαλώς πρέπει να προβληματίσει έντονα όλους μας. Τι συμβαίνει; Γιατί αυτή ή άδιαφορία του Κρητικού στοιχείου για τό άλλοτε πρώτο Σωματείο της πρωτεύουσας (καί λίγο-πολύ και για τά άλλα κρητικά Σωματεία); Γιατί από τίς 22.000 (!) μέλη της Παγκρητίου – άσχετα αν μία έκκαθάριση του μητρώου άποδεικνυε πώς ουσιαστικά δέν έχουν μείνει ούτε τά μισά – θάρθουν πάλι να ψηφίσουν καμμία έξακοσαριά, για να περάσουν, οι περισσότεροι απ' αυτούς, την πόρτα της Παγκρητίου πάλι ύστερα από 3 χρόνια, στίς επόμενες εκλογές και να βρεθούν –ίσως– σε καμμία συνενσίαση, σε κανένα άποκριάτικο χορό;

Δέν θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε εδώ τους λόγους του φαινομένου, πού βαρύνει λίγο-πολύ όλους μας, όσους ζούμε στην Αθήνα. Μιά διαπίστωση κάνουμε και ένα προβληματισμό υπογραμμίζουμε. Ένα προβληματισμό, πού θάπρεπε να ναι κοινός για όλους εκείνους όσους δέν θάθελαν να έκφυλιστεί τό Κρητικό στοιχείο της Αθήνας και να χάσει ένα συνδετικό κρίκο μέ την Κρήτη, την Ιστορία της, την παράδοση και τη φυσιογνωμία της.

Για τό λόγο αυτό, επικροτούμε άπόλυτα την πρωτοβουλία πού ανέλαβε πρόσφατα ομάδα Κρητικών – ξεκινώντας από μία ιδέα του Σωτήρη Αρετουλάκη – να γίνει μία άνοιχτή συγκέντρωση στην Αθήνα (πού προσδιορίστηκε κι όλας, για τίς 8 Απριλίου, στό κέντρο «ΑΓΡΙΜΙΑ») όπου θα έκφραστεί αυτός ό προβληματισμός και θα συζητηθεί τό θέμα των Κρητικών Σωματείων, καθώς και οι τρόποι για να εκπροσωπούν και να έκφράζουν ουσιαστικά τό Κρητικό στοιχείο.

Προσωπικά, περιμένουμε πολλά από αυτή τη συζήτηση και ελπίζουμε να μην άπογοητευτούμε.

Αυτό βέβαια δε σημαίνει πώς θα πάψει να μās ενδιαφέρει ή πρόοδος της Παγκρητίου (ή κάθε άλλου Κρητικού Σωματείου). Ευχόμαστε όλόψυχα τό νέο διοικητικό συμβούλιο να ύλοποιήσει τίς φιλοδοξίες του και να δικαιώσει όσους πιστεύουν ότι έστω και στίς 12 παρά 5' υπάρχει καιρός για ένα νέο ξεκίνημα.

Άπό τη θέση αυτή δηλώνουμε πώς θα είμαστε συμπαραστάτες του στον δύσκολο άγωνα πού άναλαμβάνει.

Μάνος Χουρδάκης

Έχει ο καιρός γυρίσματα

Γράφει
ὁ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΡΙΜΙΖΑΚΗΣ

Τό Δεσποινιώ.

Μάλιστα. Κατέθηκε από τό χωριό της γιά νά προκόψει στήν Ἀθήνα. Στό χωριό δηλαδή, τί προκοπή νά κάνεις; Ἄντε ν' ἀρμέξεις καμιά κατσίκια, ἄντε νά μαζώξεις τίποτις χόρτα νά τά μαγερέψεις, ἄντε νά μαζώξεις καί καμιά χαμολιά ἄμα καί δέν ἔχεις πολλές ἐδικές σου. Ἀηδίες. Ἐνώ στήν Ἀθήνα! Ἐμ, καλά λέω. Οὔτε τά κατσάβραχα θά σέ τρώνε, οὔτε τό κρῦο θά σέ περυνιάζει. Καί ἴπηρέτρια πού λέει ὁ λόγος νά πᾶς, πάλι καλύτερα θάσαι. Λίγο τῶχεις νά ἔχεις τό καλοριφέρ σου, νά σοῦ φέρνουνε οἱ ἄλλοι τό φαγητό πού θά μαγερέψεις καί νάχεις δίπλα στό κρεβάτι σου τό πορτατίφ νά διαβάξεις πριχού νά κοιμηθεῖς καί κανένα Ἄρλεκιν; Κι' ὁ μιστός, μιστός. Ὅχι ἔβρεξε καί μᾶς ρήμαξε τή σταφίδα! Ἄλλο πράμα σοῦ λέω.

Τό Δεσποινιώ εἶχε μιά θειά, τήν κυρά Θάλεια ἄν ἔχετε ἀκουστά, πού ἤτουνε μεγάλη καί τρανή στήν Ἀθήνα. Βέβαια. Ὁ ἄντρας της δούλευε σέ θέατρο. Εἶχε, λέει, μπάρ δικό του. Ἄκου νά δεῖς δηλαδή. Κονόμαγε ὁ ἄνθρωπος. Μέχρι πού ἔπαιρνε καί τήν κυρά του νά τόν βοηθάει κάθε βράδυ. Πολλά λεφτά σοῦ λέω. Καί νά δεῖς, πού ἀπό τά πολλά παρακάλια της, πάρε με μωρή θειά καί μένα στήν Ἀθήνα νά δῶ μιάν ἄσπρη μέρα, τελικά τῆς γράψανε νά ῥθει στήν πρωτεύουσα.

— Κι ἐδῶ πού ἤρθες ἡ ζωὴ εἶναι δύσκολη.
— Ναί θειά.
— Τό λοιπόν, τό σπίτι ἀπάνω σου.
— Δηλαδή θειά;
— Ἐγώ μέ τό θειό σου θά πηγαίνουμε κάθε μέρα στό θέατρο. Ἐσύ θά ξεσκονίζεις, θά πλένεις, θά μαγειρεύεις, θά καρικῶνεις καί θά κρατᾶς τό σπίτι πεντακάθαρο.

— Ὅ,τι πείς θειά.
— Κι ἐμεῖς δουλεύουμε σάν τά σκυλιά. Κάτι νά κάνεις καί σύ. Τά ρούχα σου θά τᾶχεις, τό φαί σου θά τό τρῶς, στόν καναπέ θά κοιμάσαι καί θᾶχεις καί δυό χιλιάρικα χαρτζιλίκι τό μήνα.
— Καλῶς.

Πέρασε κανένας μήνας. Ἦρθε καί σοῦφρωσε τό Δεσποινιώ. Πολύ δουλειά ἀδερφέ μου. Εὐκολο εἶναι νά κρατᾶς ἓνα σπίτι μέ τρεῖς νοματέους μόνη σου; Πλύσιμο—σιδέρωμα, μαγείρεμα—λάντζα, σφουγγάρισμα—ξεσκόνισμα ὅλα μόνη της. Θά μοῦ πείς, οἱ θειοί της φεύγανε ἀπό τίς τρεῖς

κάθε μέρα καί δουλεύανε ὡς τά μεσάνυχτα στό θέατρο. Τέλος πάντων. Εἶπαμε. Τό πᾶν δηλαδή εἶναι πού ξέφυγε ἀπό τό χωριό.

Μιά μέρα, κεῖ πού σφουγγάριζε τά σκαλοπάτια καί σιγοτραγουδᾶγε, νάσου καί περνᾶ ἓνας μουσάτος.

— Καλέ, πῶς σέ λένε;
— Δεσποινιώ.
— Ἐγώ θά σέ λέω Δέσπω.
— Γιατί ἀδέσποτη εἶμαι;
— Ὅχι, εἶναι πιοῦ καλλιτεχνικό ὄνομα.
— Μπά;
— Τό ξέρεις ὅτι εἶσαι ὡραία κοπέλλα καί ἔχεις καί ὡραία φωνή;
— Δέ μέ παρατᾶς χριστιανέ μου;
— Ἄκου με πού σοῦ λέω. Ἐσύ δηλαδή ἔτσι καί ἤθελες, μέχρι καί στό θέατρο θά μπορούσε νά παίξεις.
— Τώρα, ὅτι θές λές κύριε αὐτέ μου;
— Ποσῶς. Θέλω νά σοῦ κάνω ὄντισιόν.
— Ὅχι νά μή μοῦ κάνεις τίποτα. Ἐγώ εἶμαι καλή κοπέλλα.
— Βρέ θά σοῦ μάθω κάτι, ἓνα ποίημα νά ποῦμε καί θά δῶ πῶς θά τό πείς.
— Καί πρέπει νά μοῦ μάθεις ἐσύ ποίημα; Νά σοῦ πῶ ἓνα πού ξέρω ἐτώ.
— Ὅραία, πές το.
— Πάντα κι' ὅπου σ' ἀντικρῶζω, μέ λαχτάρα σταματῶ καί περήφανα...

— Ὅχι αὐτό. Θά σοῦ μάθω ἐγώ ἄλλο.
Τέλος πάντων, τήν ἔψησε ὁ μουσάτος, τοῦ εἶπε αὐτή ὅτι φοβότανε τούς θεῖους της, κανονίσανε νά πηγαίνει κάθε ἀπόγεμα πού λείπανε ἀπό τό σπίτι νά τῆς κάνει μαθήματα. Καί νά δεῖς πού τά πήγαινε καλά τό Δεσποινιώ. Πάνω στίς δεκαπέντε μέρες δηλαδή, ἔφερε ὁ μουσάτος καί φωτογράφο γιά νά τῆ φωτογραφίσει, μέχρι πού τῆς ἔφερε καί ρούχα καί παπούτσια.

— Δέσπω, αὔριο φεύγεις ἀπό δῶ.
— Τί, ξαναπάω στό χωριό μου;
— Ὅχι, θά φύγεις ἀπό τό σπίτι αὐτό.
— Τί λές χριστιανέ μου. Καί πού θά πάω;
— Ἀπό αὔριο, τέρμα ἢ λάντζα καί ἡ ἐκμετάλλευση. Θά μείνεις μόνη σου σέ διαμέρισμα καί θά δουλέψεις σέ θέατρο.
— Δηλαδή;
— Θά γίνεις ἠθοποιός.
— Καί τί θά πεί ἡ θειά μου.
— Τίποτα δέ θά πει. Εἶσαι μεγάλη πιά. Θά τῆς

γράφεις ένα γράμμα και θά τής πεις πώς από σήμερα θά ζήσεις μόνη σου.

"Ετσι κι' έγινε. Καί νά μή στά πολυλογώ αδερφέ μου, περάσανε ακόμα ένα δυό μήνες και ξαφνικά τό Δεσποινάκι δηλαδή, θεατρικάκι μέγκλα. Μέχρι πού τίς γράψανε και καλές κριτικές, μέχρι πού έρωτοχτυπήθηκε και μέ τόν μουσατό πού ήτανε και σκηνοθέτης και μέχρι πού άραβωνιαστήκανε κι' όλας. Τί τά θές. Αυτά έχει ή ζωή. Τή μιá μέρα τίποτα και τήν άλλη κάτι ρέ παιδί μου. "Άκου τώρα! 'Η Δέσποινα θεατρικάκι και μάλιστα κυρία σκηνοθέτου.

Τήν άλλη τώρα σαιζόν, τήν ζητήσανε καναδυό θέατρα. Πώς τά κάνουνε πώς τά ράνουνε, τήν κλείνουνε στό θέατρο πού δούλευαν οί θειοί της. Αυτή βέβαια δέν τόξερε, αλλά στίς πρόβες, εκεί δά πού καθότανε στό καμαρίνι της και διάβαζε τό νούμερό της, τής ήρθε νά πιει καφέ. Παίρνει τό λοιπόν τηλέφωνο και διατάζει.

- "Ένα καφέ μέτριο βαρύ στό καμαρίνι μου. Καί γρήγορα.

- Μάλιστα κυρία Δέσπω.

Μέ τό πού μπαίνει στό καμαρίνι της ή κυρά Θάλεια, τής ήρθε ταμπλάς. Μόνο πού δέν τής έπεσε ό δίσκος από τά χέρια.

- Δεσποινιώ μου έσύ;

- Θεία έσύ;

- Χαίρομαι παιδάκι μου πού πρόκοψες.

"Άκουγα κι' έγώ, Δέσπω Κοκόλα, Δέσπω Κοκόλα, πράματα και θάματα. Που νά πάει τό μυαλό μου πώς ήσουνε έσύ.

- Ναί θεία, αλλά τόσο καιρό πού λείπω, δέ νοιάστηκες νά μάθεις άν ζω ή άν πέθανα. Σέ ρωτάγανε οί δικοί μου από τό χωριό και σύ σήκωνες τούς ώμους σου. Ξεφτιλισμένη μ' άνέβαζες, άλανιάρια μέ κατέβαζες.

- Δέν ήθελα παιδί μου νά πάρεις τούς κακούς δρόμους.

- Ναί, γι' αυτό μέ προστάτεψες. Μόλις σέ πή-

ρα τηλέφωνο μου τόκλεισες και μου είπες πώς έσύ δέν είχες άνηψιά.

- "Ηθελα νά σέ κάνω νά ξαναγυρίσεις πίσω. Στό σπίτι σου. Στους θείους σου πού σέ άγαπούνε σαν παιδί τους και σέ είχανε μή βρέξει και μή στάξει.

- Βέβαια. Δούλα μέ περικεφαλαία. "Ένα σπίτι άπάνω μου, όλες οί δουλειές δικές μου και τό μήνα δυό χιλιάδες χαρτζιλίκι γιά νά κάνω τήν προίκα μου.

- Περασμένα ξεχασμένα αυτά, Δεσποινιώ μου.

- Περασμένα θεία, όχι ξεχασμένα.

- Δηλαδή Δεσποινιώ;

- Δηλαδή θεία, ή Δέσπω πάνω σου.

- Δέν τό κατάλαβα αυτό.

- Θά μέ ντύνεις, θά μέ περιποιείσαι, θά μου κάνεις τούς καφέδες μου, θά μου σφουγγαρίζεις τό καμαρίνι ν' άστροκοπά, θά μου σιδερώνεις τίς τουαλέτες μου, θά μου βάφεις τά παπούτσια μου και θά περιμένεις όταν κατεβαίνω από τήν σκηνή νά μέ ξεντύνεις και νά μέ χτενίζεις.

- Μά παιδάκι μου όλ' αυτά θά τά κάνω μόνη μου;

- Γιατί, έγώ μόνη μου δέν έκανα όλες τίς δουλειές του σπιτιού;

- Μά έσύ είσαι νέα κοπέλλα.

- "Α, κι' επειδή είμαι νέα κοπέλλα έπρεπε νά μέ χουφτιαλάσεις πριν τής ώρας μου έτσι;

- Μά παιδάκι μου δέν είπαμε περασμένα ξεχασμένα;

- 'Έσύ τόπες αυτό κι' έγώ σου άπάντησα, περασμένα ναί, ξεχασμένα όμως όχι. Θά κάνεις λοιπόν όλ' αυτά πού σουπα, άλλοιώς θά χάσεις τή δουλειά σου. Καί μήν ξεχνάς πώς είμαι ή γυναίκα του σκηνοθέτη.

"Έχει ό καιρός γυρίσματα, τί νά κάνουμε.

"Ας τά βλέπουν μερικοί-μερικοί νά μήν ξανοίγονται.

"Ετσι;

Πρωτογίος

'Ηρθεν η ώρα τη ταφής κιή γης αναδακρύνει κιή μάνα του νεκρού γοργά στο λείψανο σιμώνει τρέχει δεξά, τρέχει ζερβά η γρά αντραρχομάνα κιέχει τα μάτια ανοιχτά, το δάκρυ στερεμένο ξανοίγει κόρες και γαμπρούς, συχνά τηρά τσι γιούς τση μπάς και λιγοψυχίσουνε κιαρχίζουνε το θρήνο τό χάροντα να φοθηθούν και ντροπιαστεί η Κρήτη, Γιούχτας, Σπαθί και Σαμαριά, Βαΐ και Ψηλορείτης.

Φοβάται η αρχόντισα τη ράτσα μη προδώσου σαν δούσι πως ο αδερφός στον 'Αδη κατεβαίνει κιπαρνηθούν κληρονομίες, αιώνων παραδόσεις

που κράτηξαν στα στήθια τους, Κρήτες με περηφάνεια

και τσι παράδωσαν σ' εμάς, τροφή αγνή του γένους

για να πομείνουν ζωντανές κιαλύμαντες αιώνια.

Ορθή η καπετάνισα στο ψίκι τριγυρίζει

θάρος στσι γιούς τση, αντριγιά, κανόνες τους θυμίζει

και του Νησιού τα έθιμα που χρόνια τα τιμούσι.

('Απόσπασμα)

ΤΣΙΡΟΒΑΡΔΗΣ

Δέκα χρόνια δραστηριότητας τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Μεσσαράς

Τελειώνοντας το '83, ἔκλεισαν δέκα χρόνια αποδοτικοῦ ἔργου τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Μεσσαράς. Σε τελευταία συνέλευση τοῦ Συλλόγου ἐγίνε ἀπολογισμός των πεπραγμένων και παρουσιάστηκε το ἔργο τοῦ Μουσείου Κρητικῆς Ἐθνολογίας, τα διάφορα δείγματα παραδοσιακοῦ υλικοῦ (αγγεῖα -εργαλεῖα-σκεύη). Στο Μουσείο συστεγάζεται ἐπίσης το Κέντρο Ἐρευνών, με δραστηριότητα πάνω στην επιστημονική ἔρευνα, σε θέματα Ἐθνολογίας και Φυσικῆς Ἱστορίας. Το Κέντρο Ἐρευνών ἔχει να παρουσιάσει παλαιοντολογικά γεωλογικά δείγματα και ἔντομα -φωτογραφικό υλικό- βιβλιοθήκη και ἀρχεῖο. Στίς ἐνέργειες τοῦ Κέντρου Ἐρευνών υπολογίζονται ἡ ἴδρυση οἰκιστικοῦ συνοικισμοῦ, ἡ διάσωση οἰκιστικοῦ πυρήνα και οἱ πολιτιστικοί ἀναπτυξιακοί προγραμματισμοί.

Στα δέκα αὐτά χρό-

νια, το Κέντρο Ἐρευνών συνεργάστηκε ἐποικοδομητικά με το Πανεπιστήμιο Σαουθάμπτον και πήρε μέρος σε διεθνή συνέδρια Ἐθνολογίας το 82, Φυσικῆς Ἱστορίας το 81, Παλαιοντολογίας το 79, ὅπου και

παρουσίασε δείγματα των ἐρευνών τοῦ.

Οἱ στόχοι τοῦ Συλλόγου κατά τα προσεχῆ χρόνια περιλαμβάνουν
α. Οἰκοδόμηση καί στέγαση Μουσείου
β. Συνεργασία διαφόρων παραγόντων-

φορέων και τοπικῶν πανεπιστημίων
γ. Ἐμπλουτισμό τοῦ μουσειακοῦ υλικοῦ με ἀντικείμενα-σκεύη-εργαλεῖα.

Ὁ πρόεδρος τῆς Λέσχης Γρηγόρης Κυριγιός, ὁ συνθέτης Λάκης Ὑδραῖος καί ὁ συμπατριώτης μας Μανώλης Βλαχάκης.

Πολιτιστικές δραστηριότητες τῆς Λέσχης τοῦ ΟΤΕ

Συναυλία, μέ ἔργα συνθετῶν πού βασίζονται σέ ποιήματα Ἑλλήνων ποιητῶν (Παλαμά, Πορφύρα, Σικελιανοῦ, Πολέμη καί ἄλ-

λων) ἔδωσε τό Δεκέμβριο, στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Δήμου Ἀθηναίων, ἡ ὀρχήστρα τῆς Λέσχης ὑπαλλήλων ΟΤΕ. Τήν ὀρχή-

στρα διήυθυνε ὁ Λάκης Ὑδραῖος, ἐνῶ τά ποιήματα ἀπήγγειλαν πρωταγωνιστές τοῦ Θεάτρου ἢ ἐρμήνευσαν γνωστοί τραγουδιστές.

Σημειώνεται πῶς ἡ Λέσχη ΟΤΕ εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐκπολιτιστικός σύλλογος τοῦ Ὄργανισμοῦ, ἀλλά παράλληλα καί ὅλης τῆς χώρας. Τό πολιτιστικό αὐτό κέντρο μᾶς φέρνει κοντά στό ὄραμα τῆς ἀποκέντρωσης.

Ἄνοιξε τά παράθυρα τῶν σπιτιῶν μας σέ μᾶς καί στίς οἰκογένειές μας, μᾶς μετέφερε σέ ὅλα τά μέρη τῆς Ἑλλάδος καί εἶδαμε τίς ὀμορφιές τοῦ τόπου μας, καί πολλά μέρη τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὁ σύλλογος ἀνάπτυξε σέ μεγάλο βαθμό τίς συναδελφικές σχέσεις καί τή δημοκρατική ἔκφραση καί δράση. Μᾶς ἔδωσε, μέ τίς διαφορές ἐκδηλώσεις, χαρούμενες στιγμές καί μᾶς ἔφερε κοντά στήν εἰρήνη. Ἄψογα ὅλα τά τμήματά του. Τό Διοικητικό

Συμβούλιο τά συντονίζει τέλεια, αποδοτικά. Π.χ. ή χορωδία μας βγήκε έξω από τά σύνορα τής χώρας, μέ έπαινετικές διακρίσεις. Τό θεατρικό τμήμα, άντάξιο ενός καλού θεάτρου, δέν παύει νά δίνει παραστάσεις μέ αξιόλογα έργα Έλλήνων καί ξένων συγγραφέων. Τό χορευτικό τμήμα, μέ τήν εκμάθηση όλων τών χωρών, κρατά άκέραια τήν παράδοση του τόπου. Ός ό μεγαλύτερος εκπολιτιστικός σύλλογος τής χώρας, σκοπεύει στην καλλιέργεια του πνεύματος, τής τέχνης, τής φυσιολατρίας, του περιβάλλοντος καί νά σφίξει μέ δεσμά αγάπης τό νόημα τής ειρήνης, άνεξαρτησίας τής χώρας μας.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΒΛΑΧΑΚΗΣ

Βραβεία ποίησης άπό τό «Λαβύρινθο»

Στίς 18 Δεκεμβρίου, άπονεμήθηκαν τά βραβεία γιά τό διαγωνισμό ποίησης, πού όργανωσε ό Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελίου Καινουργίου «Ό Λαβύρινθος»

Συγκεκριμένα, τά βραβεία δόθηκαν:

- Α΄ Βραβείο, Ζωή Σαβίνα (Υδρας 17, Παλλήνη Αττικής) για το Ποίημα: Το νήμα της

Ρόμπερτ Ντέ Νίρο

Νίκος Καζαντζάκης

Διωγμός του Καζαντζάκη καί σήμερα στην 'Αμερική!

Το λογοτεχνικό έργο του Νίκου Καζαντζάκη διώκεται στις 'Ηνωμένες Πολιτείες στις μέρες μας! Όσο κι άν αυτό φαίνεται άπίθανο - άφού γίνεται σχεδόν 30 χρόνια ύστερα από τό θάνατο καί τή δικαίωση του μεγάλου Κρητικού συγγραφέα καί στοχαστή- είναι δυστυχώς άληθινό...

Συγκεκριμένα, ή κινηματογραφική εταιρεία «Παράμαουντ» έδωσε πριν λίγες μέρες έντολή στον σκηνοθέτη Μάρτιν Σκορτσέζε (πού θρικόκεται στό 'Ισραήλ) νά σταματήσει τίς προετοιμασίες γιά τό γύρισμα τής ταινίας «Ό τελευταίος πειρασμός», πού βασίζεται στό όμώνυμο μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη.

Όπως άναφέρεται, αίτία γιά τήν εξέλιξη αυτή είναι τά τηλεγραφήματα διαμαρτυρίας, πού (όπως ύποστηρίζει ή εταιρεία) πήρε άπό διάφορες θρησκευτικές όργανώσεις τής 'Αμερικής καί τής 'Ιταλίας, οι όποιες άπειλούσαν νά έμποδίσουν μέ κάθε τρόπο τήν προβολή τής ταινίας επειδή -τάχα- βασίζεται σ' ένα θλάσφημο βιβλίο, πού είχε άπαγορευθεί όταν κυκλοφόρησε.

Ό Σκορτσέζε σέ δηλώσεις του έπε ότι στην ταινία του δέν θλάσφημείται ό Χριστός καί όπi σκοπεύει νά άρχίσει τό γύρισμα μόλις κοπάσει ή θύελλα. Τό Χριστό θά παίξει ό ήθοποιός Ρόμπερτ ντε Νίρο.

Σημειώνεται ότι τόν περασμένο χρόνο-Έτος Καζαντζάκη - έγιναν πολλές τμητικές εκδηλώσεις καί στις ΗΠΑ, άκόμη καί σέ πολύ επίσημους χώρους, όπως ή Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου καί άλλου.

νόησης.

- Β΄ Βραβείο, Κώστας Δημουλάς (Τριανταφύλλου 5 Λάρισα) για το ποίημα: Το Χορικό της αρκούδας.

- Γ΄ βραβείο, Κώστας Δαμιανάκης (Πανασός Καινουργίου) για το ποίημα: Μυστική Συνάντηση.

Επίσης άπονεμήθη-

καν πέντε έπαινοι (αντί των τριών που είχαν προκηρυχθεί) τους οποίους παίρνουν οι: Θεοδοσάκης Γεώργιος (Νεάπολη Κοζάνης,) για το ποίημα: Στον ανάρτη της Μαδάρας.

Κολυβάς Κώστας (Ιθάκη) για το ποίημα: Η τρελλή μάνα

Μπαρές Γεώργιος (Λάρισα) για το ποίημα: Το πικρό παράπονο

Τζαγκαρουλάκης Γεώργιος (Καστέλλι Καινουργίου) για το ποίημα: Το κάδρο.

Σπινθούρης Μανόλης (Ηράκλειο), για το ποίημα: Ο εχθρός.

Ό εχθρός.

Έκθεση βιβλίων στά Χανιά

Έκθεση βιβλίου όργανώνει ό Δήμος Χανίων, άπό 11 Φεβρουαρίου έως 31 Μαρτίου, στην αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου. Παράλληλα, κάθε Τετάρτη, στην διάρκεια τής έκθεσης θά γίνονται άπαγγελίες ποιημάτων, θά διαβάζονται άποσπάσματα άπό διάφορα έργα καί θά προβάλλονται σλάιντς μέ περιεχόμενο τό βιβλίο. Σέ εύθετο χρόνο, όπως άνακοινώθηκε, ό Δήμος θά παρουσιάσει έκθεση έργων συγγραφέων τής Κρήτης, ή όποία θά μεταφερθεί στή συνέχεια καί στα χωριά του νομού Χανίων.

**Έπτά δίσκοι
τῆς ΑΕΜΕ
μέσα στό 1983**

Το μουσικό της ἔργο κατά τό 1983 παρουσίασε πρόσφατα στούς ἐκπροσώπους τοῦ Τύπου ἡ Κρητική φωνογραφική ἔταιρεία ΑΕΜΕ. Πρόκειται, πραγματικά, γιά μιά ἀξιόλογη προσφορά στόν ἀγώνα γιά τήν καταγραφή τῆς παλιάς, ἀλλά καί τῆς συνεχῶς ἐξελισσόμενης, μουσικῆς παράδοσης τῆς Κρήτης. Μία προσπάθεια πού ξεκίνησε οὐσιαστικά στίς ἀρχές τῆς προηγούμενης δεκαετίας, μέ τό μεράκι τοῦ ἀλησμόνητου Νίκου Ξυλούρη, πού κατάφερε μέ τή ρωμαλέα φωνή του νά κάνει γνωστό τό κρητικό τραγούδι πολύ πέρα ἀπό τά σύνορα τῆς Κρήτης.

Ἡ δισκογραφική παραγωγή τῆς ΑΕΜΕ μέσα στό 1983 (πού ἔχει παρουσιαστεί κατά τό μεγαλύτερο μέρος της, ἀπό τίς σελίδες τῆς «ΚΡΗΤΗΣ») περιλαμβάνει τούς ἐξῆς δίσκους.

1. Νίκος Σωπασιῆς: «Γλέντια καί ξεφαντώματα».

Ἐπανεμφάνιση τοῦ Νίκου Σωπασιῆ στή δισκογραφία, μέ τραγούδια ἀπ' ὅλες τίς πε-

ριοχές τῆς Κρήτης.

2. Κατερίνα Σκορδαλάκη: «Νησιώτικη Ἀνθολογία».

Παραδοσιακά τραγούδια ἀπό τήν Κρήτη, τά Δωδεκάνησα καί τίς Κυκλάδες.

3. Ψαραντώνης: «Οἱ ρίζες μου».

Διπλό ἄλμπουμ, μέσα ἀπό τό ὅποιο ἀναδύεται ἡ δύναμη, ἡ ιδιορρυθμία καί ἡ εὐαισθησία ἑνός ἀπό τούς πιό ἀξιους τραγουδιστές καί λυράρηδες τῆς Κρήτης, τοῦ Ψαραντώνη.

4. «Πρωτομάστορες, 1920-1940»

Ντοκουμέντο τῆς παραδοσιακῆς κρητικῆς μουσικῆς, μέ αὐθεντικές ἐκτελέσεις ἀπό τά χρόνια τοῦ Μεσοπολέμου.

5. Ross Daly: «Ὀνειροῦ τόποι».

Ἡ πρώτη δισκογραφική δουλειά τοῦ Ἴρλανδοῦ Ross Daly, πού ἐδώ καί 8 χρόνια ἔχει ἐγκατασταθεῖ μόνιμα στήν Κρήτη.

6. Βασίλης Σκουλάς: «Κρητική Ἀνθολογία».

Δώδεκα ὁμορφα κρητικά τραγούδια, βασισμένα πάνω στά πιό ὁμορφα παραδοσιακά μοτίβα τῆς Κρήτης.

7. Νίκος Ξυλούρης: «Παντέρμη Κρήτη».

Ἐνα σημαντικό δισκογραφικό πορτραίτο τοῦ Νίκου Ξυλούρη, μέ τραγούδια του, που εἶχαν ηχογραφηθεῖ μέσα στη δεκαετία 1968-1978. Ακούγοντάς τα, μπορεῖ εύκολα νά διακρίνει κανεῖς, τήν ἐξέλι-

ξη τῆς τεχνικῆς του στην ερμηνεία των διαφόρων τραγουδιῶν, μιά καί ἔχουν ηχογραφηθεῖ σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Σταθερός ἄξονας

ὁμως, παραμένει ἡ ζωντάνια, τό πάθος καί τό πηγαῖο ταλέντο του μεγάλου κρητικοῦ λυράρη καί βάρδου, που τόσο πρόωρα χάθηκε...

(Πληροφορίες γιά τούς δίσκους τῆς ΑΕΜΕ μποροῦν νά ζητοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι στίς διευθύνσεις: Πανεπιστημίου 39, Ἀθήνα, τηλ. 3222711 καί Δαιδάλου 35, Ἡράκλειο, τηλ. 288608).

**Ἐπαινος
στό Γιώργο
Ἀντωνάκη**

Ἐπαινο στό διαγωνισμό γιά τά Κρατικά βραβεῖα θεατρικοῦ

ἔργου, κέρδισε ὅπως ἀνακοίνωσε πρόσφατα τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν- ὁ ἠθοποιός Γιώργος Ἀντωνάκης, ἐμπνευστής τοῦ «Καφέ-Θεάτρου» (πού

παρουσίασε στό προηγούμενο τεῦχος τῆς ἡ «ΚΡΗΤΗΣ»). Ὁ ἔπαινος στόν Ἀντωνάκη ἀπονέμεται γιά τό ἔργο του «Ὁ κουζουλός ὁ Γιάννης, τῆς Μαριῶς ὁ γιός».

Έρνέστος Ορέστης

Ο Έρνέστος Ορέστης είναι ένας ζωγράφος με πολύ ταλέντο.

Αυτοδίδαχτος, κι όμως δεν αντέγραψε ποτέ άλλον ζωγράφο.

Έχει δυναμικά εξωτερική ύψη, τόν έσωτερο έαυτό του μέ τήν ζωγραφική του τέχνη.

Τά έργα του, είτε απεικονίζονται σέ μουσαμά, είτε σέ κρύσταλλο, είτε σέ πλέξ-γκλάς έχουν ένα ιδιαίτερο θεληματικό ύφος. Συγκεκριμένα, τά

πλέξ-γκλάς απσκοποούν στό νά μάς δημιουργήσουν τήν έντύπωση του ένιαίου συνόλου, πού όμως προέρχεται από τρισδιάστατη εικόνα.

Η τεχνική αυτή, όπως ίσχυρίζεται ο ζωγράφος είναι δικής του επινόησης.

Ο Έρνέστος Ορέστης, μέ τήν ζωγραφική του στά πλέξ-γκλάς, έχει τήν δυνατότητα νά ντύσει έναν έσωτερικό χώρο μέ έναν πίνακά του και μόνο, πού ανάλογα μέ τίς περιστάσεις μπορεί νά αλλάζει κανείς τήν εικόνα, σε ένα από τά δύο, τρία κλπ. θέματα του, πού και πάλι όλα μα-

ζί τό ένα πίσω απ' τ' άλλο, καθώς τοποθετούνται νά δημιουργούν ένα άλλο σύνολο όμορφο και αρμονικό, διαφορετικό τών προηγούμενων. Μάλιστα, κάτι ακόμη πίο πρωτότυπο, έτοιμάζει πάλι στον ίδιο τύπο πλέξ-γκλάς, αλλά μέ διαφορετικό ύλικό για τήν σύνθεση τής εικόνας του.

Ο ζωγράφος δραματίζεται τή ζωή και τά φαινόμενά της κάνοντας συναισθηματικούς συνδυασμούς φαντασίας και πραγματικότητας.

Ο Έρνέστος Ορέστης μέ τά έργα του μιλά. Και μιλά

βαθιά στήν ψυχή και στή σκέψη του θεατή του.

Έργα του Έρνέστος Ορέστη βρίσκονται σε ελληνικές πινακοθήκες, δωρισμένα από τον ίδιο τό ζωγράφο.

Έλαβε μέρος σέ ομαδικές και πανελληνίες εκθέσεις, στίς όποιες διακρίθηκε.

Προαγωγές

Ο κ. Άλέξανδρος Πατεράκης, αντισυνταγματάρχης Χωροφυλακής, προήχθη στό βαθμό του συνταγματάρχη.

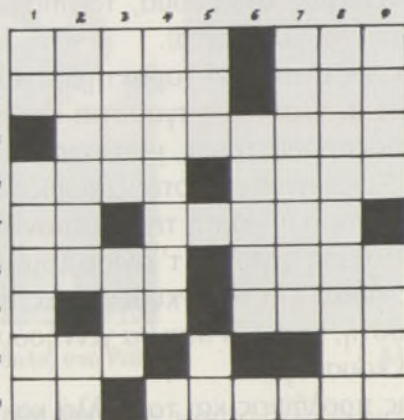
ΚΡΗΤΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- 1) Κρητική λιχουδιά. - Φωνή πουλιού.
- 2) Δεν υποφέρεται για πολύ ώρα (αντίστροφα) - Πρόθεση (αντίστροφα)
- 3) Δική του η Ερωφίλη.
- 4) Αναφορική αντωνυμία. - Αρχαία εταιρά.
- 5) Ο αριθμός 150. Το μικρό όνομα του διοικητή των αλεξιπτωτιστών στη Μάχη της Κρήτης.
- 6) Τόχουν όλοι σχεδόν οι Κρητικοί (αντίστροφα) - Περιστερομένη χρησιμοποιείται (αντίστροφα).
- 7) Ο αριθμός 250 (αντίστροφα). - Χωρίς την θέλησή μας (αντίστροφα).
- 8) Τόχει κι ο Μαρκήσιος Σαντ. - Άρθρο (αντίστροφα).
- 9) Ξένη προσωπική αντωνυμία. - Αυτή η αγία της Κρήτης είναι πολύ ωραία.

ΚΑΘΕΤΑ

- 1) Όμοια σύμφωνα. - Τό όνομα του Φελίτσε, Ιταλού αγωνιστή για την ανεξαρτησία 1819-1858.

- 2) Κρητικό πρωινό. - Άρθρο.
- 3) Κατάρα, μίσημα (Καθαρ.) - Αρχικά νεολαίας.
- 4) Μεγάλος σπλαρχηγός της Κρήτης, που γεννήθηκε στην Πόμπια.
- 5) Γυμναστικό παράγγελμα. - Σταυρολεξολούλουδα.
- 6) Απαραίτητα σε ένα ταξίδι.
- 7) Ποτίζω (στα αρχαία)
- 8) Η αξία των τραγουδιών αυτών είναι μεγάλη (γενική)
- 9) Κάποτε .... είχε τον Θεό του. - Χα-

ρακτηρισμός περασιάς.

Η λύση για το σταυρόλεξο του προηγούμενου τεύχους μας.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- 1) ΒΟΝΙΦΑΤΙΟ
- 2) ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ
- 3) ΡΟΚ - ΙΛ - ΡΥ
- 4) ΣΕΒΑΣΤΗ
- 5) ΤΑΦΤΑ - ΑΣ
- 6) ΛΕΩΦΟΡΟ
- 7) ΡΑΣΟ - ΑΙ
- 8) ΡΟΗΣ - ΚΕΡΑ
- 9) ΣΑΡΑΚΑΣ

ΚΑΘΕΤΑ

- 1) ΒΑΡΝΑΛΗΣ
- 2) ΟΝΟ - ΤΕ
- 3) ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ (ΦΩΚΑΣ)
- 4) ΤΙ - ΑΡΑΦΑΤ
- 5) ΦΑΙΣΤΟΣ
- 6) ΑΛΜΑ - ΡΟΚΑ
- 7) ΤΡ. - ΕΚ.
- 8) ΙΕΡΕΑ - ΑΡΑ
- 9) ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

#

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Του

ΧΤΕΣ

ΦΛΕΒΑΡΗΣ (Κουτσοφλέβαρος, κλαδευτής)

Φεβρουάριος, ο δεύτερος μήνας του χρόνου, τελευταίος της εποχής του χειμώνα. Τ' όνομά του προέρχεται από το λατινικό ρήμα Februare, που σημαίνει εξαγνίζω, καθαρίζω.

Ο πιο μικρός, σ' έκταση μήνας της χρονιάς έχει μόνο είκοσι οχτώ μέρες, κάθε τέσσερα χρόνια παίρνει ακόμη μιά μέρα, την εικοστή ενάτη και ολόκληρος ο χρόνος τότε θεωρείται δίσεχτος (και κακότυχος για τους προληπτικούς).

Ο λαός πιστεύει πως σε δίσεχτους χρόνους δεν πρέπει να ξεκινούν σπουδαία έργα ή σημαδιακά για τη ζωή του ανθρώπου γεγονότα. Έτσι δεν γίνονται αυτόν τον χρόνο αραβώνες, παντρείες, θεμέλιωμα σπιτιών, φύτεμα αμπελιών κ.ά.

Ο καιρός τον Φλεβάρη, χαρακτηρίζεται σαν ο πιο άστατος του χρόνου και με πολύ κρύο.

Οι πιο σπουδαίες αγροτικές δουλειές της περιόδου είναι οι σχετικές με τ' αμπέλι: Κλάδεμα, καθάρισμα, τσάπισμα, καταβόλεμα και φύτεμα (όταν ενοείται δεν έχουμε δίσεχτο).

Οι Αποκριές είναι άλλο χαρακτηριστικό της περιόδου, που συνοδεύονται με ξεγνοιασιά, γλέντια, φαγοπότια και πολλά κατάλοιπα ειδωλολατρικών εθίμων, μασκαράδες όπως, μασκαράτες, καρναβάλια κ.α.

Από τις Χριστιανικές γιορτές ξεχωρίζουν:

Στις 2 Φλεβάρη η γιορτή της Υπαπαντής

Στις 3 Φλεβάρη η γιορτή τ' άγιου Συμεών. Για την γιορτή αυτή υπάρχει η πρόληψη, ειδικά για τις εγκυμονούσες, πως αν δεν κάνουν σκόλη (αργία) την μέρα αυτή, το παιδί που θα γεννήσουν θάνατι σημειωμένο (σημαδεμένο) με κάποιο κουσούρι.

Παρά τις προλήψεις και τα πολλά κακά του μήνα, η παρακάτω παροιμία θυμίζει τον ερχομό καλύτερης εποχής:

«Ο Φλεβάρης κι αν φλεβίσει καλοκαίρι θα γυρίσει».

Γιορτές

(Κρητικών Αγίων) 4. Νικολάου ομολογητού του Στουδίτου.

7. Γεωργίου νεομάρτυρος από τον Αλικιανό Χανίων.

Ο Καιρός

Καλές οι καιρικές συνθήκες. Οι βροχές επίσης ικανοποιητικές. Στην περιοχή Ηρακλείου είχαν φτάσει στις 31 του Γενάρη σε 335 χιλιοστά. Χιόνια στα πεδινά δεν είχαμε δει 10 του Φλεβάρη.

Γενική Επιμέλεια: Μιχάλης Χουρδάκης.
Συνεργάτες: Γ. Πατεράκης - Αλ. Δρουδάκης κ.ά.
Περιμένουμε και τη δική σου ιδέα - τη δική συνεργασία - φωτογραφία

..... και Του **βήμερα**

"Άρμα από τόν Καρνάβαλο, στο Ρέθυμνο

Κλάδεμα αμπελιού στην Κρήτη

Απόκριες

Προέρχονται από μια γιορτή των Ρωμαίων που γινόταν στην αρχαία Ρώμη για το θεό Φαύνο, προστάτη των κοπαδιών. Οι νέοι ντύνονταν με δέρμα τράγων, μουντζούρωναν το πρόσωπο και πείραζαν τους διαβάτες. Παρόμοιες γιορτές γινόταν προς τιμή του Διόνυσου. Από τον 13ο αιώνα μ.Χ. καθιερώθηκαν ως μια εύθυμη γιορτή. Κρατούν 3 εβδομάδες, «Τριώδιος» «τελώνη-φαρισαίου-απολυτή» «κρεατινή» και «τυρινή». Την Τσικνοπέμπτη (Πέμπτη της κρεατινής) τσίκωναν τα φαγητά. Μετά την 3η αποκριά, έρχεται η Καθαρή Δευτέρα ή Κούλουμα. Παλιό έθιμο. Ένας τελάλης γύριζε στην παλιά Αθήνα φωνάζοντας «Αθηναίοι και πολίτες, στις Κολώνες να βρεθείτε» δηλαδή στις Στήλες του Ολύμπιου Δία).

Δουλειές του Φλεβάρη

Συνεχίζεται το κλάδεμα των αμπελιών και των δέντρων. Γίνεται λίπανση και φέκασμα. Αρχίζει το σκάψιμο χωραφιών για το φύτεμα ανοιξιότικων φυτών-λαχανικών και λουλουδιών.

Μουσικά Όργανα

Fender - Eko - Aria -
Suzuki - Contreras -
Casio - Admira - Yamaha.

Σε λειτουργία
για να... συνθέσετε!

Θερίσσου 30
Super Soundic

ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Τηλ. 235.604

συνεργασία σε

Διαβάζετε τις εφημερίδες της Κρήτης:

■ ΑΝΑΤΟΛΗ

(Στον Άγιο
Νικόλαο)

■ ΦΩΝΗ ΤΗΣ
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ

(Στην Ιεράπετρα)

■ ΑΛΛΑΓΗ

■ ΠΑΤΡΙΣ

■ ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ

(Στό Ηρακλείο)

■ ΡΕΘΕΜΝΙΩΤΙΚΑ
ΝΕΑ

■ ΚΡΗΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

(Στό Ρέθυμνο)

■ ΧΑΝΙΩΤΙΚΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

■ ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

■ ΑΓΩΝΑΣ

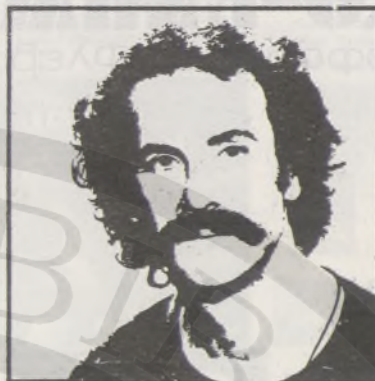
(Στα Χανιά)

Γιά τὰ κοσμήματά σας:

ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΚΑΝΔΑΡΑΚΗΣ
Αργολίδος 26, ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ
 Τηλέφωνο: 6919994

νίκος
ξυλούρης

ΔΙΣΚΟΙ ΚΑΣΕΤΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39
ΤΗΛ. 3222711

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Κρητικοί,
 τό μεσιτικό γραφείο του Άντωνα Καψωριτάκη, στον
 Άγιο Νικόλαο (Μιχ. Σφακιανάκη 9, Τηλέφωνο 0841 -
 23742 καί 23156) σας συμβουλεύει:

«ΑΓΟΡΑΣΤΕ ΤΗ ΓΗ ΣΑΣ
ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΠΕΣΕΙ ΣΕ ΞΕΝΑ ΧΕΡΙΑ»

καί σας προσφέρει στον Άγιο Νικόλαο (έντός
 καί εκτός της πόλης), καθώς καί σέ όλoκληρο
 τόν νομό Λασιθίου, μεγάλη ποικιλία σέ οικόπε-
 δα, ακίνητα καί άγροτεμάχια.

(Ή ανακοίνωση αυτή άπευθύνεται σ' όλους
 τούς Κρητικούς έντός καί εκτός της Κρήτης καί
 είναι ή καλύτερη επένδυση, γιατί ή τιμή της γής
 - καί ειδικά ή γή της Κρήτης μας - άνεβαίνει συ-
 νέ(εια).

Έās εύχαριστώ καί σας περιμένω για όποια-
 δίποτε πληροφορία, συμβουλή ή ενημέρωση
 Άντωνα Καψωριτάκη

Ξενοδοχείο «ΣΕΙΣΙ» - Καφέ μπάρ «ΣΕΙΣΙ»

Έκλεκτή Κρητική κουζίνα Ψάρια Κρέατα, της ώρας
 Διαθέτομε δωμάτια για τή Saison ή για όλο τό χρόνο. Έπίσης,
 άναλαμβάνομε γάμους, βαπτίσεις, δεξιώσεις, χορούς.
 Ίδιοκτήτης: Γ. Ροβίθης. Τηλέφωνο: 32088

για να τρεχεις
στα σιγουρα' τρέξε
πρωτα σε μας.

ΕΜΠΟΡΙΑ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

ΙΩΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ

ΕΛΕΥΘ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 280 / ΛΕΩΦ. ΘΗΣΣΩΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΑ
 94.16.203
 94.16.729
 94.25.227

ΔΙΣΚΟ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΠΑΝΙΒΑΡ

Έκυκλοφόρησαν Φλεβάρη 1984 ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ☆ ☆ ☆ ☆

ΚΡΗΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ Νο 2
 Λύρα - τραγούδι: ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΤΙΒΑΧΤΑΚΗΣ
 Λαούτο: Χρ. Σιχαγιάνης
 Μανταλίνο: Γιάννης Γαλιανός
 Δοκιμασιούχο-Θαυμάς
 Μανάλινο: Φαρογκούλιας
 Κίθαρα: Βερόκοκος
 Ασκοματιούρα-τραγ.: Θαν. Σταυρακάκης

STEREO

ΒΟΣΚΟΙ ΤΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ
 Λύρα - τραγούδι:
 ΑΕΥΤΕΡΗΣ ΑΣΠΗΝΑΚΗΣ & ΚΟΛΟΜΠΟΤΣΗΣ
 ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
 Κίθαρα: Γ. Παπαδόπουλος, Μανταλίνο: Αριστεύς Σπανακάκης
 Λαούτο: Ν. Παναγιώτης, Μπάλας: Λύρα Παπαγιάννης
 Νίκλα: Κίθαρα: Κ. Πίτσος, Σαμπιτόνι: Το Τσίρο
 και οι: Γ. Καπτελάνης, Η Καρφάκης Λύρα
 & τραγουδι: Νίκλας Κουρούλιος, Αργύριος Μπαλακίτης
 & Πελοπόννησος: Σπυρίδης, Η Εύρη, & Τσαπαντώνης

STEREO

ΤΟ ΡΑΝΤΕΒΟΥ
 Λύρα - τραγούδι: ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΕΦΥΛΑΚΗΣ
 Λύρα: Γ. Παπαγιάννης
 Λαούτο - Μανταλίνο: Γ. Παπαδόπουλος
 Κίθαρα: Κ. Πίτσος - Λαούτο: Σ. Γαλιανός

STEREO

ΣΠΑΝΙΟΛΙΚΑ
 Βιολί: ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΠΑΝΑΚΑΚΗΣ
 Συνοδεία ορχήστρας

STEREO

ΔΥΝΕΚΟΤΑ ΚΡΗΤΙΚΟ ΤΣΟΥΡΜΟ
 ΜΑΝΤΟΛΙΝΑΤΑ ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ
 Λαμβάνουν μέρος: Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ
 ΡΙΤΣΑ ΠΑΣΠΑΡΑΚΗ - ΣΩΦΗ ΧΡΟΝΑΚΗ
 Μ. ΛΑΓΟΣ & Σ. ΤΣΑΦΑΝΤΑΚΗΣ
 ΒΑΣ. ΚΑΡΕΦΥΛΑΚΗΣ - Α. ΚΟΛΟΜΠΟΤΣΗΣ κ.α.

STEREO

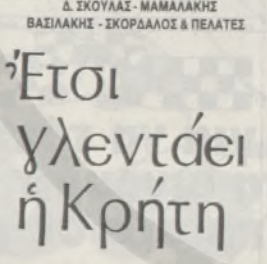
Γ' ΑΗΔΟΝΙ ΠΑΛΙ ΛΑΛΗΣΕ
 Α. ΚΑΛΔΟΥ - Ν. ΜΑΝΙΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΑ: Ο ΝΙΚΟΣ ΜΑΝΙΑΣ
 ΛΥΡΑ: ΚΕΦΩΝ ΚΑΛΔΟΣ
 ΛΑΟΥΤΑ: Ν. ΜΑΝΙΑΣ - Μ. ΣΑΛΟΥΣΤΡΟΣ
 ΚΙΘΑΡΕΣ: Ν. ΠΙΤΣΟΣ - Δ. ΒΕΡΥΚΟΚΟΣ
 ΚΡΗΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

STEREO

ΕΤΣΙ ΓΛΕΝΤΑΕΙ Η ΚΡΗΤΗ
 ΛΥΡΕΣ: ΣΚΟΡΔΑΛΟΣ - ΚΛΑΔΟΣ
 ΒΕΝΙΑΝΑΚΗΣ
 ΜΑΝΟΥΡΑΣ - ΤΑΣΟΥΛΑ - ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
 ΤΡΑΓΟΥΔΙ: ΜΑΝΟΥΡΑΣ - ΤΑΣΟΥΛΑ
 Δ. ΣΚΟΥΛΑΣ - ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ
 ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ - ΣΚΟΡΔΑΛΟΣ & ΠΕΛΑΤΕΣ

STEREO

ΕΚΕΙΑ ΣΤΗ ΚΡΕΒΒΑΤΙΝΑ
 τραγουδι ή ΣΟΦΗ ΧΡΟΝΑΚΗ
 Λύρα: ΛΑΓΟΣ - ΚΑΡΕΦΥΛΑΚΗΣ -
 ΚΟΛΟΜΠΟΤΣΗΣ (Μαζί)

STEREO

ΚΡΗΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ Νο 3
 τραγουδούν:
 ΣΩΦΗ ΧΡΟΝΑΚΗ, Β. ΤΣΑΦΑΝΤΑΚΗΣ,
 Β. ΚΑΡΕΦΥΛΑΚΗΣ, Κ. ΤΖΙΓΚΡΙΑΚΗΣ
 Λύρα: Γ. ΠΑΡΑΓΙΩΣ, Βιολί: ΑΡ. ΣΠΑΝΑΚΑΚΗΣ,
 Μανταλίνο: Γ. Παπαδόπουλος
 Λαούτο: Β. ΤΣΑΦΑΝΤΑΚΗΣ,
 Κίθαρα: Γ. Παπαδόπουλος, Κ. Πίτσος

STEREO

Έτσι γλεντάει
 ή Κρήτη

ΣΑΣ ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ☆ ☆ ☆ ☆

ΡΙΖΙΤΙΚΑ
 Ν. ΜΑΝΙΑΣ - Ν. ΣΠΑΣΙΝΗΣ - Μ. ΚΑΚΛΗΣ - Β. ΣΚΟΥΛΑΣ

STEREO

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ
 ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΚΛΗΣ
 "Ο ΓΑΡΟΥΔΟΣ ΤΗΣ ΧΑΛΗΣ"

STEREO

50 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ 50
 ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΚΟΡΔΑΛΟΣ Νο 1
 ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΝ: Θ. ΣΚΟΡΔΑΛΟΣ
 ΚΑΙ Ο ΜΠΑΞΕΒΑΝΗΣ
 ΛΑΟΥΤΑ: Δ. ΣΚΟΥΛΑΣ - Γ. ΜΙΧΕΛΑΚΗΣ

STEREO

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΡΙΣΤΟΤΑΚΗΣ
 ΖΗΤΗΝΩΣ ΕΙΜΑΙ ΣΤΗ ΧΑΡΑ

STEREO

ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΜΟΥ ΠΡΟΣΙΠΟ
 ΝΙΚΟΣ ΓΩΝΙΑΝΑΚΗΣ

STEREO

ΑΘΗΝΑ ΖΗΝΩΝΟΣ 21 Τηλ. 5236894
ΠΕΙΡΑΙΑ άκτὴ Προσειδῶνος 38 Τ. 4178059
ΗΡΑΚΛΕΙΟ Μειντάνι Τ. 289324
ΧΑΝΙΑ νέα καταστήματα Τ. 53765

Μόνο σὲ μᾶς μὲ 350 ἢ
 κασ. καὶ 400 ὁ δίσκος
 πέρνετε 4
 καὶ πληρώνετε 5

Σάλο, πού δέν αποκλείεται νά οδηγήσει σέ άγωνιστικές κινητοποιήσεις (λήψη άσφαλιστικών μέτρων, πορεία διαμαρτυρίας πρὸς τήν ΕΡΤ-1 κλπ.), ἔχει προκαλέσει στόν Κρητικό λαό ἡ «προβολή» ἀπό τήν τηλεόραση τοῦ «Πατούχα», κακοποιημένου σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε μόνο ὁ τίτλος νά ἔχει σχέση μέ τό θαυμάσιο ἔργο

τοῦ Γιάννη Κονδυλάκη.

Στήν «ΚΡΗΤΗ» – ἀλλά καί στόν Τύπο γενικώτερα – φτάνουν καθημερινά γράμματα ἀγανακτισμένων συμπατριωτῶν μας ἡ γίνονται τηλεφωνήματα πού ἐκφράζουν διαμαρτυρίες γιά τήν θάναυση κακοποίηση τοῦ κλασσικοῦ ἠθογραφικοῦ μυθιστορήματος πού ἔγραψε ὁ πατέρας

τοῦ ἑλληνικοῦ χρονογράφηματος. Πολλοί Σύλλογοι, ἐξ ἄλλου, μέ τηλεγραφήματα καί ψηφίσματά τους, διαμαρτύρονται γιά τή δεύτερη μέσα σέ λίγους μῆνες (ὑστερα ἀπό τήν «κυρία Ντορεμί...») προσβολή τῆς Κρήτης καί τοῦ λαοῦ τῆς.

«Τρίζουν τά κόκκαλα» τοῦ Κονδυλάκη γιά τόν «Πατούχα» τῆς ΕΡΤ-1» !

Πράγματι, ὅποιος ἔχει παρακολουθήσει ἔστω καί ἓνα ἐπεισόδιο ἀπό τόν τηλεοπτικό «Πατούχα», διαπιστώνει ἀμέσως ὅτι πρόκειται γιά ἓνα καλλιτεχνικό ἔκτρωμα, ἓνα προϊόν θιασμοῦ τοῦ ὁμῶνυμου μυθιστορήματος ἀπό τό ὅποιο τό μόνο πού ἔμεινε ἀνέπαφο εἶναι ὁ τίτλος του. Ἡ θαυμάσια ἠθογραφία τοῦ ἀξέχαστου «Διαβάτη», πού χαρακτηρίζεται, ἀπό τίς πρῶτες ὡς τίς τελευταίες φράσεις τῆς, ἀπό τήν έντονη παρουσία τῆς Κρήτης καί τῆς λεβεντιάς τῶν ἀνθρώπων τῆς, τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος, τῆς δροσιάς καί τῆς χάρης τῶν ἡρώων τῆς, τοῦ πηγαιίου χιούμορ καί τῆς βαθιῆς λαϊκῆς φιλοσοφίας

πού συναντᾶ κανεῖς, μ' ὅλη τή μεγαλοπρέπειά τῆς, σέ κάθε γωνιά τῆς Κρητικῆς γῆς – καί εἰδικά σέ ὄρεινές περιοχές, ὅπου

οἱ κάτοικοί τους ἔχουν κάνει βίωμα τήν ἀγάπη γιά τή ζωή καί τήν περιφρόνηση στό θάνατο σέ κάθε ἐκδήλωσή τους – αὐτό λοι-

πόν τό ἀριστούργημα τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, ἔγινε στήν τηλεόραση ἓνα ἐγκεφαλικό τερατούργημα, ἐνῶ στό

όνομα κάποιας «κουλτουριάρικης τέχνης», άπορρίφθηκαν όλα τά στοιχεία πού κάνουν ένα έργο νά ξεχωρίζει από τίς χιλιάδες άπόπειρες λογοτεχνικής δημιουργίας.

Τί είναι ό τηλεοπτικός «Πατούχας» του Άλέξη Δαμιανού και τής ΕΡΤ-1; Σίγουρα, τά κόκκαλα του Γιάννη Κονδυλάκη, αλλά και των ήρώων του μυθιστορημάτος του, πού ήταν πέρα για πέρα ύπαρκτά πρόσωπα και οί άπόγονοί τους ζοϋν άκόμη, θά τρίζουν από τήν άγανάκτησή τους, μπροστά στην κακοποίηση πού γίνεται κάθε Κυριακή στις 8 τό θράδυ. Οί σπιρτόζοι και άνόθευτοι Κρητικοί ήρωες έμφανίζονται άλλοτε άποχαυνωμένοι,

χαμένοι σ' ένα κόσμο «μαστούρας» και άλλοτε σε άγρια κατάσταση, όπως μερικές φυλές τής άφρικανικής ζούγκλας. Ό διάλογος χρησιμοποιείται σπανιώτατα, αλλά και όταν οί ήρωες μιλοϋν, δέν χρησιμοποιοϋν τό κρητικό γλωσσικό ιδίωμα, ή τό χρησιμοποιοϋν παραφθαρμένο, παραποιημένο, όπως εκείνοι οί «ξύπνιοι» όταν προσπαθοϋν νά χλευάσουν για τή γλώσσα τους – μιά γλώσσα με γνήσιες έλληνικές ρίζες, παρά τίς προσμίξεις από ένετικά ή τουρκικά στοιχεία – τούς Κρητικούς.

Οί Κρητικοί, όταν δέν παρουσιάζονται ντυμένοι με κουρέλια, φοροϋν στά

κεφάλια τους όχι τό παραδοσιακό μαϋρο κεφαλομάντηλο, τό γνωστό «σαρίκι», αλλά κόκκινα φέσια, ως γνήσιοι Τουρκαλάδες (τί μεγαλύτερη προσβολή θά μπορούσε νά γίνει στους μπαρουτοκαπνισμένους και άπρο-

κων (δέν είναι άλλωστε ή πρώτη φορά πού ή «Τέχνη» ώρισμένων, με πρόσφατο παράδειγμα, όπως είπαμε και πιο πάνω, τήν τηλεοπτική «Κυρία Ντορεμί» και παλιότερα ταινίες του Κολλάτου και του Παπαστάθη, πού επίσης

δωσε τό άκόλουθο ψήφισμα:

«Η Τηλεόραση τής ΕΡΤ-1 μās παρουσίασε τό σήριαλ «Πατούχας» του Γ. Κονδυλάκη.

Οί Βιανίτες τής Άθήνας και όλοι οί μαζικοί φο-

Δυό φωτογραφίες από τόν τηλεοπτικό «Πατούχα»

σκύνητους στον Τούρκο, αλλά και σε κάθε κατακτητή, Βιανίτες!)

Όλα αυτά – για νά μή μπορούμε σε λεπτομέρειες – έχουν ξεσηκώσει τήν όργή του κόσμου, πού διαμαρτύρεται για τήν προσβολή τής Κρήτης και των Κρητι-

προβλήθηκαν στο πλατύ κοινό από τήν τηλεόραση – βάζει στόχο τήν Κρήτη).

Στά πλαίσια αυτά, ό Σύλλογος Βιανιτών τής Άθήνας «Διαβάτης», σε έκτακτη συνεδρίασή του (στις 23 Ιανουαρίου) εξέ-

ρεις τής έπαρχίας μας, εγκαιρα είχαμε έπισημάνει τίς συνέπειες για παραποίηση του έργου.

Σήμερα λοιπόν βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα άνοσιούργημα, πού ό σκηνοθέτης τό βάφτισε «Πατούχας».

Ὁ σκηνοθέτης παραμέρισε τὰ βασικά γνωρίσματα τόσο τοῦ ἥρωα ὅσο καὶ τῶν γύρων του ἀνθρώπων.

Ἀγνόησε παντελῶς τὴν ἰδιομορφία τῆς γλώσσας μας, τὴν ὁποία εἰδικὰ ὁ Κονδυλάκης περιγράφει.

Ἀγνόησε τίς τοπικὲς ἐνδυμασίες, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ Πατούχας νὰ μοιάζει μὲ Ἰνδιάνο.

Ἀγνόησε τὸ περιβάλλον τοῦ Πατούχα καὶ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ χωριοῦ μας.

Εἶναι σίγουρο πὼς τόσο τοῦ Κονδυλάκη ὅσο καὶ τοῦ Πατούχα τὰ κόκκαλα θὰ τρίζουν.

Εἶναι βαριά ἡ λογοτεχνική μας κληρονομιά καὶ κανένας δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ τὴν ἀλλοιώνει. Δὲν ξέρουμε ἂν καὶ ποιὲς σκοπιμότητες κρύβονται πίσω ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔγκλημα σὲ βάρος τοῦ Κονδυλάκη.

Ἀλλὰ ἐμεῖς θὰ ἀγωνιστοῦμε μὲ ὅλα τὰ μέσα γιὰ τὸ σταμάτημα αὐτοῦ τοῦ διασυρμοῦ.

Καλοῦμε ὅλο τὸ λογοτεχνικὸ κόσμο νὰ διαμαρτυρηθεῖ γι' αὐτὴ τὴν παραποίηση.

Καλοῦμε κάθε δημοσιογράφο τῆς Ἐνωσης Συντακτῶν, τῆς ὁποίας πρῶτος Πρόεδρος ἦταν ὁ Κονδυλάκης, νὰ πάρει τὴ θέση πού ἀρμόζει.

Προκαλοῦμε τὴν ΕΡΤ-1 νὰ προβάλλει τὸ κινηματογραφικὸ ἔργο τοῦ αἵμνηστου Γιαννόπουλου «Ο ΠΑΤΟΥΧΑΣ», οὕτως ὥστε ὁ ἀλάνθαστος κριτῆς, ὁ Ἕλληνικὸς Λαός, νὰ

διαπιστώσει τὸ μέγεθος τῆς ἀλλοίωσης.

Ἀποφασίζει:

Τὸ παρόν νὰ δοθεῖ:

- Στὴν Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν Μελίνα Μερκούρη

- Στὸν Ὑπουργὸ Α. Πεπονῆ

- Στὴν Ἐνωση Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν

- Στὴν Ε.Σ.Η.Ε.Α.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΠΑΝΑΚΗΣ

Μαζί μὲ τὸ ψήφισμα αὐτό, ὁ Σύλλογος Βιαννιτῶν στέλνει ἕνα ἄλλο ἔγγραφο πού ἀναφέρεται στὴ Βιάννο καὶ τὴν Ἱστορία τῆς. Γράφει ὁ «Διαβάτης»:

«Ἡ Βιάννος εἶναι μιά

λαμβάναν τὴν περιφρόνηση καὶ τὸν παραμερισμὸ καὶ τίς τρομοκρατήσεις τῆς Δεξιᾶς. Καί τί δὲν ἔγινε γιὰ ν' ἀλλάξει τὸ φρόνημα τῆς Βιάννου; Κι' ὅμως στηρίξαμε τὴν Ἀλλαγὴ γιὰ τὴν ποθοῦσαμε.

Καὶ νάσου ἡ Ἀλλαγὴ γεμάτη ὄνειρα καὶ προσδοκίες. Ἡ Βιάννος ἐκεῖ, ἴδια κι' ἀπαράλλαχτη τώρα

Ἡ Ζωὴ Μπριντακῆ, ἀνηψία τῆς Σπυριδολενιάς, σὲ πρόσφατη φωτογραφία, διπλα στὸ τζάκι τῆς, στὴ Βιάννο.

- Σὲ ὅλο τὸν ἡμερησίو ἀθηναϊκὸ καὶ κρητικὸ Τύπο.

Ἐὰν τὰ μέτρα δὲν εἶναι ἄμεσα, ἡ ἀπάντησή μας θὰ εἶναι σκληρή.

1) Λήψη ἀσφαλιστικῶν μέτρων

2) Πορεία διαμαρτυρίας πρὸς ΕΡΤ-1

3) Ξεσήκωμα τοῦ λογοτεχνικοῦ μας κόσμου καὶ ὅλου τοῦ Βιαννίτικου καὶ Κρητικοῦ λαοῦ.

Γιὰ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο

Ὁ Πρόεδρος ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ

πανέμορφη ἀκριτικὴ ἐπαρχία στό Νομὸ Ἡρακλείου καὶ πρὸς τὸ Λυβικὸ πέλαγος.

Ἡ ἱστορία τῆς καὶ τὸ ὄλοκαύτωμά τῆς εἶναι σὲ ὄλους πολὺ γνωστά. Τὸ ἀσυμβίβαστο τοῦ χαρακτηριστικῶν ὅλων τῶν κατοίκων εἶναι ἐκεῖνο πού ἀνάγκαζε τοὺς ὁποίους κατακτητὲς ἢ νὰ αἱματοκυλῆσουν τὸν τόπο ἢ νὰ συμβιβαστοῦν. Εἶναι δὲ πολὺ βαρὺ τὸ τίμημα τῆς ἀντάρτικης αὐτῆς φυσιογνωμίας μας. Μάρτυρες, ζωντανοὶ καὶ σκοτωμένοι, προπαντὸς οἱ πρῶτοι, ζοῦν καὶ ἀπο-

καὶ χρόνια.

Τὸ ἀποκορύφωμα τῆς περιφρόνησης εἶναι τὸ σήριαλ «Πατούχας», πού ἡ ΕΡΤ-1 προβάλλει, τοῦ μεγάλου συντοπίτη μας χρονογράφου Γ. Κονδυλάκη.

Παρά τίς ἐπισημάνσεις, προχώρησαν, λές κι' ὁ κάθε ἀνευθυνολογῆτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σπιλῶνει μνημεις, νὰ ἀλλοιώνει ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ προπαντὸς νὰ διασύρει κι' αὐτόν ἀκόμα τὸν Κονδυλάκη.

Κι' ὅμως σ' ὅλους μας εἶναι γνωστὸ πὼς ἡ δύναμη

του Κονδυλάκη ήταν τό-
σο ότι τον προφορικό λόγο
των ντόπιων κατάφερε
αυτόουσιο να τό μεταφέρει
στό βιβλίο. Ειδικά αυτό
ήταν πού τον καθιέρωσε
καί τον τοποθέτησε στους
κλασσικούς τής λογοτε-
χνίας μας.

Καί μέ όργή καί λύπη
όλη ή Κρήτη είδε ένα νόθο
κατασκευάσμα, ένα συνο-
θύλευμα Κρητικού καί
Βλάχικου στοιχείου, μέ
'Ινδιάνικες φορεσίες, πού
ό κατά τά άλλα συμπαθής
'Αλ. Δαμιανός τό βάφτισε
«Πατούχα».

Είναι δέ βέβαιο πώς αν-
ζούσε ό Σαϊτονικολής νά
δεί τό γιό του σέ τέτοια χά-
λια, θά λιποθυμούσε. Τό
λέμε δέ αυτό μέ τόση σι-
γουριά, γιατί Σαϊτονικο-
ληδες υπάρχουν καί ζούν
καί πράγματι ή όργή τους
είναι άπέραντη.

Μέ βάση λοιπόν τό άν-
τάρτικο του χαρακτήρα
μας καί τήν κατάφωρη
άδικία πού γίνεται σέ βά-
ρος τής Βιάννου καί του
Κονδυλάκη, σάς παρακα-
λούμε νά διακοπεί άμέσως
αυτό τό έκτρωμα πού μάς

παρουσιάζει ή τηλεόρα-
ση.

Διαφορετικά οι άντι-
δράσεις μας θά είναι ποι-
κίλες καί ριζοσπαστικές.

Περιμένουμε έμπρακτα
τήν άπάντησή σας.

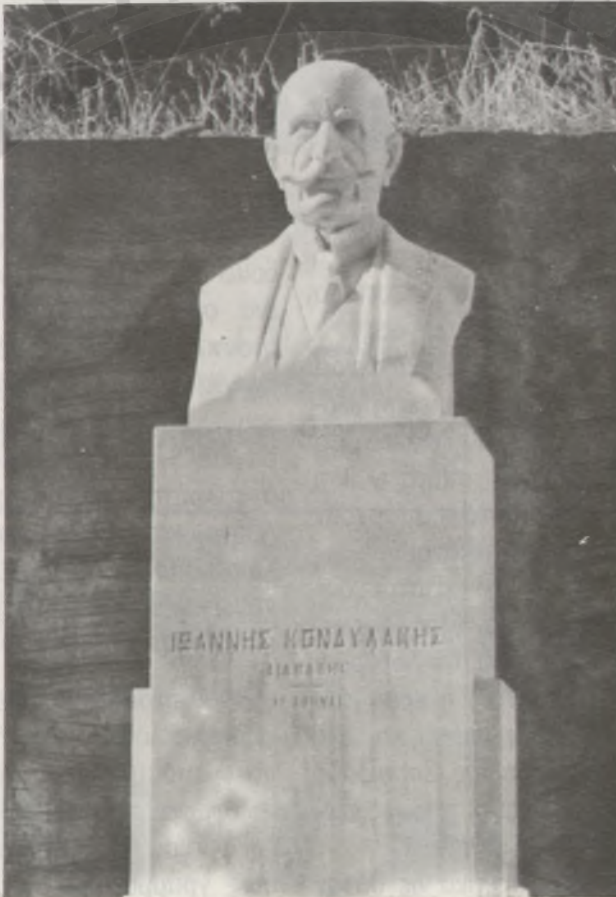
Καί νά θυμάστε ότι ή
Βιάννος δέν φοβήθηκε πο-
τές τίποτα, ούτε άκόμη
«του Γερμανού τό βόλι
πού άθώους δέν ψηφά».

'Αποδέκτες:

1) 'Υπουργός Πολιτισμού
καί 'Επιστημών Μελίνα
Μερκούρη

2) 'Υπουργός (για θέματα
Ραδιοφωνίας καί Τηλεό-
ρασης) 'Αναστάσιος Πε-
πονής

Γιά τήν προβολή του τη-
λεοπτικού «Πατούχα»

διαμαρτυρεται επίσης καί
ό 'Εκπολιτιστικός Σύλλο-
γος «'Η Κρητική 'Ανατο-
λή» μέ έγγραφό του προς
τούς ύπουργούς Μελίνα
Μερκούρη καί 'Αναστά-
σιο Πεπονή, τό όποιο έχει
ώς έξής:

Το Διοικητικό Συμβού-
λιο του εκπολιτιστικού
Συλλόγου «Η ΚΡΗΤΙΚΗ
ΑΝΑΤΟΛΗ», διερμηνεύον-
τας τα αισθήματα των με-

λών του και του Κρητικού
λαού, εκφράζει την απο-
δοκιμασία και αγανάκτη-
σή του, για τη νέα απόπει-
ρα προσβολής και κακο-
ποίησης της ιερής πολιτι-
στικής κληρονομιάς μας,
που επιχειρείται και πάλι,
από το σκηνοθέτη Δαμια-
νό αυτή τη φορά, σε συ-
νεργασία με το κρατικό

κούς άκόμη.

Και δέν είναι μόνο η Κρη-
τική γλώσσα. Οι κελεμ-
πίες, οι αχαμνές και πα-
ράξενες βράκες, τα κλαρί-
να, οι τρομπέτες και τα
φλάουτα, δέν εκπροσω-
πούν τα λαϊκά κρητικά
όργανα, τους λαϊκούς
σκοπούς και τη μουσική
της Κρήτης. Αλλά πέραν
τούτου και αυτό το ίδιο το
αριστουργηματικό ηθο-
γραφικό έργο του Κονδυ-
λάκη παραποιείται.

Για όλα αυτά σαν Κρητι-
κοί διαμαρτυρούμεθα, σας
παρακαλούμε να προστα-
τεύσετε, ως έχετε υπο-
χρέωση, τα ιερά του πολι-
τισμού μας από τον καθέ-
να, που χάριν συμφερόν-
των και φτηνών υπολογι-
σμών εισέρχεται απρό-
σκλητος καταπατητής,
στα περιβόλια της πλού-
σιας πολιτιστικής κληρο-
νομιάς μας.

Με εξουσιοδότηση του
Διοικητικού Συμβουλίου

Ο αντιπρόεδρος

Γιάννης Δημηλάς

Συγγραφέας

μέσον ενημέρωσης ΕΡΤ 1,
με την προβολή του έργου
του Κρητικού συγγραφέα
Ιωάννη Κονδυλάκη «Ο
ΠΑΤΟΥΧΑΣ»

Το έργο όπως εμφανίζε-
ται από τήν τηλεόραση,
είναι, πέρα για πέρα ξένο
προς την ψυχολογία και
τη γλώσσα του Κρητικού
λαού, η οποία τόσο βά-
ναυσα κακοποιείται, που
καταντά ακαταλαβίστικη
και για μας τους Κρητι-

Μιά άλλη πλευρά από τήν
πολύκροτη αυτή υπόθε-
ση μάς δίνει τό γράμμα
πού μάς έστειλε ή φίλη δη-
μοσιογράφος Μαρία Κισ-
σανδράκη, πού έδώ καί
πέντε χρόνια έχει έγκατα-
λείψει τήν 'Αθήνα (καί τή
δημοσιογραφία) για νά
έγκατασταθεί μόνιμα στό
χωριό Πρίνος, στό Ρέθυ-
μνο.

Μάς γράφει, λοιπόν, ή
Μαρία:

«Ένας χρόνος περίπου χρειάστηκε για να ετοιμαστεί ο «Πατούχας». Συχνά διαβάζαμε σε εφημερίδες και περιοδικά για τους θαυμάσιους ηθοποιούς που θα πάρουν μέρος και για τα ακόμα πιο... «θαυμάσια» εκατομμύρια, που τελικά, αδικοξοδεύτηκαν. Περιμέναμε με ανυπομονησία να δούμε το περίφημο ηθογραφικό έργο του Κονδυλάκη να ζωντανεύει στη μικρή οθόνη.

Και στις 22 του Γενάρη άρχισε η πρώτη προ(σ)βολή του «Πατούχα». Για να ακολουθήσει χειρότερη η δεύτερη....

Και απορεί κάθε Κρητικός:

Πώς μπορεί το υπουργείο Πολιτισμού να επιτρέπει τή... ληστεία μιας πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς ενός ηρωικού κομματιού της Ελλάδας;

Πώς μπορούν οι υπεύθυνοι, συνυπεύθυνοι, σπουδαίοι, εγκέφαλοι της Ε.Ρ.Τ., να δίνουν τέτοια χαρακτηριστικά δείγματα αγραμματοσύνης και επιπόλαιότητας; Πώς μπόρεσε ο σκηνοθέτης, με πείρα, να κατακρεουργήσει και να μετατρέψει σε τέτοιο ανοσιούργημα και αχαρκτήριστο θέαμα ένα τόσο όμορφο και πλούσιο σε ήθη και έθιμα αριστούργημα;

Και αγανακτεί κάθε Κρητικός!!

Όταν βλέπει τις απαράδεκτες για την εποχή και τελείως άσχετες φορε-

σιές... Για την τέλεια άγνοια των συντελεστών που δεν είχαν ακούσει έστω, πως μετά τα βαφτίσια γίνεται τρικούβερτο γλέντι με μαντινάδες, ριζίτικα, χορό και όχι..... γκα-

ρίσματα και τόση... ψαλμωδία.

Πως στην Κρήτη του 1863 χόρευαν κρητικούς χορούς και όχι... καλαματιανά, ηπειρώτικα και παρ' ολίγο... χορό της κοιλιάς...

Οπωσδήποτε υπήρχε μια σοβαρότητα και σεμνότητα που την αγνοεί ο «κατασκευαστής» σε όλα τα σημεία του έργου...

Όπως σίγουρα αγνοεί πως το έργο του Κονδυλάκη είναι αληθινό και τα πρόσωπα υπήρχαν και απόγονοί τους υπάρχουν ακόμα στη Βιάνο.

Πώς ο «Πατούχας» ήταν ο *Μανώλης Γουρνιζάκης* από το Λουτράκι της Βιάννου, η κόρη του Αννίκα ζει ακόμα, και πως οι κόρες της *Σπυριδολενιάς* είναι οι πρώτες φωνές της Βιάννου....

Διαφορετικά δε θάταν ίσως τόση η κακοποίηση του «Πατούχα» που κουράζει όσους τον βλέπουν και εξοργίζει τους Κρητικούς....

Γιατί ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο «ΠΑΤΟΥΧΑΣ» ΤΟΥ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ. ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο «ΠΑΤΟΥΧΑΣ» ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ.....

Για την.... ιστορία, επιτρέψτε μου να σας πω λίγα λόγια σχετικά με τη τύ-

χη του..... ταλαίπωρου «Πατούχα».

Τον Οκτώβρη του 1978 άρχισα τη διασκευή του «Πατούχα». Είχα γράψει δύο επεισόδια, γιατί ενδιαφερόταν ο σκηνοθέτης Ζαν Κρίστιαν. Του άρεσε, το πήγε στη τότε YENED και στην ΕΡΤ. Το βρήκαν, λέει, καλό, αλλά δεν έγινε τίποτα...

Τον Ιανουάριο του 1981 ρώτησα στην ΕΡΤ. Υπήρχε το σενάριό μου, αλλά πάλι δεν έγινε τίποτα...

Στις 8-3-83, όταν έμαθα πως ο «Πατούχας» είχε δοθεί σε άλλον, έστειλα ένα συστημένο γράμμα στον κ. Ρωμαίο. Του έγραψα ότι εγώ είχα αρχίσει τον «Πατούχα», μένω τώρα και 5 χρόνια μόνιμα στη Κρήτη (έμενα στην Αθήνα) και θάθελα, σαν Κρητικοπούλα, να ζωντανέψω τα ήθη και έθιμα της ιδιαίτερης πατρίδας μου.

Αφού πέρασαν 4 μήνες χωρίς να λάβω οποιαδήποτε απάντηση, παίρνω τηλέφωνο το γραφείο του κ. Ρωμαίου και μου είπαν πως γράμμα μου.... δε πήραν. Έκανα αίτηση στο Ταχυδρομείο Ρεθύμνου, που με αριθ. πρωτ. 829/162 με πληροφορούν, πως η συστημένη επιστολή μου με αριθ. 4108/8-3-83 που έστειλα στην ΕΡΤ (Γενικό Διευθυντή κ. Ρωμαίο, Μεσογείων 432) παρελήφθη στις 10-3-83!!.....

Ακόμα και τώρα, ύστερα από τόσο καιρό, παρακαλώ θερμά να βρεθεί κάποιος υπεύθυνος από

την ΕΡΤ 1 και να μου πει, γιατί έγιναν όλα αυτά...

Μαρία Κισσανδράκη
Πρίνος Ρέθυμνο

*

Γιάννα κλείσουμε, ή ιστορία αυτή με τον «Πατούχα» παίρνει ήδη σοβαρές διαστάσεις και τραυματίζει καιρία τό κύρος της κρατικής μας ραδιοτηλεόρασης. Γιατί, θέβαια, ή ούσιαστική ευθύνη για την κακοποίηση του «Πατούχα» δέν βαρύνει τον Άλέξη Δαμιανό (καλλιτέχνης είναι, ό,τι θέλει γυρίζει και αυτό ό ίδιος μπορεί να τό λέει «Τέχνη») όσο τή Διοίκηση τής ΕΡΤ-1, που εγκρίνει αυτό το είδους τής «καλλιτεχνίες» (τίς όποιες μάλιστα πληρώνει με 4.000.000 δραχμές για κάθε επεισόδιο τών 45 λεπτών!!) και πολύ περισσότερο, τής προβάλλει στον έλληνικό λαό.

Προσωπικά, είμαστε από εκείνους που απορρίπτουν κατηγορηματικά κάθε είδους λογοκρισία, σε κάθε μορφή και μέσο έκφρασης. Αυτό όμως δέν σημαίνει ότι μπορεί ό καθένας να ταυτίζει τήν έλευθερία έκφρασης με τήν άσυδοσία, όταν μάλιστα αυτό γίνεται με τή μορφή «σκύλευσης» πάνω σε πνευματικά δημιουργήματα άλλων και όταν ή πνευματική αυτή λεηλασία προσβάλλει κατάφωρα ένα περήφανο τμήμα του ήρωικού Κρητικού λαού.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΞΥΛΟΓΛΥΠΤΑ ΚΡΗΤΗΣ

Σαλόνια
Τραπεζαρίες
Κρεβατοκάμαρες
Κασέλες
Καρέκλες
και όλα
τα μικροέπιπλα

Φτιάχνουμε γνήσια παραδοσιακά έπιπλα, για όλες τις ανάγκες, δουλεμένα με μεράκι. Έργα με θέματα από τα αριστουργήματα του λαϊκού μας πολιτισμού και της τέχνης.

Μ. ΒΙΔΑΚΗΣ – Ι. ΛΙΝΑΡΔΑΚΗΣ – Γ. ΠΑΣΣΟΣ

Ε. ΠΕΔΙΑΔΙΤΑΚΗΣ – ΕΜΜ. ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ο.Ε.

Μιχ. Αρχαγγέλου 33– ΗΡΑΚΛΕΙΟ. Τηλ. 081–222755–222642

Γιά μία σωστή επένδυση σάς προσφέρουμε στην Κρήτη τις καλύτερες ευκαιρίες σέ Ξενοδοχεία (λειτουργούντα ή ήμιτελή) σέ οικόπεδα παραλιακά 4-300 στρεμμάτων και οιασδήποτε μορφής επιχειρήσεις (Έστιατόρια – Καφετερίες – DISCOTECK – ΜΠΑΡ – Τουριστικά καταστήματα κ.λ.π.) στα καλύτερα σημεία της Κρήτης. Παράλληλα, διαθέτοντας τό μεγαλύτερο δίκτυο συνεργατών τόσο στην Έλλάδα όσο και στό Έξωτερικό, αναλαμβάνομε την προώθηση οιασδήποτε αγοράς ή πωλήσεως ή γενικά διαπραγματεύσεώς σας ,για όποιοδήποτε σημείο του κόσμου.

Γραφείο Επενδύσεων – Συναλλαγών Π. ΛΙΝΑΡΙΤΗ

Δικαιοσύνης 7, ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Τηλ. 081–243865–285812. TELEX 262413

Τεράστια προβλήματα έμπορίας αντιμετωπίζει ή σουλτανίνα, μετά την ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ, κυρίως λόγω της έλλειψης ουσιαστικών μέτρων προστασίας του προϊόντος από την Κοινότητα και του μεγάλου ανταγωνισμού από τρίτες χώρες.

Αυτό τόνισε, σε πρόσφατη συνέντευξη Τύπου, ο Πρόεδρος της ΚΣΟΣ Παναγιώτης Τσακίρης, μετά τη συνεδρίαση -για πρώτη φορά στην Ιστορία - του διοικητικού συμβουλίου της συνεταιριστικής οργάνωσης των σουλτανινοπαραγωγών, στο Ηράκλειο.

Τεράστια προβλήματα έμπορίας αντιμετωπίζει ή σουλτανίνα

Η αντιμετώπιση της σουλτανίνας από την ΕΟΚ ως τώρα, υπήρξε πλήρως αποτυχημένη -τονίστηκε στη συνέντευξη- και οι προεκτάσεις αυτής της άστοχης και ανερμάτιστης πολιτικής είχαν και έχουν δραματικές επιπτώσεις στο προϊόν και στους παραγωγούς τους, πού, όπως είναι γνωστό, είναι μονοκαλλιεργητές. Τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής είναι ή ύπαρξη τεραστίων αποθεμάτων, τέτοιων πού ποτέ δέν είχε νά παρουσιάσει τό προϊόν (έσοδεία 1981 - 50.000 τόνοι - έσοδεία 1982 - 8.000 τόνοι), μέ όλες τις δυσμενείς συνέπειες, όπως είναι η μείωση του εισοδήματος των σουλτανινοπαραγωγών, η κάλυψη όλων

των διαθέσιμων αποθηκευτικών χώρων, που δημιουργεί εκρηκτικά προβλήματα αποθήκευσης των επομένων εσοδειών, που επιβαρύνονται από την ύπαρξη αποθεμάτων παλιών εσοδειών, η απώλεια παραδοσιακών αγρών εξαγωγής της ελληνικής σουλτανίνας, η δημιουργία ανεργίας στον χώρο των εργαζομένων στην επεξεργασία της σουλτανίνας, που απασχολεί 2.000 άτομα με 9μηνο τουλάχιστον κύρια απασχόληση, η μείωση των εργασιών των βιομηχανιών που ασχολούνται με την παραγωγή υλικών επεξεργασίας και συσκευασίας της σουλτανίνας, κ.λ.π.

Προκειμένου να αντιμετωπι-

σθούν τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν για την σουλτανίνα, είναι ανάγκη να ληφθούν ορισμένα μέτρα προστασίας της, αλλά κυρίως να διασφαλιστεί η εφαρμογή των μέτρων που έπρεπε να είχαν τεθεί σε εφαρμογή. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι δύο κατηγοριών: α) εκείνα που θα βοηθούν στην ανάπτυξη των πωλήσεων της ελληνικής σουλτανίνας ως Κοινοτικού προϊόντος και β) εκείνα που θα βοηθούν στην αντιμετώπιση του ανταγωνισμού των τρίτων χωρών.

Τα μέτρα

Τα μέτρα που πρέπει άμεσα να

ληφθούν από την Κοινότητα για την αποκατάσταση της θέσης της ελληνικής σουλτανίνας στην διεθνή αγορά είναι τα εξής:

1) Δημιουργία Κοινής διαχειριστικής για το προϊόν Επιτροπής, με την συμμετοχή Κρατικών λειτουργιών και εκπροσώπων των Συναιτεριστικών Οργανώσεων που ασχολούνται με το προϊόν, για άμεση και ευέλικτη αντιμετώπιση των προβλημάτων εμπορίας.

2) Έγκαιρη αναγγελία των τιμών διάθεσης του ελληνικού προϊόντος, καθοριζομένων στα επίπεδα του διεθνούς ανταγωνισμού.

3) Επιβολή αντισταθμιστικής εισφοράς στα προϊόντα τρίτων χωρών.

4) Κατά προτεραιότητα απορρόφηση της Ελληνικής σουλτανίνας από τις χώρες της Κοινότητας, που δεν καλύπτει ούτε ποσοστό 50% ης κατανάλωσης του προϊόντος αυτού στις χώρες της ΕΟΚ.

5) Απαγόρευση της εμπορίας του προϊόντος από χώρες που δεν παράγουν σουλτανίνα.

6) Πιστή τήρηση και εφαρμογή των τυχόν μέτρων προστασίας που λαμβάνονται από την ΕΟΚ.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα της ΚΣΟΣ

Μετά την ανάληψη της Διοίκησης της ΚΣΟΣ από το σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο, άμεσα τέθηκε το πρόβλημα της κατάρτισης ενός αναπτυξιακού προγράμματος της ΚΣΟΣ, που θα στηρίζεται στις πιο κάτω προτεραιότητες:

1) την εξυπηρέτηση του προϊόντος και του Έλληνα σουλ-

τανοπαραγωγού και 2) στην δημιουργία έργων που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη των εξαγωγών της σουλτανίνας.

Με βάση τις πιο πάνω προτεραιότητες, η Διοίκηση της ΚΣΟΣ κατάρτισε ένα μεγαλόπνοο έργο δημιουργίας αποθηκευτικών χώρων, κατανεμημένων περιφερειακά, κοντά στους τόπους παραγωγής, αποδεικνύοντας έτσι την νέα αντίληψη που διακρίνει τώρα την Οργάνωση πάνω στις υποχρεώσεις της προς τους σουλτανοπαραγωγούς.

Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει την δημιουργία αποθηκών στις περιοχές Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Σητείας, Κορινθίας. Η επιλογή των χώρων στηρίχτηκε στα αντικειμενικά κριτήρια της παραγωγής κατά περιοχή και στις υπάρχουσες ανάγκες σε αποθηκευτικούς χώρους.

Έτσι, σε περιοχές που ως τώρα αντιμετωπίζουν τεράστιο πρόβλημα μεταφοράς και αποθήκευσης του προϊόντος παρέχεται η λύση του προβλήματος των παραγωγών.

Στην περιοχή Ηρακλείου, η ΚΣΟΣ προχωρεί ήδη στην ανέγερση σύγχρονων αποθηκευτικών χώρων με έκταση 12.000 τετραγωνικών μέτρων, σε ιδιόκτητο οικόπεδο της 50 στρεμμάτων, συνολικής δαπάνης 146.000.000 δραχμών.

Στην περιοχή Ρεθύμνου, η

ΚΣΟΣ προχώρησε στην αγορά των αναγκαίων οικοπεδικών εκτάσεων συνολικής αξίας 15.000.000 δραχμών για την ανέγερση αποθηκών συνολικής έκτασης 3.000 τετραγωνικών μέτρων και συνολικής δαπάνης 50.000.000 δραχμών.

Στην περιοχή Κορινθίας, η ΚΣΟΣ προχώρησε στην αγορά οικοπέδων συνολικής αξίας 14.000.000 δραχμών για την ανέγερση αποθηκών με συνολική έκταση 3.000 τετραγωνικών μέτρων, συνολικής δαπάνης

40.000.000 δραχμών.

Σε προχωρημένο στάδιο βρίσκονται και οι ενέργειες της ΚΣΟΣ για την αγορά οικοπέδων για την ανέγερση αποθηκών στην Σητεία.

Η Διοίκηση της ΚΣΟΣ προχωρεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού προγράμματος της καλύπτοντας τις τεράστιες δαπάνες που απαιτούνται με ίδια κεφάλαια και με ένταξη των έργων στον Αναπτυξιακό Νόμο 1262)82.

Τέλος, η Διοίκηση της ΚΣΟΣ, μαζί με Συνεταιριστικές Ενώσεις του νομού Ηρακλείου, προωθεί την δημιουργία εργοστασίου κατασκευής πλαστικών κιβωτίων, συνολικής δαπάνης 400 εκατομμυρίων δραχμών, για την τοποθέτηση και αποθήκευση της σουλτανίνας

ΛΥΦΘΕΝ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΕΙΣ ΓΕΡΑΝΙ ΡΕΘΥΜΝΗΣ (περ. ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ, τ. 190, σ. 10 κεφ.) κλείστηκε απότομα – από σεισμό ή ίσως και κατολισθήσεις ογκολίθων – και πολύ κοντά σ' ένα κοίλωμά του με νερό (gour) βρέθηκαν δυο (2) ανθρώπινοι σκελετοί. Οι άνθρωποι στους οποίους ανήκαν αυτοί οι σκελετοί ήσαν υψηλού αναστήματος, όπως φαινότανε από τα μεριαία οστά των κυρίως. Και ανήκαν στο τέλος περίπου της Υπονεολιθικής εποχής, μ' άλλα λόγια περίπου στο 3.000 π.Χ. Ήταν δηλαδή λίγες εκατονταετίες νεότεροι από τους σκελετούς του Αγίου Χαράλαμπος του Λασιθίου. Ο διάσημος Γερ-

λο κιβώτιο και μαζί και με το κιβώτιο τα παράδωσα τότε.

Δεν γνωρίζω αν ως τώρα έχει γίνει από τους ειδικούς μελέτη όλων των σκελετών των διαφόρων περιόδων που κατά καιρούς έχουν βρεθεί σε τάφους – πού αλλού, αφού στα σπήλαια είναι σπάνιο – της Κρήτης. Ύστερα από τόσες προσπάθειες, που γίνονται από τους Έλληνες αρχαιολόγους αλλά και από τους ξένους και τις ξένες αρχαιολογικές Σχολές για την ανασυγκρότηση της Ιστορίας του Πολιτισμού της Κρήτης, μου φαίνεται πολύ ενδιαφέρον να γινότανε και η ανασυγκρότηση και του ανθρωπολογικού τύπου που δημιούρ-

Στο τεύχος της ΚΡΗΤΗΣ με αριθ. 120 (Νοέμβριος 1983) και στη σελίδα 6 γράφετε ότι στον Άγιο Χαράλαμπο Λασιθίου ανακαλύφθηκε σπήλαιο με ανθρωπολογικό ενδιαφέρον, αφού «βρέθηκαν στο εσωτερικό της σπηλιάς ανθρώπινοι σκελετοί». Τα αντικείμενα, όπως γράφετε, «ανήκουν στην Πρωτομινωική περίοδο» και επομένως και οι σκελετοί, αφού, και σωστά, αυτοί χρονολογούνται από τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Υποστηρίζετε όμως στο σημείωμά σας ότι «σημαντικό είναι το γεγονός ότι το ανάστημα των ανθρώπων, στους οποίους ανήκουν αυτοί οι σκελετοί, είναι μεγαλύτερο από αυτό – αλλά και πάλι ποιο ακριβώς ή έστω περίπου; – που οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι είχαν οι Μινωίτες. Πράγμα που, όπως είπε ο κ. Δαβάρας, είναι δυνατό να ανατρέψει την ως τώρα επικρατούσα άποψη ότι οι Μινωίτες ήσαν κοντοί.»

Αλλά η άποψη ότι οι Μινωίτες ήταν κοντοί είχε ήδη ανατραπεί από τον Μάρτιο του 1969, όταν σκαπτικά μηχανήματα αποκάλυψαν το σπήλαιο Γερανίου, λίγα χιλιόμετρα δυτικά του Ρεθύμνου. Μέσα στο σπήλαιο αυτό, που όπως υποστηρίζω στο δημοσίευσμά μου ΤΟ ΝΕΟΑΠΟΚΑ-

Οί Μινωίτες ήταν πίο ψηλοί;

μανός Παλαιοντολόγος κ. ΚΟΥΣΣ υπολόγισε το ανάστημα αυτό στο ύψος του ενός μέτρου και ογδόντα εκατοστών (1.80μ.) Τα οστά αυτά βρισκόντουσαν (ή τουλάχιστο βρισκόντουσαν) στο Μουσείο Ρεθύμνου, όπου μαζί με άλλα (οστά διαφόρων ζώων που σήμερα έχουν εξαφανιστεί, λόγω της μεταβολής των κλιματολογικών συνθηκών από την περιοχή αυτή και μερικών και από όλη την Κρήτη) και μέσα σ' ένα μεγά-

γησε αυτό τον πολιτισμό. Και ύστερα και η σύγκρισή του κατά ιστορικές περιόδους με το σημερινό ανθρωπολογικό τύπο της Κρήτης, για τον οποίον υπάρχει η σπουδαία συμβολή του κ. Άρη Πουλιανού για ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ. Κατά τα σημερινά δεδομένα ο δυτικός ανθρωπολογικός τύπος έχει αισθητά υψηλότερο ανάστημα (κατά μέσον όρο φυσικά) από τον ανατολικό. Υπήρχαν παρόμοιες αναλογίες και στην μινωική και ύστερα και στις μεταγενέστερες εποχές, όπως στην σημερινή; Και ακόμη και γενικότερα: Ποια περίπου και πρέπει να είναι η παράσταση σε γραφική καμπύλη του ανθρωπολογικού τύπου, που μας απασχόλησε τόσο σύντομα εδώ κατά την ιστορική διαδρομή του Κρητικού ανθρωπολογικού τύπου όχι μόνο γενικά και συνολικά, αλλά και κατά περιοχές της Κρήτης;

Ρεθύμνο, 18-1-1984

Χρίστος Ι. Μακρής
Φιλολόγος λυκειάρχης

Προς τον

Διευθυντή του περιοδικού
«ΚΡΗΤΗ», Αθήνα

Μπράβο, για ένα άρθρο

Κύριε Διευθυντά,

Είναι γνωστό ότι ιδρύθηκαν πάρα πολλά Κρητικά Σωματεία στο Λεκανοπέδιο της Αττικής και όλα έχουν ως κύριους σκοπούς να βοηθήσουν την Κρήτη και τους Κρητικούς να λύσουν προβλήματα που τους απασχολούν, να καλλιερέσουν τις συνθήκες της ζωής των, να διατηρήσουν ότι καλό κληρονόμησαν από τους προγόνους των και να συμβάλουν στην προκοπή των μελών των και του κοινωνικού συνόλου γενικά.

Εκλέγονται βέβαια και τα Διοικητικά Συμβούλια και άλλα συλλογικά όργανα για να υλοποιήσουν τους σκοπούς των συλλόγων και να εκτελέσουν σπουδαία έργα.

Τώρα, πόσα από τα παραπάνω κάνουν σωστά τη δουλειά τους, είναι άλλη ιστορία. Πολλά από αυτά, συχνά, μας απογοητεύουν. Τούτο ιδιαίτερα συμβαίνει κατά κανόνα με τα μεγάλα σωματεία.

Προσωπικές φιλοδοξίες, ψευτοεγωϊσμοί, μικροσυμφέροντα, αρχομανία και άλλα τέτοια, οδηγούν τα συλλογικά αυτά όργανα σε «Σωματεία-σφραγίδες», με τις ανάλογες συνέπειες.

Προσθέτοντας τώρα και την κομματικοποίηση, που είναι ιδιαίτερα αρεστή σε ορισμένους, για τους γνωστούς λόγους, πολλά σωματεία, ξεφεύγουν πλήρως από το δρόμο τους, οδηγούνται σε αδράνεια ή και σε διάλυση.

Από την άλλη μεριά υπάρχουν τα Σωματεία που προσφέρουν σημαντικό έργο και αναπτύσσουν εξαιρετικά πλούσια δραστηριότητα, διότι και τα Συλλογικά τους όργανα γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους και στα Προεδρεία βρίσκονται υπεύθυνοι άν-

Αγαπητή «ΚΡΗΤΗ»

Θάθελα να πω δυό λόγια στον κ. Μιχάλη Χουρδάκη, για το άρθρο του στο τεύχος 121 του Δεκέμβρη 1983, με τίτλο «Το Κυπριακό δεν λύνεται μόνο με ψηφίσματα του ΟΗΕ».

Μπράβο! Μπράβο αδερφέ συμπατριώτη. Έτσι ωμά, ξεκάθαρα κι αντρίκια, άμποτε να τάγραφαν όλοι οι συνάδερφοί σου, μπας και ξυπνήσουμε καμιά φορά από το βαρύ ύπνο που κοιμόμαστε.

Και θάθελα ακόμη να σου πω πως δεν είσαι μόνος σ' αυτή τη δύσκολη στράτα. Ήμαστε κι άλλοι πολλοί, για αυτό σου λέμε προχώρα. Βγάλα όλα στη φόρα και μη φοβάσαι.

Με πολύ αγάπη
ΓΕΩΡΓ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Π. Μελά 5, Αθήνα.

Νά οργανωθεί συνέδριο γιατά θέματα τής Κρήτης

θρωποι.

Είναι βέβαια και πολλοί συμπατριώτες μας που δεν είναι μέλη Κρητικών Σωματείων, έχουν όμως προβλήματα που τους απασχολούν και στην Αθήνα που ζουν και στα χωριά από όπου κατάγονται και είναι έτοιμοι να συμβάλλουν σε θετικές προσπάθειες.

Κάνω μία πρόταση: Να συζητήσουμε. Να πραγματοποιηθεί εντός των προσεχών μηνών στην Αθήνα ένα συνέδριο που θα ασχοληθεί με Κρητικά θέματα, αλλά ιδιαίτερα και με τα επιτεύγματα, τους στόχους και τους προβληματισμούς των Κρητικών και των Σωματείων τους. Πιστεύουμε ότι υπάρχουν άριστες προϋποθέσεις, μεγάλη δύναμη και θέληση, καθώς και εξαιρετικές προοπτικές για να γίνουν πολλά έργα από το Κρητικό στοιχείο. Οι Κρητικοί περιμένουν και θέλουν να βοηθήσουν, αρκεί να

μην τους περιπαίζουν. «Το αίμα νερό δεν γίνεται».

Προτείνω να κάνουμε μια προσπάθεια. Είμαι πρόθυμος να προσφέρω τις μικρές δυνάμεις μου, με ιδιαίτερα μεγάλη θέληση.

Αθήνα 15 Ιανουαρίου 1984

Σημ. εκδότῃ. Οἱ προβληματισμοὶ τοῦ κ. Ἀρετουλάκη (πού εἶναι γνωστὴ ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν Κρήτη καὶ τὴν πρόοδό της γενικώτερα, καθώς καὶ ἡ πολυχρονὴ ἐμπειρία του περὶ τὰ σωματειακά) ἀποτελοῦν καὶ δικούς μας προβληματισμούς. Ἀπὸ τῆς θέσης αὐτῆς τὸν θεβαιώνομε πῶς ὄχι μόνο θὰ ὑποστηρίξουμε τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν πραγματοποίηση ἑνὸς τέτοιου συνεδρίου, ἀλλὰ εἴμαστε πρόθυμοι νὰ συμμετάσχουμε καὶ στὴ διοργάνωσή του, στὸ μέτρο πού οἱ δυνάμεις μας τὸ ἐπιτρέπουν. Εἴμαστε βέβαιοι πῶς ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία αὐτῆ θὰ βγοῦν ἀρκετὰ θετικὰ συμπεράσματα.

M.X.

Μέσ' το αίμα βουτηγμένη,
 μέ πληγές νωπές ακόμα,
 απ' της Κρήτης τ' άγιο χώ-
 μα,
 επετάχθη η Λευτεριά.
 Κι αγκαλιάζοντας τη Δόξα
 τη δαφνοστεφανωμένη,
 παίρνει δρόμους κι ανασταί-
 νει
 πολιτείες και χωριά
 (Ι. Πολέμης)

Ο τάφος του Έλευθερίου Βενιζέλου, στο Άκρωτήρι, πριν πέσει τό άγαλμα της Έλευθερίας.

Ο βομβαρδισμός τής σημαίας στο Άκρωτήρι κι' ό Βενιζέλος

Αρχές του 1897. Η Κρήτη και πάλι είναι ένα ηφάιστειο εν ενεργεία. Η Σύμβαση της Χαλέπας (3.10.1878), είναι ανεφάρμοστη. Επαναστάτες χτυπούν στο Βάμο τους οχυρωμένους Τούρκους (4.5.1896) και μετά 15 μέρες τους υποχρεώνουν να υποχωρήσουν στα Χανιά με τεράστιες απώλειες. Σε εκδίκηση αρχίζουν σφαγές. Πυρπολούν χριστιανικές συνοικίες (23.1.1897). Ο Γ. Βέροβιτς Πασσάς, Χριστιανός Διοικητής της Κρήτης, καταφεύγει σε πλοίο των «Προστάτιδων Δυνάμεων». Μέλος των Χριστιανών της πόλης καταφεύγει στο Άκρωτήρι και θα αποτελέσει τον πυρήνα επανασταστικής επιτροπής.

Η ελληνική Κυβέρνηση,

υπουργείο Δεληγιάνη, πιεζόμενη από την κοινή γνώμη και την «Εθνική εταιρεία» στέλνει τον Ράϊνκε με τα πολεμικά Υδρα και Μυκάλη (26.1.1897) και δυο μέρες αργότερα τον πρίγκιπα

ΤΟΥ ΣΤΥΛ. ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗ
 (Έπίμου Γενικού
 Επθεωρητή Μ.Ε.)

Γεώργιο, τον μετέπειτα Αρμοστή Κρήτης, με μοίρα τορπιλικών σκαφών για να εμποδίσουν πιθανή απόβαση τουρκικού στρατού στο νησί. Στις 2 Φεβρουαρίου δύναμη ελληνικού στρατού, 1.500 άνδρες, με τον Τιμολέοντα Βάσο, αποβιβάζεται στο Κολυμπάρι και καταλαμβάνουν την Κρήτη «εν ονό-

ματι του Βασιλέως». Θύελλα ενθουσιασμού.

Οι κατ' ευφημισμόν «Προστάτιδες Δυνάμεις» αντιδρούν δυναμικά. Αναλαμβάνουν την προστασία των φρουρίων Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου και Σητείας και απαγορεύουν στο Βάσο να πλησιάσει σε απόσταση βολής τηλεβόλου. Οι ελληνικές δυνάμεις σταματούν στις Βουκολιές. Οι Τούρκοι ελεύθεροι εξορμούν κατά των χριστιανών.

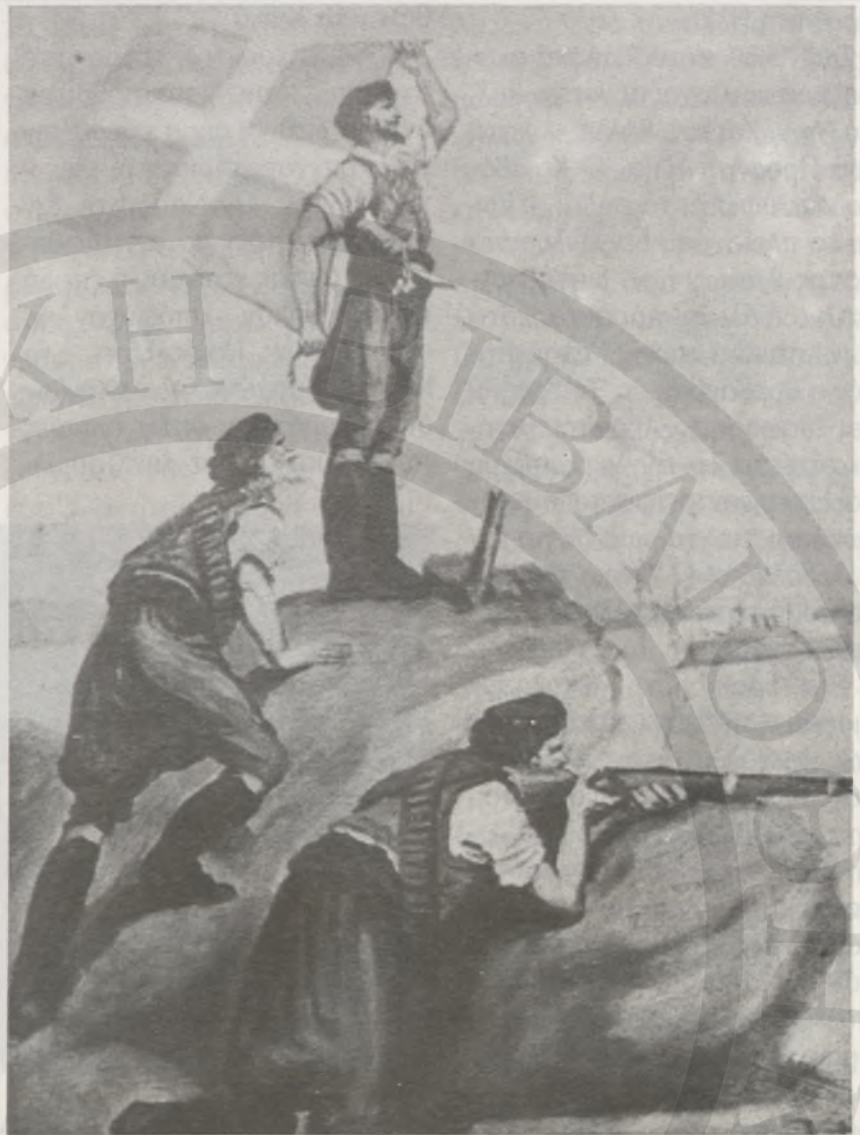
Έξω από το λιμάνι των Χανίων ναυλοχούν τα πλοία των Δυνάμεων.

Το γενικό πρόσταγμα είχε ο Ιταλός αντιναύαρχος Κανεβάρο, υπό τις διαταγές του δε ο Γάλλος Ποτιέ, ο Ρώσος Ανδρέεφ, ο Αυστριακός Χίνκε, ο Άγγλος Χά-

ρις και ο Γερμανός Κέλνερ.

Μετά τις σφαγές των Χανίων στις 23.1.1897, ιδρύεται στρατόπεδο από τους επαναστάτες στις Κορακίες του Ακρωτηρίου. Ψυχή του ο γέρο επαναστάτης Αντώνιος Σήφακας και ο νεαρός δικηγόρος των Χανίων, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, που ύστερα από περιπετειώδη διαδρομή θα φθάσει στην Αλμυρίδα, θα διαπεραιωθεί στο Ακρωτήριο και θα ενισχύσει τους επαναστάτες με νέο αίμα από 100 διαλεχτούς άνδρες. Διπλός ο σκοπός του στρατοπέδου. Να προστατέψει τους χριστιανούς της περιοχής και να αποκόψει τις επικοινωνίες των τούρκων των Χανίων και της Σούδας. Κέντρο εφοδιασμού και νοσοκομείο η Ίερά Μονή της Α. Τριάδας. Επιτελικό κέντρο η Μονή Καλογραιών. «Γραμμή των πρόσω από Κουμπέλη, Προφήτη, Ηλία, Φρούδια, Κορακίες, Βλητέ. Τον Άγιο Ματθαίο και τη Μόρτε Βάρδια κρατούσαν οι Τούρκοι. Το στρατόπεδο ενισχύεται από Κρήτες, Κρητικούς από την ελεύθερη Ελλάδα και λίγους εθελοντές και την ελληνική Κυβέρνηση. Ο κόλπος του Καλαθά, ο Τερσανάς, ο Σταυρός και το αυλάκι του Αγίου, αν μιλούσαν, θα έλεγαν για τα εφόδια, που παρά τον αποκλεισμό, στέλνονταν. Στον Βενιζέλο π.χ. δόθηκαν δυό ορειβατικά πυροβόλα, 200 οβίδες, 300 γκράδες. Από το Υδρα 16 πυροβολητές.

Στο «ημερολόγιο του Ακρωτηρίου» υπάρχουν καταγραφές από 18 Ιανουαρίου μέχρι 11 Απριλίου 1897. Είναι κατάσταση παρόμοια εκείνης των ελευθέρων πολιορκημένων του Μεσολογγίου. Τοπικοί αρχηγοί με τα μπαϊράκια τους. Συνεχείς αφι-

Ο Σπ. Καγιαλές κάνει τό σώμα του κοντάρι για την ελληνική σημαία, στο Άκρωτήριο.

μαχίες. Στερήσεις πάμπολλες στο στρατόπεδο. Το ψωμί και τα πυρομαχικά σπανίζουν. Δραματικές εκκλήσεις του Βενιζέλου για λίγα τρόφιμα. Χτίζουν ταμπούρια. Ο Βενιζέλος πρωτοστατεί μεταφέροντας με την πλάτη του μεγάλες πέτρες. Στα «φρούδια» κυματίζει περήφανη η γαλανόλευκη, δώρο προς τους επαναστάτες και το Βενιζέλο από τον υπαρχό Κ. Κανάρη, εγγονό του Πυρπολητή.

Κυριακή 9 Φεβρουαρίου. Όλα φαίνονται ομαλά στο Ακρωτήριο. Οι τοπικοί αρχηγοί

κρατούν τις θέσεις τους. Ο Μιχ. Καλορίζικος φυλάσσει την πολεμική σημαία στον Προφήτη Ηλία. Στη Σούδα ναυλοχούν τρία τουρκικά πολεμικά. Κάτω από τη Χαλέπα τα πολεμικά μας Υδρα και Μυκάλη. Προ των Χανίων τα θωρηκτά των ευρωπαϊκών δυνάμεων. Στις 9 το πρωί οι Χριστιανοί από τη Μαλάξα χτυπούν τους Τούρκους της Σούδας. Τα τουρκικά πολεμικά μυδραλλιοβολούν τους επαναστάτες. Το πύρ γενικεύεται. Οι Τούρκοι από τον προμαχώνα «Γάσπαρη» χτυπούν τον

Προφήτη Ηλία.

Στις 15.30 τα ευρωπαϊκά σκάφη που ναυλοχούσαν στον κόλπο των Χανίων βάλλουν κατά του Προφήτη Ηλία. Ο Κανεβάρο είχε υψώσει το σήμα: «Πάντα τα πλοία, όσα δεν κωλύονται εκ της θέσεώς των, διατάσσονται να βάλωσι πάραυτα κατά των επαναστατών». Καταιγιστικός ο βομβαρδισμός. Το βραχώδες έδαφος στο Ακρωτήρι ανασκάπτεται. Τα αγγλικά πολεμικά διακρίνονται για το πυκνόν των πυρ, ενώ τα ρωσικά για την ευθυβολία των. Συγκεντρωτικά τα πυρά κατά της ελληνικής πολεμικής σημαίας.

Στο Υδρα και στο Μυκάλη περιμένουν επίθεση. Αλλά στόχος των Μεγάλων ήταν η σημαία μας. Ρωσική οβίδα ανατινάσσει το εκκλησάκι του Προφήτη. Άλλη χτυπά τη σημαία μας και την καταρρίπτει. Αγωνία στο στρατόπεδο και στα ελληνικά πολεμικά. Οι μπαρουτοκαπνισμένοι πολεμιστές κλαίνουν. Στο βωμό όμως του μαρτυρίου κραυγάζει ο Καλορίζικος: «Τη σημαία μου βρέ παιδιά».

Ο Σπ. Καγιαλές την αρπάζει σε δευτερόλεπτα. Πηδά στον ψηλότερο βράχο και κάνει το κορμί του κονταρόξυλο. Η σημαία μας κυματίζει και πάλι υπερήφανα. Στο στρατόπεδο παραλήρημα ενθουσιασμού. Στα πολεμικά μας κλαίοντας παιανίζουν τον εθνικό μας ύμνο. Οι Ναύαρχοι και οι άνδρες των βουβαίνονται. Και αμέσως η διαταγή. «Παύσατε πύρ». Χριστιανοί αυτοί είχαν βομβαρδίσει τη σημαία του Σταυρού και Χριστιανούς για να υπερασπίσουν την ημισέληνο. Τι φοβήθηκαν; Ότι οι 1.000 άνδρες του Ακρωτηρίου θα καταλάμ-

βαναν τα Χανιά;

Αξιωματικός της Υδρας από ατομική του πρωτοβουλία υψώνει διεθνές σήμα εκφράζοντας «συγχαρητήρια για επιτυχία βολής». Οι Ναύαρχοι δεν απάντησαν. Δεν το αντιλήφθηκαν από τους καπνούς ή επειδή προσβλήθηκαν απόφυγαν ν' απαντήσουν; Ποιός ξέρει. Στο Ν.Δ. προμαχώνα των Χανίων όπου κυμάτιζαν οι έξι σημαίες των Ναύαρχων με την Τουρκι-

παρακολουθούν την τιτανομαχία. Παρακολουθήσαν και άλλους επικούς αγώνες κατά τη σταδιοδρομία των. Είδαν σημαιοφόρους να ανυψώνουν τις γκρεμισμένες σημαίες των. Είδαν άλλους να εξορμούν μαζί της στη μάχη. Για πρώτη φορά όμως έβλεπαν άνδρα να γίνεται ζωντανός ιστός σημαίας που καταρρίφθηκε. Ήταν ανώτερο της φύσεως του ανθρώπου. Η ηθική δύναμη κατίσχυσε την

Ο πρόεδρος της Έπαναστατικής συνέλευσης στο Θέρισσο, μαζί με άλλους όπλαρχηγούς.

κή, περισσότεροι από 500 αξιωματικοί και άνδρες Ευρωπαίοι, υλική. Οι μικροί δάμαζαν τους μεγάλους. Οι αδύνατοι έδειχναν

ΚΟΣΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΩΣ
ΣΤΟ ΛΙΓΑΛΕΩ

“Ο ΠΕΝΤΟΖΑΛΗΣ”

Παίζει το Κρητικό Συγκρότημα:
Τζα νιδάκη Κωστή (λύρα-τραγουδι)
Ψαρουδάκη Γιώργη (λαούτο-τραγουδι)
Καραγιώργη Γιώργη (λαούτο - τραγουδι)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ 294 & ΟΛΥΜΠΙΑΣ 19
Τηλ. 59.82.843 - 54.42.527

στους ισχυρούς της γης το δρόμο της τιμής και του καθήκοντος.

Ο βομβαρδισμός της σημαίας μας στο Ακρωτήριο άνοιγε το δρόμο της διπλωματίας στον Ελ. Βενιζέλο. Σε άδειο κιβώτιο πυρομαχικών γράφει το πρώτο διπλωματικό έγγραφο του - έντονη διαμαρτυρία - προς τους Ναυάρχους.

Σε άλλα μιλεί για τις απώλειες - νεκρούς και τραυματίες - μάχων και αμάχων. Ζητεί χειρουργικά εργαλεία με επιστροφή και φάρμακα. Οι Ναύαρχοι θέλουν να στείλουν γιατρούς. Υπερήφανα δεν δέχεται. Επιθυμούν να τον συναντήσουν. Δέχεται να συναντηθεί με αντιπροσώπους των. Ο Βενιζέλος, εκπρόσωπος της μικρής Κρήτης, ξεχωρίζει από τους κοινούς πολιτικούς. Επιβάλλεται. Ανατέλλει σαν πολιτικό άστρο.

Κατά το υπερτρίμηνο χρονικό διάστημα της ζωής του στρατοπέδου του Ακρωτηρίου, οι συγκρούσεις, μεταξύ των αντιμαχόμενων, διαδέχονταν η μία την άλλη. Όλες σκληρές και ανελέητες. Θρηνήσαμε πολλά θύματα. Αλλά θα αναφέρουμε ένα-δύο μαρτυρικούς θανάτους. Στις 25 Ιανουαρίου, ο Χριστόδουλος Ροδουσάκης από το Βάμο, τραυματίζεται και συλλαμβάνεται αιχμάλωτος. Οι Τούρκοι του κόβουν το ένα χέρι, το ένα πόδι,

τά χείλη και τη μύτη και τον αφήνουν να αποθάνει από τους τρομακτικούς πόνους και την ακατάσχετη αμορραγία. Στις 22 Μαρτίου, οι Ανέστης Αναστασιάδης, Γραμματέας του Στρατοπέδου, από Αρμένους Αποκορώνου και Γ. Τσατσαρολάκης από Φρέ, συλλαμβάνονται τραυματισμένοι. Βασανίζονται φρικτά, τους κόβουν μύτες, αυτιά και χείλη και τους κατασφάζουν από τον τράχηλο, (σβέρκο). Θά ήταν ζήτημα χρόνου πολλού η αναγραφή των ονομάτων των νεκρών και των τραυματιών.

Έλληνες και ξένοι δημοσιογράφοι παρακολουθούν με ενδιαφέρον τις εξελίξεις στο στρατόπεδο το οποίο και επισκέπτονται. Οι Έλληνες βουλευτές Παπαμιχαλόπουλος από τη Μάνη και Ραζέλος στις 11 και 12 Φεβρουαρίου. Την επόμενη ο Μπίντερ, ανταποκριτής της βιεννέζικης εφημερίδας Fremdenblatt και ο Ντέκιο Γκρατζιότι του Ρορολο Romano.

Πράξη δικαιοσύνης επιβάλλει να μνημονευθούν και τα ονόματα της διοικητικής Επιτροπής του Στρατοπέδου 1) Αντώνιος Σήφακας, πρώην βουλευτής, σπλαρχηγός από Μελιδόνι, 2) Ελ. Βενιζέλος, 33 χρονών, πρώην βουλευτής Κυδωνίας, διδάκτορας του δικαίου και διαπρεπής δικηγόρος των Χανίων. Στο

Ακρωτήριο θα ανοίξει τα φτερά του για να οδηγήσει το έθνος μας στην εκπλήρωση των προαιώνιων πόθων του. Θα αναπαυθεί στο Ακρωτήριο, στον τόπο της εξόρμησής του. 3) Γ. Μυλωνογιαννάκης, γιατρός και σπλαρχηγός από Κεφαλά. 4) Ν. Πιστολάκης, σπλαρχηγός Δήμαρχος Ακρωτηρίου. 5) Χαράλ. Παπαδάκης νομικός σπλαρχηγός από Γαβαλοχώρι και 6) Κ. Φούμης νομικός από Χανιά.

Από τις 9.2.1897, το Ακρωτήριο, με επίκεντρο τον Προφήτη Ηλία, είναι τόπος εθνικού μεγαλείου. Σήμερα η περιοχή διαμορφώθηκε και ως χθές σχεδόν στεκόταν το άγαλμα της Ελευθερίας του Θωμά Θωμόπουλου, που χτυπήθηκε από κεραυνό (13.1.1968) και αργότερα ξηλώθηκε. Θά τοποθετηθεί άλλο στη θέση του; Το ευχόμαστε. Και μας έρχονται στο νου οι στίχοι του εθνικού μας ποιητή:

*«Λάμπριν έχει όλη φλογώδη
χείλος, μέτωπο, οφθαλμός.
Φως το χέρι, φως το πόδι
κι όλα γύρω σου είναι φως.»*

Αυτή την περίοδο, έξουσιοδοτημένοι εισπράκτορές μας επισκέπτονται τούς συνδρομητές του περιοδικού για την ανανέωση της συνδρομής τους. Παρακαλούμε θερμά τούς φίλους μας να διευκολύνουν τούς εισπράκτορες στο έργο τους καταβάλλοντας πρόθυμα τό, άσημαντο άλλωστε, ποσό της συνδρομής τους, στο όποιο στηρίζεται αποκλειστικά ή έκδοση της «ΚΡΗΤΗΣ».

Ιδιαίτερα τούς παρακαλούμε να έχουν υπ' όψη τους ότι:

- Οι εισπράκτορες άμοιβονται μέ ποσοστά επί των εισπράξεων που κάνουν. Γι' αυτό και είναι λογικό να θέλουν να... ταλαιπωρούνται όσο γίνεται λιγώτερο και αν είναι δυνατό να εισπράττουν τη συνδρομή μέ την πρώτη επίσκεψή τους.

Υπάρχει ένδεχομένο να τούς ζητήσουν συνδρομή που έχουν πληρώσει. Από λάθος, δικό μας, βέβαια που ένδεχομένως δεν ενημερώσαμε έγκαιρα την καρτέλλα τους. Είτε γιατί χάθηκε ή έπιταγή που μās έστειλαν στό Ταχυδρομείο. Είτε...

Στην περίπτωση αυτή δεν ζητάμε βέβαια να πληρώσουν ξανά. Απλώς, να δώσουν στον εισπράκτορα τό νούμερο της απόδειξης που έχουν πληρώσει ή τόν αριθμό έπιταγής που έστειλαν, για να τακτοποιήσουμε την έκρεμότητα αυτή.

- Σε περίπτωση που αλλάζουν διεύθυνση ή που θέλουν να διακόψουμε την άποστολή του περιοδικού, να μās ενημερώνουν άμέσως.

Κεφάλαιο Τέταρτο

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ

-5-

Κείμενα Κρητικής Λαογραφίας

Όλα τὰ φυσικά φαινόμενα έχουν επίδραση στή ζωή των ανθρώπων.

Από τὰ ἀρχαία χρόνια ὁ κεραυνός ἦταν τό ὄπλο τοῦ Δία.

Ὁ κατακλυσμός τοῦ Νῶε, τιμωρία τοῦ θεοῦ, κλπ.

Αὐτές τίς φυσικές καταστάσεις καί τήν ἐρμηνεία πού τοὺς δίδει ὁ ἄνθρωπος, θά ἐξετάσουμε σ' αὐτό τό κεφάλαιο.

Καιρός

Ἄστραπή, κεραυνός, βροντή
Λέξεις καί φράσεις

Ἄστροπελέκι, ἀστραπόβροντο χαλά ὁ κόσμος, ἀστραποβρόχι. **Δυσειδαιμονίες.** Θυμός τοῦ Θεοῦ.

Ἀποφυγή τοῦ κακοῦ. Κάνουν τό σταυρό τους σέ ὦρα κακή καί λένε:

- Πάψε Θεέ μου τό θυμό σου. Σβύνουν τή φωτιά καί κρύβουν κάθε σιδερικό.

Γνωμικό:

- Ἀπ' ἀστραπή κι' ἀπό βροντή κι ἀπό νερό καί χιόνι κι ἀπό κασίδη καί σπανό ὁ Θεός νά σέ γλυτώσει.

Τί εἶναι τό ἀστροπελέκι. Πιστεύεται πώς εἶναι κάρβουνο καί χώνεται βαθιά στή γῆ. Ὅποιος τό βρεῖ, φέρνει καλό. Τό βάζουν μέσα στά χαμαιλιά (φυλακτά) γιά τόν ἐφταρμό.

Παροιμίες Μαγιοῦ βροντές λαγοῦ πορδές (Εἶναι ἀδύνατες καί ἄβλαβες).

Σύννεφο, βροχή, ὀμίχλη, πάχνη, χιόνι, χαλάζι.

Λέξεις καί φράσεις.

Ἄνεφαλο, ἀνεφαλιά (συννεφιά), μαῦρα ἀνεφαλα, ἀνεφαλιασμένος. Γλακοῦνε τ' ἀνεφαλα. Ἐσκορπίσανε τ' ἀνεφαλα. Βρο-

χαδιά, βροχόκαιρος, φιλοβρέχει, κατρουλόκαιρος, δυνατή βροχή, καταχνιά, ἀφούρα, μπόρα σιγανή, ψιχαλίζει, ψιχαλίδα, ἀνεμόβροχο, ἀνεμοβρόχι, ριπιδίζει. (φιλή βροχή). Τοῦ βοσκοῦ τ' ἀνε-

Γράφει ἡ λαογράφος Εἰρήνη Παπαδάκη

κουλουρίδι, ἀνεκουλουρίδα (Προσωρινή καλλιτέρευση), τσερέπτα (δυνατή βροχή μέ ἀέρα) ξεροτσιβή (κρύο χωρίς βροχή), ἀντάρα, ἀπτόι (πάχνη), κράϊ (δρυσιά). Χιόνι, χιονόνερο. Χαλάζι σάν τό αὐγό, καρῦδι, χιονοπίπερο (σπειρωτό), σύγκληση (πλυμύρα).

Δοξασίες γιά τή βροχή.

Ὁ Θεός κατουρεῖ. Ἄνοιγουνε οἱ τρύπες τοῦ οὐρανοῦ.

Παράδοση. Τά πρωτοβρόχια, ἡ νοικοκυρά βάζει στή χούφτα της λίγο ἀλεύρι. Βγαίνει ἔξω καί δέχεται τίς πρώτες ψιχάλες. Μέ αὐτό ζυμώνει προζύμι, πού ἀνεβαίνει καί τό διατηρεῖ ὅλο τό χρόνο, γιατί ἡ πρώτη βροχή εἶναι εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Γιά νά βρέξει.

Γίνεται λιτανεία. Μετά τή λειτουργία, οἱ παπάδες καί ὁ κόσμος, μέ τίς εἰκόνες καί τά ἐξαπτέρυγα κάνουν περιφορά ἔξω ἀπό τό χωριό, στίς ἀγροτικές περιφέρειες καί ψάλλουν εὐχές καί παρακλήσεις γιά νά βρέξει. Μιά φορά, στό Χαμαίζι, δέν εἶχε βρέξει ὡς τήν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων. Μετά τήν λειτουργία, ὁ παπάς ἐψάλλε παράκληση καί ἀμέσως ἀρχίηξε νά ρίχνει ὁ Θεός τό νερό μέ τό τουλούμι. Τότε ὁ παπᾶς εἶπε:

- Εὐλογημένοι Χριστιανοί. Σήμερα ἤθελε ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ νά πέψει τή βροχή. Νά πάτε νά βάλετε τῶ βουγιῶ σας μιά παχνιά, νά βάλετε καί σεις μιά μπουκιά στό στόμα σας, πού νηστεύγετε σαράντα μέρες καί νά ζεψετε τά μιανὰ σας.

Παραδόσεις.

Τό 1930 ἔπεσε μεγάλη ἀνομβρία στή Σητεία. Ἐγινε λιτανεία. Ἀρχίζουν ἀπό τή Μπόνγα, Ξεροκαμάρες, Κερατολάκους Νταρκά Πετρά (ἀγροτικές περιφέρειες γύρω ἀπό τή Σητεία). Κάθε λίγο γονατίζανε καί παρακαλοῦσανε νά βρέξει. Οἱ πιό πολλοί κρατοῦσανε τίς εἰκόνες ὄλων τῶν ἁγίων πού νόμιζαν πώς εἶναι θαυματουργοί.

Στόν Ἄη Γιώργη τόν Ἀπανωσήφη, πού εἶναι μοναστήρι στό νομό Ἡρακλείου, μέ πολλούς καλογέρους, ὑπάρχει ἡ παράδοση: Τήν ἐποχή τῶν Τούρκων ἐπῆγε ὁ ἀγάς τοῦ τόπου καί τοῦ 'καμε τραπέζι ὁ γούμενος. Ἐκεῖ πού τρώγανε, λέει ὁ γούμενος:

- Θαρρῶ ἀγά πώς θά νάχωμε ἀπόψε βροχή.

Λέει ὁ ἀγάς: Μπά, δέ θά βρέξει.

Λέει ὁ γούμενος: Ἐγώ θωρῶ μαῦρα νέφαλα 'πού τήν Ἀνατο-

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΝΔΡΙΚΗΣ ΜΟΔΑΣ Χ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

Για σάς που αγαπάτε τὸ μοντέρνο καὶ κομψὸ ντύσιμο δημιουργήσαμε τὸ νέο μας κατάστημα ἀνδρικής μόδας στὴν καρδιά τῆς Καλλιθέας, στὴν ὁδὸ Φιλαρέτου 97, ἔτοιμοι νὰ ἱκανοποιήσουμε τὰ γούστα καὶ τοῦ πιθ' ἀπαιτητικοῦ μας πελάτου. Για ἓνα καλοραμμένο ἀνδρικό κοστούμι, γιὰ ἓνα κομψὸ καὶ μοντέρνο ντύσιμο, ἐλάτε στὸ κατάστημά μας. Κοστούμια, γραβάτες, ὑποκάμισα καὶ κάθε τι ἄλλο πού συμπληρώνει ἓνα μοντέρνο καὶ κομψὸ ἀνδρικό ντύσιμο.

Χ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ: Φιλαρέτου 97 Καλλιθέα Τηλ. 9519367

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΥΡΙΑ
ΟΙΝΟ ΚΡΑΣΙΑ
ΑΛΛΑΝΤΙΚΑ
ΤΣΙΚΟΥΔΙΑ ΠΑΣΙΜΑΔΙΑ
ΕΛΑΙΑΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ 21-23 ΚΑΛΛΙΘΕΑ
ΤΗΛ. 95.90.944 - ΑΘΗΝΑΙ

**σας ενδιαφέρει
τὸ μέλλον; ἢ τὸ παρὸν
σὲ ἓνα ἔντυπο!**

Ἐμὰς μὰς ἐνδιαφέρει τὸ μέλλον. γιὰτὴ ἡ ἐργασία πού κάνουμε πάνω στὸ ἔντυπο, εἶναι μελετημένη καὶ στή πιὸ μικρὴ λεπτομέρεια ἀπὸ τοὺς καλύτερους, καὶ πιὸ εἰδικούς τεχνικούς πού μπορεῖ νὰ διαθέσει τὸ ΗΡΑΚΛΕΙΟ.

Παράλληλα διαθέτουμε τὰ καλύτερα καὶ τὰ πιὸ σύγχρονα μηχανήματα. (ἡ φωτосύνθεσή μας εἶναι ἡ πιὸ σύγχρονη τῆς ΕΥΡΩΠΗΣ) πού σὲ συνδιασμό μὲ τὸ μεράκι καὶ τὴν ὄρεξη τῶν συνεργατῶν μας, οἰκοδομοῦν τὸ μέλλον στὶς γραφικὲς τέχνες τοῦ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΟΦΘΣΕΤ
ΠΡΟΣΠΕΚΤ - ΜΕΤΟΧΕΣ
ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΥΤΙΟΠΙΪΟ
ΚΛΙΣΕ

Γεωργιος Δεττορακης

ΜΟΝΗΣ ΠΡΕΒΕΛΗΣ 20 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ☎ 28 9719-22 4175

**ΓΙΑΤΙ ΕΜΕΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΣΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ**

Graphot

βασ. δρόσος

αρχιτεκτονική καὶ διακοσμητική φωτογραφία
κινηματογραφικὰ ἐπικαιρα - φωτορεπορτάζ

ΕΒΑΝΣ 19 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΤΗΛ. 221.830 - 222969

ΡΑΔΙΟ Μακράκη

ΕΒΑΝΣ 59 ΤΗΛ. 22 45 85 ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΥ 4-7 ΤΗΛ. 22 10 38 ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ

Η ΚΡΗΤΗ ΠΟΥ ΧΑΝΕΤΑΙ..

‘Ο φαμπρικάρης ή αλετρουβιάρης

Σ’ ένα μεγάλο δωμάτιο στή μέση ήταν κτισμένο τό κάστρο. Πάνω είχαν τοποθετηθεί δύο αλετρουβόπετρες ὄρθιες πού συνδέονταν μέ ζυγό. Στήν ἄκρη τοῦ ζυγοῦ ἦταν ζευγμένο τό ἄλογο πού γυρνούσε γύρω-γύρω, γυρνώντας τίς πέτρες. Ἀπό πάνω, ἀπό τή κωφινίδα, ἔπεφταν λίγες-λίγες οἱ ἐλιές καί γίνονταν πολτός. ‘Ο μποξαδιαστής ἔπαιρνε τή ζύμη, τήν

ἔβαζε στούς μποξιάδες καί τοῦς στίβαζε. Μέ τό βιδωτό ἀρδάχτι, κατέβαζε περιστροφικά τό πλακωτάρι καί ἄρχιζε ἡ πίεση. Πάνω στό πλακωτάρι ὑπῆρχε τρύπα πού ἔμπαινε ἡ μιά ἄκρη τῆς μαϊνέλας, ράβδος χοντρή 3 μέτρα. Στήν ἄλλη ἄκρη ὑπῆρχε θηλειά. Μέσα τῆς ἔμπαινε σιδερένιος γάντζος πού εἶχε δεθεῖ στήν ἄκρη χοντροῦ σκοινιοῦ.

Ἡ ἄλλη ἄκρη τοῦ σκοινιοῦ ἦταν δεμένη σταθερά στο μποξαργάτη. Αὐτός ἦταν μέγανος κορμός δέντρο ὄρθιος, πού περιστρεφόταν ἐλεύθερα. Σέ ὕψος ἐνάμισυ μέτρο ὑπῆρχαν πάνω του τρύπες πού μέσα τους τοποθετοῦνταν οἱ μικρές μαϊνέλες (ράβδοι ὡς 2 μέτρα). Στήν ἄλλη ἄκρη τους ἀκουμποῦσαν οἱ ἐργάτες καί ἔσπρωχναν. Ἔτσι περιστρεφόταν ὁ μποξαργάτης, περιτυλίγονταν τό σκοινί πάνω του,

ὁπότε κατέβαινε τό πλακωτάρι μέ τή βοήθεια τοῦ βιδωτοῦ ἀρδάχτου καί πιέζονταν ἡ ζύμη στούς μποξιάδες. Ὑγρά (νερά καί λάδια) χύνονταν σέ κασέλα, ἀπ’ ὅπου ἔφευγε ὁ

ἀπ’ ὅπου μένεα πίεση στά ἐργοστάσια ἔβγαινε τό πυρηνέλιο. Σήμερα λειτουργοῦν σύγχρονα ἐργοστάσια καί δέν «σπρώχνουν» οἱ αλετρουβιάρηδες.

Ἔρευνα τοῦ ΜΙΧΑΛΗ ΧΟΥΡΔΑΚΗ

κατσιγαρος καί τό νερό. ‘Ο φαμπρικάρης ἔπερνε συνήθως ἕνα μέρος λάδι στά 10. Μερικοί καυχιόταν λέγοντας πῶς ἔβγαλαν (δούλεψαν) 50 βεντέμες. Τό ὑπόλοιπο τῆς ζύμης ἦταν ἡ πυρήνα,

‘Ο εὔνουχιστής (μουνουχιστής)

Ἦταν ὁ μάστορας πού μουνούχιζε
Συνέχεια στή σελίδα 48

ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ «ΚΡΗΤΗ» συνεχίζει καί σ' αὐτό τό τεύχος τή δημοσίευση τῶν συνεργα-
τῶν τοῦ ἐκλεκτοῦ συγγραφέα, ἱστοριοδίφη καί ἐρευνητή τῶν ἱστορικών
πηγῶν καί τουριστικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ τόπου μας, τοῦ ΣΤΕΡΓΙΟΥ
ΣΠΑΝΑΚΗ.

Τά κείμενα αὐτά, πού ἀναφέρονται σέ πόλεις καί χωριά τῆς Κρήτης, εἶναι
θαυμάσιες ὁμιλίες, πού μ' αὐτές ὁ κ. Σπανάκης ἐνημέρωσε τοὺς ἐκδρομείς
τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Συνδέσμου, σ' ὅλη τήν Κρήτη.

Ἀπό τίς σελίδες αὐτές θά παρουσιάσουμε τίς πόλεις καί χωριά μέ ἀλφα-
βητική σειρά, πού παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον καί σπουδαιότητα.

ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Εἴκοσι πέντε χιλιόμετρα ἀπό τό
Ἡράκλειο, σέ ὑψόμετρο 350 μέτρων,
βρίσκεται ὁ Ἅγιος Βασίλειος.
Ἀναφέρεται σέ βενετσιάνικα
ἐγγραφα καί ἀπογραφές. Τό 1832
εἶχε 15 χριστιανικές καί 10 τουρκικές
οἰκογένειες καί τό 1881 εἶχε 375
χριστιανούς καί 23 τούρκους
κάτοικους.

Κοντά στό χωριό εἶναι ὁ σιναϊτικός
ναός τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ
Προδρόμου, παλαιότατη
ἐκκλησοῦλα, πού ἀνακαινίστηκε καί
ἱστορήθηκε τό 1291. Οἱ τοιχογραφίες
τῆς διατηροῦνται καί ἔχουν
ξεχωριστό ἐνδιαφέρον. Ἀντίγραφα
μερικῶν ἀπ' αὐτές μπορεῖ νά δεῖ
κανεῖς στήν αἴθουσα τοῦ Ἁγίου
Μάρκου, στό Ἡράκλειο.

Χουδέτσι

Τό ὑψηλότερο σημεῖο τῆς
διαδρομῆς, μέ ὑψόμετρο 470
μέτρων. Ἀπέχει ἀπό τό Ἡράκλειο
22,1 χιλιόμετρα καί τό χωριό αὐτό
ἀναφέρεται στίς βενετσιάνικες
ἀπογραφές ὡς Chudhesi. Τό 1583
εἶχε 253 κάτοικους. Τό 1832 εἶχε 20
χριστιανικές καί 5 τουρκικές
οἰκογένειες. Ὁ Ν. Σταυρινίδης
ὑποθέτει πῶς εἶναι ἀραβικό
τοπωνύμιο πού προέρχεται ἀπό τήν

ἀραβική λέξη henδες, πού σημαίνει
ἄμαξα, στρογγυλή καί θολωτή γιά
τίς γυναῖκες. Πιό συγκεκριμένα,
henδες λέγεται στά ἀραβικά τό
κουβούκλιο πού τοποθετεῖται στή
ράχη τῆς καμήλας, γιά νά
ταξιδεύουν ἐκεῖ μέσα κυρίως οἱ
γυναῖκες. Ἐπειδή δέ τό χωριό τοῦτο
εἶναι κτισμένο πάνω σέ ὑψωμα, ἀπό
τή θέα καί πρὸς τήν πεδιάδα καί
πρὸς τό Μονοφάτσι δέν ἀποκλείεται
νά εἶναι κτίσμα Ἀράβων ἢ
τουλάχιστο νά ἔδωσαν αὐτοῖ τό
ὄνομα Χουδέτσι σέ χωριό πού
προϋπήρχε μέ ἄλλο ὄνομα.

Ἀμαριανῶ

Χωριό καί κοινότητα τῆς ἐπαρχίας
Πεδιάδας, τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου.
Κάτοικοι 360 (1971), ὑψόμετρο 530
μέτρα, στοὺς δυτικούς πρόποδες
τοῦ ὄρους Ἀφέντης (ὑψόμετρο 1578
μέτρα). Ἀπέχει ἀπό τό Ἡράκλειο 43
χιλιόμετρα. Διαδρομή Καστέλι-
Ξιδᾶς-Κασταμονίτσα-
Ἀμαργιανῶ. Τό τοπωνύμιο εἶναι
ἀνδρωνυμικό. Ἀμαργιανός καί
Ἀμαργιώτης λέγεται αὐτός πού
κατάγεται ἀπό τό Ἀμάρι Ρεθύμνου.
Συνεπῶς οἱ πρῶτοι οἰκιστές ἦταν
ἀπό τό Ἀμάρι, Ἀμαργιανοί καί τό
χωριό τῶν Ἀμαργιανῶ(ν). Ἡ γραφή
Ἀμαργιανῶ δέν εἶναι ὀρθή.
Ἡ ἀρχαιότερη μνεῖα του

ἀναφέρεται σέ ἐγγραφο τοῦ
1394-1399, Amariano καί Mariano. (El.
Santschi, Régestes des arrts cirils etc.
p. 220,341). Ἀναφέρεται ἐπίσης στόν
Fr. Barozzi, Descrisione di Creta (23v)
Amariano. Στόν Καστροφύλακα
(K94) Amarianò, μέ 285 κάτοικους τό
1583 καί στό Βασιλικάτα Σ. Σπανάκη
Μνημεῖα Κρητικῆς Ἱστορίας τόμ. V,
σ. 123) Amarianò. Ἀναφέρεται
ἐπίσης στήν αἰγυπτιακή ἀπογραφή
τοῦ 1834, Ἀμαργιανῶ, μέ 15
χριστιανικές οἰκογένειες καί στήν
ἀπογραφή τοῦ 1881 στό δήμο
Καστελίου, μέ 372 χριστιανούς
κάτοικους. Τούρκοι δέν
κατοικοῦσαν ἐκεῖ. Στά περίχωρα
εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου
τοῦ Κεφαλιώτη, μέ τοιχογραφίες
καλῆς τέχνης.

Ἀνώπολη Σφακίων

Ἡ Ἀνώπολη τῶν Σφακίων
βρίσκεται σέ ὑψόμετρο 600 μέτρων
καί ἔχει 432 κάτοικους. Ἀπό τά
Χανιά ἀπέχει 84 χιλιόμετρα καί ἀπό
τό Ἡράκλειο 186 χιλιόμετρα. Ἡ
Ἀνώπολη εἶναι μιά ὁμάδα οἰκισμῶν
πού λέγονται: Κάμπος, Γῦρος, Ρίζα,
Μαριανά, Σκάλα, Παυλιανά, Λιμνιά,
καί Ἅγιος Δημήτριος, σ' ἓνα μικρό
ὄμορφο ὄροσπέδιο 2,5 χιλιομέτρων

μάκρος και ενός πλάτους, κατάφυτο από αμπέλια. Στίς γνωστές απογραφές, τήν περίοδο τής Βενετοκρατίας, δέν αναφέρονται σέ καμμιά τά χωριά τών Σφακιών. Γιά τήν έπαρχία αυτή υπήρχε ιδιαίτερο καθεστώς. Πρώτη φορά αναφέρονται τά χωριά τών Σφακιών στήν απογραφή του 1834, μέ 848 οικόγενειες Χριστιανών. Δέν κατοίκησε στά Σφακιά κανείς Τούρκος. Τότε ή 'Ανώπολη είχε 115 οικόγενειες και τό 'Ασχύφου 160.

Ήταν τό δεύτερο χωριό σέ πληθυσμό. Στήν απογραφή του 1881, ή 'Ανώπολη άποτελεί δικό της δήμο, μέ 756 κάτοικους.

Στήν περιοχή του σημερινού χωριού ήταν ή άρχαία 'Ανώπολη.

Λείψανα τών

κυκλώπιων-πελασγικών τειχών της σώζονται στόν οικισμό Ρίζα. Έχουν πάχος 2 μέτρων και ύψος 1,5-3 μέτρων, όπως σώζονται. 'Η άρχαία

'Ανώπολη ήταν έλεύτερη και ανεξάρτητη πόλη και είχε δικά της νομίματα. Τό λιμάνι της ήταν ό Φοίνικας, πού αναφέρει ό 'Απόστολος Παύλος. 'Ο Φοίνικας λεγόταν και Κάτω Πόλη. Σήμερα λέγεται Λουτρό.

'Η 'Ανώπολη αναδείχτηκε κυρίως τή Βυζαντινή περίοδο και τήν επόμενη Βυζαντινή, όποτε ήταν έδρα του επισκόπου Φοινίκης. 'Υδρευόταν από δεξαμενές πού

σώζονται τά έρείπιά των. Τή Β' βυζαντινή περίοδο ήταν φέουδο τών Σκορδιλών.

Τούς πρώτους αιώνες τής Βενετοκρατίας, ή 'Ανώπολη έπαιζε στή Δυτική Κρήτη τό ρόλο πού έπαιζε στήν 'Ανατολική τό όροπέδιο του Λασιθίου, σάν έδρα τών επαναστατών. Γι' αυτό είχε τήν ίδια τύχη. Δηλαδή κι εδώ

Θάλασσα, άποκομίζοντας μεγάλα πλούτη. Κτίστηκαν ώραια σπίτια, παίρνοντας μοντέλα από τά λιμάνια πού επισκέπτονταν. Γενικά ζούσαν πλουσιοπάροχα, ώστε νά ζηλεύουν τή ζωή των και αυτοί οι άγάδες τών Χανιών.

Ένας από τούς μεγάλους καραβοκύρηδες τής 'Ανώπολης ήταν και ό Γιάννης Βλάχος, ό

κατεδαφίστηκαν τά σπίτια και οι κάτοικοι διασκορπίστηκαν στίς άλλες έπαρχίες τής Κρήτης και ό τόπος έρημώθηκε. 'Αργότερα ξανακατοικήθηκε και στίς άρχές τής Τουρκοκρατίας ήταν οικονομικά άνθηρό χωριό, γιατί οι κάτοικοι ναυπηγούσαν καράβια μέ ξυλεία από τά βουνά των, ταξίδευαν σ' όλη τή Μεσόγειο και στή Μαύρη

γνωστός στήν ιστορία ως Δασκαλογιάννης. Τόν λέγαν δάσκαλο, γιατί ήξερε γράμματα και κάθε γραμματισμένο τήν εποχή εκείνη τόν έλεγαν δάσκαλο. Και τά παιδιά του σχολείου στήν εποχή μου τά λέγαν δασκαλάκια. Στό κεφάλι αυτού του ανθρώπου κυοφορήθηκε ή τολμηρή, τήν εποχή εκείνη, σκέψη, νά έλευθερώσει τήν Κρήτη από τό

Μιά ἐπιστολή τοῦ Καπετάν Κογιάκου γιά τήν κακοποίηση τοῦ «Πατούχα»

Καλέ μου σύντεκνε, πολλά τά ἔτη σου, ὀψές ἐπερπάτησα ὑστερα ἀπό δύο μήνες στό κρεββάτι πού μέ κατασκότωσε ὁ γαϊδαρός μου.

Κάποιο ἅγιο εἶχα βοηθό πού δέν ἀπόθανα. Ὁ Θεός νά μή δίνει τά θάσανά μου σέ ἄνθρωπο.

Δέ σέ ρωτῶ πράμα, γιατί μιά πού βρῆκα τό Ἄθηνιό μου νά εἶναι εὐκαιρη θά τοῦ τά λέω ἐγώ καί θά τά γράφει.

Σύντεκνέ μου, θά σοῦ ἐξιτορήσω ἓνα ὄνειρο πού εἶδα ὀψαργάς καί ἦτανε καί ἡ ἀφεντιά σου μέσα στό ὄνειρό μου.

Ἀγροίκα δά σύντεκνε καί κοίταξε νά μή σοῦ φύγει τό τσερβέλο. Ἐγώ τέτοιο ὄνειρο δέν ξανάδα ποτέ. (Ἄκου δά) Ἐκαθόμαστε λέει στό πλακάδο, στήν πλατεία τοῦ χωριού, κάτω ἀπό τόν πλάτανο καί δίπλα στό ζουργιό τοῦ Μύλου. Ἐκεῖ εἶχαμε μιά μεγάλη παρέα ἀπό παλιούς καί μεγάλους ἀνθρώπους, ἄκου δά τά ὀνόματά τους: Σικελιανός, Ρώμας, Ροΐδης, Περάνθης, Ξερόπουλος, Βενέζης, Γαλάτεια, Μπόγρης, ἐκιά ἦτανε καί ὁ φίλος μου ὁ Ἐφταλιώτης ὁ καπετάνιος. Τούς εἶχε στείλει λέει μήνυμα νά μαζωχτοῦνε ὁ Γιάννης ὁ Κονδυλάκης, ὁ δάσκαλος καί πού ἤθελε λέει νά τούς πει κάτι τες. Μά αὐτός δέ φαινότανε καί ἀνησυχούσανε.

Καί πού λές σύντεκνε, ἐδά-ἐδά τόν βλέπουμε νά βγαίν' ἀπ' τό ζουργιό τοῦ Μύλου, θουρίδι γενομένος (μουσκεμένος) γιατί ἀπό τό σπίτι του στόν ἀπάνω μύλο ἔπεσε στόν κατα-

πότη, ἔπερασε τά ζουργιά τῆς φτερωτές τῶν μύλων καί νάτονε ὀμπρός μας μέ μιά χλαπαταγή καί μέ μιά μαχαίρα στό χέρι.

Σέ βεβαιῶ σύντεκνε πῶς ὁ δάσκαλος ἔμοιαζε σάν τόν πρώτο μαήνορα τῶν κουρσάρων καί μᾶς κατατρόμαξε ἀρχίζοντας νά λέει σέ ὄλους, μωρέ

ἀθεόφοβοι κανεῖς ἀπό σᾶς δέν πήρα χαμπάρι, κανεῖς ἀπό σᾶς δέν εἶδε τόν ξευτελισμό τοῦ κοπελιού μου, τοῦ Μανώλη τοῦ Πατούχα;

Τότε σας τοῦ λέει ὁ Μπόγρης: Μωρέ Γιάννη, ἐμεῖς εἴμαστε ἀποθαμένοι, πῶς ἤθελες νά δοῦμε τοῦ κοπελιού σου τά καταστέματα;

– Ντά δέν ἔχετε μωρέ ἐκεῖ πέρα τηλεόραση;

Καί συνεχίζει ὁ Μπόγρης: Στήν κόλαση πού μᾶς ἔχουν καταχωνιάσει ὄλους θές νάχωμε καί τηλεόραση;

– Ἐμεῖς Δημήτρη ἐδώσαμε ἓνα μπαχισί τοῦ Ἁγίου Πέτρου καί μᾶς ἔφερε μιά τηλεόραση ἐκιά στήν πέρα

πάντα πούμαστε. Ἄναθεμα τήν ὥρα καί τή στιγμή πού τήν ἔβλεπα. Ἐπικράθηκα μωρέ κοπέλια, ἐπικράθηκα πολύ, μέ κάποιον Δαμιανό κι' ἔπόνεσε ἡ καρδιά μου.

Ἄ Γιάννης ἀναστενάζει βαθειά καί τούς κοιτάζει ὄλους καί ρωτᾶ: Πούναι μωρέ ὁ Καζαντζάκης;

Καί τοῦ ἀπαντᾶει ἓνας: Αὐτός καῦμένο μου ἔφυγε, τόν πήρανε ξένα κράτη, τόν υἱοθετήσανε, τόν κάνανε κοπέλι τους καί τόν θεοποίησανε.

– Κρίμας, αὐτός θά μπορούσε νά μιλήσει! Ἄκουτε μωρέ κοπέλια στό Θεό ἂν πιστεύετε, τί ἔκαναν στόν Πατούχα μου. Πρώτα - πρώτα, μοῦ τόν γυμνώσανε, μοῦ τόν κάνανε τσιτσίδι, ὥσπου φανήκανε τά ἀχαμνά του καί μέ τοῦτο θέλανε νά ποῦνε πῶς ὁ νιός, ἄμα μεγαλώσει, δέν τόν κάνουνε ζάφτη καί πῶς λέει μέ αὐτά ἐξυπηρετοῦνε τό μυστήριό τῆς ἀγάπης. Αὐτοῖ οὔτε νόημα, οὔτε τήν ἠθική ἐδείξανε. Ντά ὁ Μανώλης μωρέ ὅταν ἔβλεπε ἓναν τράγο νά θαρβατεύει ἐντρεπτότανε, ἐκατέβαζε τά μάτια του, ἀλλά ἄς ταφήσουμε αὐτά καί νά σᾶς ρωτήσω ἄλλα πράματα. Πού εἶναι μωρέ οἱ πλατάρες τοῦ Μανώλη μου, πού εἶναι οἱ ποδάρες του, πού εἶναι τό ἀσικλίκι του, πού ὅταν περπατοῦσε ἔτρεμε ἡ γῆς καί ὁ ἔρωτας ἐρχότανε σάν πουλάκι ἀπό πάνω;

Καί ὁ Γιάννης συνεχίζει: Ὅταν μπῆκε μωρέ μιά Κυριακή στήν πλατεία, ἐσείστηκε ὁ κόσμος! Ὁ Μανώλης ἐχαιρετοῦσε τούς γέρους σκύβοντας τό κεφάλι καί συνοδευόμενος ἀπό τόν πατέρα του, πού ἦτανε ἄρ-

χοντας του τόπου. Ποιός μωρέ ήξερε τίς μάντρες του Σείτανικολή; Ήτανε στίς ψηλότερες κορφές σέ άνοιχτό όρίζοντα καί τά κουράδια του τρώγανε τόν άρωδαμό από τά κατσοπρίνια πού είχανε θλαστήσει. Καί άμα δέν υπήρχε άφούρα (όμίχλη) εκεί επάνω καί έβαζες τό χέρι σου στό κούτελο, έβλεπες καθαρά τήν Αίγυπτο. Άμέ καί τό άλλο; Πού είναι μωρέ οί λύρες καί οί άσκομαντουρες των βοσκών, πού όταν παίζανε τίς μελωδίες άντιλαλούσανε τά βουνά τριγύρω καί χωρίς νά τό θές έλεγες πώς βρίσκεσαι στό περιβόλι τ' ουρανού;

Έδώ όλοι τους φοροϋνε κελεμπίες, οί βράκες τους είναι παράξενες καί κακοφτιαγμένες. Τούς είδαμε νά γλεντούν καί μοιάζανε σάν κάφροι καί ξεχάσανε μωρέ παιδιά ότι τό γλέντι ό Κρητικός τόχει μόνο καί μόνο γιά νά ύμνει τή ζωή καί τήν αγάπη. Πού ήτανε ό Πετρόμπης, μέ τή βροντολυρά του, νά πει κανένα τραγούδι καί νά σου ραίσει τήν καρδιά μέ τίς ώραϊες μαντινάδες.

Τοτεσάς ή αγάπη επαιζε μέ τά μάτια καί μέ θεϊκά αισθήματα. Αυτόι πού γλεντοκοπούσαν ήτανε όλοι τους καυγατζήδες.

Θέλω νά σάς είπω καί γιά τόν Σείτανικολή, γιά τό Ντερερέ, γιά τό

Σμυρνιό, γιά τή Ζερβούδαινα καί γιά όλους αυτούς τούς ήρωες πού υπήρξαν ύπαρκτοί καί άκόμα τώρα ή Σπυριδολενιά εκατόν δέκα χρονών ζει. Όλοι αυτοί οί ήρωές μου άνταποκρίθηκαν στά καλέσματά μου καί δώσανε ό,τι αληθινό καί γνήσιο ύπάρχει στήν Κρήτη. Άπό τά ήθη μας, από τά έθιμά μας, από τή μουσική μας τήν καλή (τί θέλανε μωρέ τά κλαρίνα στόν «Πατούχα»);).

*

– Σύντεκνε, τό όνειρό μου ήτανε πολύ παράξeno καί αληθινό, γιατί όπως άκουσα αυτού άπάνω στήν Άθήνα πού είναι εκατόν πενήντα χιλιδες Κρητικοί όλοι τους πατήσανε τό κουμπί στήν τηλεόραση καί τήν εκλεισαν γιατί δέν άντεχαν άλλο. Σου λέω κι εγώ σύντεκνε πώς έχουν άδικήσει πέρα γιά πέρα τήν Κρήτη.

Αυτά τά σκέφτηκα όταν ξύπνησα ύστερα από λίγο, καί ήθελα νά σέ παρακαλέσω γιά τελευταία φορά έσύ σύντεκνε μαζί μέ τούς άλλους γραμματιζόμενους νά βάλετε μία τάξη σ' αυτά γιά νά μήν κακοποιύνε τά ιερά καί όσια πού μάς αφήσανε αυτοί πού πεθάνανε.

Σύντεκνε, τήν άλλη βολά θά βάλω τό Άθηνιό μου νά σου γράψει περισσότερα.

Σέ άσπάζομαι
Ό σύντεκνός σου
Καπετάν Κογιάκος
άπό τή Βιάννο

(Γιά τήν άντιγραφή,
Μανόλης Βλαχάκης)

Άν δέν βρίσκετε τήν «ΚΡΗΤΗ»....

Η διάθεση του περιοδικού μας στα περίπτερα της Κρήτης γίνεται από τό «Κεντρικό Πρακτορείο», Μάρκου Μουσσούρου 3, Ηράκλειο. Τηλέφωνο 242086. Παρακαλούμε τους φίλους μας πού δέν βρίσκουν την «ΚΡΗΤΗ» στα περίπτερα, νά άπευθύνονται στό παραπάνω τηλέφωνο του Πρακτορείου (ή στα τηλέφωνα του περιοδικού: 221965, 234207 καί 232709).

Ένα παράπονο...

Έχει η Κρήτη μας αρχαία, παγκοσμίως φημισμένα.

Τα αρχαία των Ελλήνων, των προγόνων μας εκείνων.

Δεν αξίζουνε τα άλλα, μιναρέδες και φεγγάρια.

Τί γυρεύουν στα Χανιά μιναρέδες και τζαμιά και στο Ρέθυμνο τα ίδια, θλέπεις Τούρκικα σκουπίδια.

Όπου κάτσεις για καφέ, φαίνεται ο μιναρές.

Στο Ηράκλειο αν πας, το Βαλτέ τζαμί γροικάς τούρκικες ονομασίες σε δικίες μας συνοικίες.

Όλη η Κρήτη είναι γεμάτη, δεν ύπάρχει ένα κομμάτι

να μην έχει τουρκικά-μιναρέδες και τζαμιά
Τι γυρεύουν στα χωριά μας και στα άγια χώματά μας

Μιναρέδες και φεγγάρια που ναι τούρκικα σημάδια;

Για δε βάνουν μια μπουλντόζα να τα ισοπεδώσουν όλα;

Να τα κάνουνε παρκάκια για να παίζουνε τα παιδάκια

Και να κάθονται κι οί γέροι υπερήφανοι και ωραίοι.

Να φουμάρουν τον καπνό τους να θυμούνται τον καιρό τους;

Εμμανουήλ Αδράμης
Νίκης 3, Λόφος Αξιωματικών Περιστερί.

ΕΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΠΕΖΩΝ

Τά περιφάρμα Κρητικά κρασιά τής Ένώσεως Πεζών, εξαγονται σ' όλες τις άγορές τής Εύρώπης καθώς και τής Αμερικής - έμφιαλωμένα και χύμα.

Η Ένωση, είναι ένα μεγάλο συλλογικό έπιτευμα. Τό δημιούργησαν 700 περίπου οίκαγενείες καλλιεργητών - κατοίκων τής εύφορης περιοχής Πεζών, με σκοπό, άξιοποιώντας τό μόχθο τους, νά προωθησουν τά θαυμαστά προϊόντα τής Κρητικής γής. Η Ένωση ιδρύθηκε τό 1933. Σήμερα είναι ένα πλήρες βιομηχανικό συγκρότημα με συγχρονες έγκαταστάσεις πού άπορροφά και έπεξεργάζεται τό 70-75% τών άγροτικών προϊόντων τών 3.000 οίκαγενειών πού τήν άποτελούν και τά διοχετεύει στήν Έλληνική και Διεθνή άγορά.

Η Ένωση διοχετεύει στήν έσωτερική άγορά 3/4.000 τόννους παρθένο έλαιόλαδο τόν χρόνο, και 150/200 τόννους άγνό σαπούνι διαφόρων τύπων και κατηγοριών.

ΕΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΠΕΖΩΝ

Ελαιόλαδα - σαπούνια - Έμφιαλωμένα κρασιά
Τηλέφωνα κεντρικών Γραφείων: 081 - 741204-6
Πρατήριο Ήρακλείου (Ίωνίας 20): 081 - 282115
Πρατήριο Αθηνών (Λένορμαν 147 Κολωνός): 5128416 - 5128538
Πρατήριο Θεσσαλονίκης (Κουντουριώτη 15): 031 - 547538

με την αγνοτητα
της κρητικης φυσης

ΚΕΝΤΡΙΚΟ:
2ο χιλιόμετρο
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ-ΓΑΖΙ
ΤΗΛ.: 243551

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΣ ΑΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ * ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΣ * ΔΙΑΝΟΜΕΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ:
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΟΥΔΑΣ
(Στάση Τοικαλαριάς)
ΤΗΛ. 89911-89912

ΧΑΝΙΑ

